

รายงานการประชุม

การดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลก สำหรับการอนุรักษ์พืช

วันอังคารที่ 8 สิงหาคม 2549
โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation) เป็นอีกหนึ่งพันธกรณีที่ภาคีอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพต้องดำเนินงาน เพื่ออนุรักษ์และดำรงรักษาทรัพยากรพืชอันทรงคุณค่าไว้ให้คงอยู่ตลอดไป เนื่องจากพืชเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเป็นแหล่งอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และเชื้อเพลิง นอกจากนี้ ยังมีพืชป่าอีกมากมายหลายชนิดที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางวัฒนธรรมสูง รวมทั้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนพื้นโลก

แม้ว่ายังไม่มีการจัดทำทะเบียนรายชื่อของชนิดพันธุ์พืชทั่วโลกฉบับสมบูรณ์ แต่มีการประเมินไว้ว่าปัจจุบันจำนวนรวมของชนิดพันธุ์พืชมีอยู่ประมาณ 300,000 ชนิด และนำวิตกที่พืชหลายชนิดกำลังอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ หรือถูกคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงสภาพถิ่นที่อยู่อาศัยในธรรมชาติ การบริโภคและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมากขึ้นจนเกินขอบเขตจำกัด ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน มลพิษและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพในขอบเขตที่กว้าง และด้วยอัตราที่สูงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อทุกชีวิตบนผืนโลก ประชาคมโลกจึงต้องร่วมมือกันเพื่อหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ โดยจัดทำกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชขึ้น ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยยับยั้งการสูญเสียมหาความหลากหลายของพันธุ์พืช เพื่อลดอัตราการสูญเสียมหาความหลากหลายทางชีวภาพโดยรวม และตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดประชุมหารือและเผยแพร่ความรู้ขึ้น เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ณ โรงแรม มิราเคิลแกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานของประเทศไทยตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช และเพื่อกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่ชัดเจนของประเทศไทยในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

ทั้งนี้ หลังจากการประชุมเสร็จสิ้นเห็นสมควรว่าให้มีการจัดทำเอกสารการประชุมดังกล่าว เพื่อรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชในประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้ผู้ที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์ประกอบการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไป

ในโอกาสนี้ ขอขอบคุณ นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้เข้าร่วมประชุมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ และแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชตลอดมา

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สารบัญ

คำนำ	3
การประชุมการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช	5
กำหนดการประชุมการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช	7
คำกล่าวเปิดการประชุมการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลก สำหรับการอนุรักษ์พืช	8
กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช	10
การดำเนินการตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชในประเทศไทย	16
บทบาทขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุพืช และการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช	25
สำนักหอพรรณไม้กับเป้าหมายตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช	28
พืชป่า	35
การอนุรักษ์และการค้าพืชของประเทศไทย พืชตามทะเบียนแนบท้าย อนุสัญญาไซเตส	42
การอนุรักษ์กับการค้าพืชของประเทศไทย : พืชปลูกขยายพันธุ์ เพาะเลี้ยง คัดเลือก และพัฒนาพันธุ์ใหม่ของภาคเอกชน	48
ไม้ดอกไม้ประดับเพื่อการค้า	51
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลก สำหรับการอนุรักษ์พืช	59

การดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

วันอังคารที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2549

ณ ห้องมิราเคิล แกรนด์ เอ (ชั้น 4) โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

เวลา 09.00 - 16.30 น.

หลักการและเหตุผล

พืชเป็นส่วนหนึ่งในโลกของความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตของมวลมนุษยชาติ เคียงข้างกับพืชเกษตรซึ่งได้ให้อาหารและเส้นใย รวมถึงพืชป่าหลากชนิดพันธุ์ที่มีความสำคัญและศักยภาพทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยเป็นแหล่งฟิงฟิง เป็นแหล่งอาหาร เชื้อเพลิง เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนยารักษาโรค ดังจะเห็นได้จากยาแผนโบราณของจีนเพียงประเทศเดียวใช้พืชมากกว่า 5,000 ชนิด ในขณะที่อินเดียใช้พืชมากกว่า 7,000 ชนิด นอกจากนี้ พืชยังมีบทบาทสำคัญในการดำรงบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศ และจำเป็นต่อการมีชีวิตอยู่ของสัตว์ต่างๆ ในโลก

แม้ว่ามนุษย์จะดำรงอยู่ได้ด้วยพืช แต่พืชก็ยังคงอยู่ในสภาพวิกฤต จากการศึกษารวบรวมทั่วโลกได้มีการประมาณการว่า มีพันธุ์พืช 60,000 ถึง 100,000 ชนิด กำลังถูกคุกคามทั่วโลกเนื่องจากปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ได้แก่ การเก็บเกี่ยวที่มากเกินไป การเกษตรและการป่าไม้ที่ยั่งยืน การตั้งถิ่นฐาน มลพิษ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และการแพร่กระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก

ด้วยความตระหนักถึงการสูญเสียที่กำลังเกิดขึ้น ดังนั้น ในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 6 ณ กรุงเฮก ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ในปี พ.ศ. 2545 ภาคีอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพจึงได้มีมติเกี่ยวกับกลยุทธ์ทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืชขึ้น โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การยับยั้งการสูญเสียความหลากหลายของพืชที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน โดยกลยุทธ์จะเป็นเครื่องมือในการขยายขอบเขตของแนวทางเชิงระบบนิเวศไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นที่บทบาทที่สำคัญของพืชในระบบนิเวศ และให้หลักประกันถึงสินค้าและบริการที่จะได้จากระบบนิเวศ

นอกจากนี้ กลยุทธ์ยังประกอบด้วยเป้าหมายระดับโลกดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศและระดับภูมิภาค กลยุทธ์ดังกล่าวแตกต่างจากโปรแกรมงานในประเด็นอื่นๆ ภายใต้อนุสัญญาฯ เนื่องจากเป็นแนวทางการกำหนดเป้าหมายที่กระบวนการ

ดังนั้น ประเทศไทยในฐานะภาคีสัญญาฯ ลำดับที่ 188 เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะดำเนินการตามข้อมติดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิเคราะห์รวบรวมกิจกรรมของประเทศที่ได้ดำเนินการไปแล้ว อาทิ การอนุรักษ์พืชภายใต้นโยบาย มาตรการ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้สนสัญญาฯ และข้อตกลงอื่นๆ ตลอดจนกิจกรรมภายใต้โปรแกรมงาน และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลายเรื่องภายใต้สนสัญญาฯ

วัตถุประสงค์

 เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานของประเทศไทย ตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

 เพื่อกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่ชัดเจนของประเทศไทยในการดำเนินการตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

การดำเนินงาน

การประชุมประกอบด้วยการบรรยาย โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมประมาณ 80 คน จากการทำดำเนินงานภายใต้โครงการเสริมสร้างสมรรถนะ : ทางอนุกรมวิธาน และกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลสถานการณ์การดำเนินงานและแนวทาง/กิจกรรมตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชของประเทศไทย

กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พืชของประเทศไทย จำนวน 80 คน

วัน เวลา และสถานที่

วันอังคารที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2549 เวลา 09.00 - 16.30 น. ณ ห้องมิราเคิล แกรนด์ เอ (ชั้น 4) โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

กำหนดการประชุม

การดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

วันอังคารที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2549

ณ ห้องมิราเคิล แกรนด์ เอ (ชั้น 4) โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพฯ

08.30 – 09.00 น.	ลงทะเบียน	13.00 – 15.00 น.	การอนุรักษ์และการค้าพืชของประเทศไทย
09.00 – 09.15 น.	พิธีเปิด กล่าวเปิด	* พืชป่า	
	โดย รศ.ดร. อุทิศ ภูฏอินทร์	โดย ศ.ดร. ธวัชชัย สันติสุข	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการ	สำนักหอพรรณไม้	
	อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลาย	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า	
	ทางชีวภาพ	และพันธุ์พืช	
09.15 – 09.45 น.	กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช	* พืชตามบัญชีไซเตส	
	(Global Strategy for Plant	โดย นายวิชา ธิติประเสริฐ	
	Conservation : GSPC)	ผู้อำนวยการสำนักควบคุมพืช	
	โดย นางสาวสิตา ผลโภาค	และวัสดุการเกษตร	
	สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ	กรมวิชาการเกษตร : (CITES	
	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากร	Plant Committee)	
	ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	* พืชเพาะเลี้ยงภาคเอกชน	
09.45 – 10.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	โดย ผศ.ดร.ม.ส. อโณทัย ชุมสาย	
10.00 – 10.40 น.	การดำเนินการตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการ	บริษัท อัลมาธา ซิตส์ จำกัด	
	การอนุรักษ์พืช (GSPC) ในประเทศไทย	* ไม้ดอกไม้ประดับเพื่อการค้า	
	โดย ดร. วรตลต์ แจ่มจำรูญ	โดย พันโทวินัย พุกศรีสุข	
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ	นายกสมาคมบอนลี	
	พันธุ์พืช	แห่งประเทศไทย	
10.40 – 11.20 น.	บทบาทขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ต่อ	15.00 – 15.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
	การอนุรักษ์พืช	15.15 – 16.30 น.	ร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
	โดย ดร. สุญาณี เวสสุบุตร	และแนวทางของประเทศไทยในการ	
	สำนักวิชาการ - วิจัย	อนุรักษ์พืช	
	องค์การสวนพฤกษศาสตร์	โดย รศ.ดร. อุทิศ ภูฏอินทร์ (ประธาน)	
11.20 – 12.00 น.	สำนักหอพรรณไม้กับเป้าหมายของ	16.30 น.	พิธีปิด กล่าวปิด
	กลยุทธ์ GSPC	โดย รศ.ดร. อุทิศ ภูฏอินทร์	
	โดย ดร. ก่องกานดา ชยามฤต		
	ผู้อำนวยการสำนักหอพรรณไม้		
	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า		
	และพันธุ์พืช		
12.00 – 13.00	รับประทานอาหารกลางวัน		

คำกล่าวเปิดการประชุม

การดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

รศ.ดร. อุทิศ ภูมิอินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ในคณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

เป็นที่ทราบกันดีว่า พืชเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพทั่วโลก โดยนอกจากจะให้ประโยชน์อย่างมหาศาลแก่มนุษย์แล้ว พืชยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมของโลก รวมทั้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนพื้นโลก จากการประเมินชนิดพันธุ์พืชทั่วโลกไว้ว่าจำนวนรวมของชนิดพืชทั่วโลกประมาณ 300,000 ชนิด และมีการประมาณการว่า พันธุ์พืช 60,000 ถึง 100,000 ชนิด กำลังถูกคุกคามทั่วโลก และมีหลายชนิดที่กำลังอยู่ในสภาวะที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ เนื่องจากสาเหตุต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่อยู่อาศัยในธรรมชาติ การบริโภคและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมากเกินไปจนเกินขอบเขตจำกัด ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน มลพิษและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ในปี พ.ศ. 2545 ที่ประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 6 ได้ให้การรับรองกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช เพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยยับยั้งการสูญเสียมหาความหลากหลายของพันธุ์พืช ประกอบด้วยเป้าหมายระดับโลก 16 เป้าหมาย สำหรับปี พ.ศ. 2553 โดยมุ่งเน้นที่การอนุรักษ์ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การส่งเสริมการศึกษาและเสริมสร้างตระหนักรู้ เสริมสร้างสมรรถนะในการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเพื่อให้ภาคีอนุสัญญาฯ สามารถนำเป้าหมายระดับโลกดังกล่าว ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนและนโยบายการอนุรักษ์ในระดับประเทศและระดับภูมิภาคได้

เนื่องจากประเทศไทยเพิ่งให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพฯ เมื่อปี พ.ศ. 2547 จึงยังไม่ได้ดำเนินงานตามกลยุทธ์ดังกล่าวเลย แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาของกลยุทธ์เป็นตัวตั้ง ก็พบว่ามีการดำเนินงานอนุรักษ์พืชของแต่ละหน่วยงานรวมทั้งของภาคเอกชนอยู่แล้ว ที่หลากหลายทั้งแนวทางและการปฏิบัติ มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้วยกันอยู่บ้าง และมีความร่วมมือกับภาคเอกชนอยู่น้อย อีกทั้งฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้การรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูลของประเทศทำได้โดยลำบาก

ดังนั้น จึงเป็นโอกาสที่ดีที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักความหลากหลายทางชีวภาพได้จัดการประชุมการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชในครั้งนี้ขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจถึงสถานการณ์การดำเนินงานของประเทศไทย ตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช และร่วมกันแสดงความคิดเห็นสำหรับการกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่ชัดเจนของประเทศไทยในการดำเนินการตามกลยุทธ์ดังกล่าว เนื่องจากเรื่องนี้ยังค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย ซึ่งการคาดหวังในอนาคต นอกจากเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกันกับกลยุทธ์ได้อย่างชัดเจนแล้ว ยังมีความหวังว่า จะทำให้สามารถสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์พืชที่เข้มแข็งและเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม

ท้ายนี้ กระผมขอขอบคุณทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลามาร่วมให้มุมมองและข้อคิดเห็น และขออวยพรให้การประชุมในวันนี้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายทุกประการ

A photograph of several bright yellow flowers with ruffled petals and prominent stamens, set against a blurred green background. The text is centered over the middle of the image.

การดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลก
สำหรับการอนุรักษ์พืช

กลยุทธ์ทั่วโลก

สำหรับการอนุรักษ์พืช

นางสาวสิตา ผลโภค

สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พืชเป็นส่วนหนึ่งในโลกของความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตของมวลมนุษยชาติ เคียงข้างกับพืชเกษตรซึ่งได้ให้อาหารและเส้นใย รวมถึงพืชป่าหลากชนิดพันธุ์ที่มีความสำคัญและศักยภาพทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม โดยเป็นแหล่งฟิงฟิง เป็นแหล่งอาหาร เชื้อเพลิง เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนยารักษาโรค ดังจะเห็นได้จากยาแผนโบราณของจีนเพียงประเทศเดียวใช้พืชมากกว่า 5,000 ชนิด ในขณะที่ประเทศอินเดีย ใช้พืชมากกว่า 7,000 ชนิด นอกจากนี้พืชยังมีบทบาทที่สำคัญในการดำรงบทบาทหน้าที่ของระบบนิเวศ และจำเป็นต่อการมีชีวิตรอยู่ของสัตว์ต่างๆ ในโลก

แม้ว่ามนุษย์จะดำรงอยู่ได้ด้วยพืช แต่พืชก็ยังคงตกอยู่ในสภาพวิกฤต จากการศึกษาดูทั่วโลกได้มีการประมาณการว่า มีพันธุ์พืช 60,000 ถึง 100,000 ชนิด กำลังถูกคุกคามทั่วโลก เนื่องจากปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน ได้แก่ การเก็บเกี่ยวที่มากเกินไป การเกษตรและการป่าไม้อย่างไม่ยั่งยืน การตั้งถิ่นฐาน มลพิษ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และการแพร่กระจายของชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก

ดังนั้นในการประชุมพฤกษศาสตร์นานาชาติ ครั้งที่ 16 (International Botanical Congress) ซึ่งจัดขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1999 ณ เมืองเซนต์หลุยส์ มลรัฐมิสซูรี ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีข้อมติที่เรียกร้องให้มีการจัดทำโปรแกรมการริเริ่มและกิจกรรมที่ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์พืชอย่างเร่งด่วน และเพื่อตอบสนองต่อมติการประชุมดังกล่าว องค์กรอนุรักษ์สวนพฤกษศาสตร์ระหว่างประเทศ (Botanical Garden Conservation International : BGCI) ได้จัดการประชุมเมื่อ เมษายน ค.ศ. 2000 ณ Las Palmas de Gran Canaria ประเทศสเปน เพื่อพิจารณาความต้องการการริเริ่มใหม่ของโลกเพื่อการอนุรักษ์พืช ซึ่งผลจากการประชุมได้เรียกร้องให้มีการพัฒนากลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชขึ้นภายใต้กรอบการดำเนินงานของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

การดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

ในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 5 ณ กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา ค.ศ. 2000 ได้มีข้อมติ V/10 รับทราบ

 ข้อเสนอของปฏิญญากรันคานาเรีย (the Gran Canaria Declaration) ที่เรียกร้องให้มีการพัฒนากลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation)

❖ รับทราบข้อมติจากการประชุมพฤกษศาสตร์ (Botanical Congress) ครั้งที่ 16 ที่จัดขึ้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1999 ณ เมืองเซนต์หลุยส์ มลรัฐมิสซูรี ประเทศสหรัฐอเมริกา

❖ ให้ความสำคัญกับวาระการประชุมระหว่างประเทศของสวนพฤกษศาสตร์ในการอนุรักษ์ (Botanic Gardens in Conservation) โปรแกรมชนิดพันธุ์ที่รุกรานทั่วโลก (Global Invasive Species Programme) และ โปรแกรมพืชของคณะกรรมการการรอดชีวิตของชนิดพันธุ์ของสหภาพสากลแห่งการอนุรักษ์ (Plants Programme of the IUCN Species Survival Commission)

สมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ ในการประชุมสมัยที่ 5 นี้ ตกลงที่จะพิจารณาจัดทำกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation : GSPC) ขึ้นและให้นำเสนอในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาสมัยที่ 6

ต่อมาสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ ในการประชุมสมัยที่ 6 ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ค.ศ. 2002 ได้มีข้อมติ VI/9 รับรองกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation : GSPC) วางกรอบการดำเนินงาน เพื่อ

❖ เอื้ออำนวยการดำเนินงานโดยสอดคล้องกับการริเริ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว ซึ่งมุ่งหมายอนุรักษ์พืช

❖ จำแนกช่องว่างที่ต้องการการริเริ่มใหม่มาช่วยดำเนินงาน

❖ ส่งเสริมการระดมทุนที่จำเป็น
กลยุทธ์นี้ประกอบด้วย เป้าหมายมุ่งผลสัมฤทธิ์ (outcome-oriented) ซึ่งแตกต่างจากเป้าหมายมุ่งกระบวนการ (process targets) ซึ่งใช้ในโปรแกรมงานหรือหลักแนวทางอื่นๆ ภายใต้อนุสัญญาฯ ในหลายกรณี ทั้งนี้ กรอบการดำเนินการดังกล่าวเป็นกรอบที่สามารถยืดหยุ่นได้ เนื่องจากภาคีอนุสัญญาฯ สามารถนำเป้าหมายระดับโลกดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศและระดับภูมิภาคได้ แม้ว่าจุดเน้นของกลยุทธ์นี้จะอยู่ที่การอนุรักษ์พืช แต่ก็หมายรวมถึงแง่มุมทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การเสริมสร้างสมรรถนะและการแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยเช่นกัน

❖ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

วัตถุประสงค์สูงสุดและในระยะยาวของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation : GSPC) คือ การยับยั้งการสูญเสียความหลากหลายของพืชที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอย่างต่อเนื่อง

โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้บรรลุเป้าหมายปี ค.ศ. 2010

วัตถุประสงค์ย่อยของกลยุทธ์ 5 ข้อ ได้แก่

เอ) ทำความเข้าใจและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช

บี) อนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

ซี) ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชอย่างยั่งยืน

ดี) ส่งเสริมการให้การศึกษาและความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช

อี) เสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายปี ค.ศ. 2010 กลยุทธ์ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 16 ประการ ภายใต้วัตถุประสงค์ย่อยทั้ง 5 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ย่อย เอ) ทำความเข้าใจและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 1 รายการชื่อชนิดพันธุ์พืชที่ได้รับการจำแนกแล้ว ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นขั้นแรกทีนำไปสู่การจัดทำพจนานุกรมของโลกรวมฉบับสมบูรณ์

เป้าหมาย 2 การวิเคราะห์ประเมินเบื้องต้นของสถานภาพการอนุรักษ์ของทุกชนิดพันธุ์พืชที่ได้จำแนกแล้วในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ

เป้าหมาย 3 การจัดทำรูปแบบที่มีระเบียบวิธีการสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของงานวิจัย และประสบการณ์ในการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ย่อย บี) อนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 4 อย่างน้อย 10% ของแต่ละเขตนิเวศได้รับการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย 5 การคุ้มครอง 50% ของพื้นที่ซึ่งสำคัญที่สุดสำหรับความหลากหลายของพืช ได้รับความเชื่อมั่น

เป้าหมาย 6 อย่างน้อย 30% ของพื้นที่การผลิตได้รับการจัดการโดยสอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 7 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามทั่วโลกได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (in situ)

เป้าหมาย 8 60% ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามได้รับการเก็บรักษาไว้ในการรวบรวมสะสมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (ex situ) ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยอยู่ในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และ 10% ของชนิดพันธุ์พืชดังกล่าวอยู่ในโปรแกรมการฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพ

เป้าหมาย 9 70% ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูก และชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับการอนุรักษ์ และความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องได้รับการดำรงรักษา

เป้าหมาย 10 แผนการจัดการแล้วเสร็จ พร้อมสำหรับอย่างน้อย 100 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นหลักๆ ที่คุกคามพืช สัตว์เลี้ยงที่อาศัยและระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ย่อย ซี) ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย 11 ไม่มีชนิดพันธุ์ใดของพืชพรรณธรรมชาติกำลังจะสูญพันธุ์โดยการค้าระหว่างประเทศ

เป้าหมาย 12 30% ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐาน ซึ่งได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย 13 การลดลงของทรัพยากรพืช และความรู้ การประดิษฐ์คิดค้น และการถือปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีพื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกื้อหนุนการดำรงชีวิต ความมั่นคงทางอาหารท้องถิ่น การดูแลสุขภาพอย่างยั่งยืน ได้รับการยับยั้ง

วัตถุประสงค์ย่อย ดี) ส่งเสริมการให้การศึกษาและความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 14 ความสำคัญของความหลากหลายของพืช และความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช ได้รับการสอดแทรกเข้าไปในโปรแกรมการสื่อสาร การให้การศึกษา และการเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน

วัตถุประสงค์ย่อย อี) เสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมาย 15 จำนวนบุคลากรที่ทำงานโดยใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่เหมาะสมในการอนุรักษ์พืช ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มมากขึ้น ตามความต้องการของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์นี้

เป้าหมาย 16 เครือข่ายสำหรับกิจกรรมของการอนุรักษ์พืช ได้รับการจัดตั้งหรือสร้างความแข็งแกร่งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ

หลังจากสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ ในการประชุมสมัยที่ 6 ได้รับการยกย่องทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชแล้ว ภาคีอนุสัญญาฯ โดยความร่วมมือและสนับสนุนจากสำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ และองค์กรอนุรักษ์สวนพฤกษศาสตร์ระหว่างประเทศ (Botanical Garden Conservation International : BGCI) ได้จัดตั้งกลไกประสานงานขึ้น เพื่อให้ผลักดันการดำเนินงานภายใต้กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation : GSPC) โดย :

- ✿ จัดให้มีการประชุมกลุ่มประสานงาน (Liaison group)
 - ✿ จัดตั้งหน่วยประสานงานกลางแห่งชาติ (National Focal Point)
 - ✿ ตั้งพันธมิตรทั่วโลกเพื่อการอนุรักษ์พืช (Global Partnership for Plant Conservation : GPPC)
- ทั้งนี้ ได้มีการจัดคณะที่ปรึกษาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder consultations) เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกดำเนินงานในแต่ละเป้าหมาย ดังนี้

เป้าหมาย	คณะที่ปรึกษาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
1 มีรายการชื่อยาชนิดพันธุ์พืชที่ได้รับการจำแนกแล้ว	สวนพฤกษศาสตร์คิว (Royal Botanic Gardens, Kew) สหราชอาณาจักร
2 มีการวิเคราะห์ประเมินสถานภาพการอนุรักษ์ของทุกชนิดพันธุ์พืชที่ได้รับการจำแนกแล้ว	สหภาพสากลแห่งการอนุรักษ์ (IUCN)
4 อนุรักษ์ 10% ของแต่ละเขตนีเวศอย่างมีประสิทธิภาพ	กองทุนโลกเพื่อธรรมชาติ (WWF)
5 คุ้มครอง 50% ของพื้นที่สำคัญที่สุดสำหรับความหลากหลายของพืช	องค์การสากลชีวิตพืช (Plantlife International) และสหภาพสากลแห่งการอนุรักษ์ (IUCN)
6 จัดการอย่างน้อย 30% ของพื้นที่การผลิตให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ	องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) โดยดำเนินงานร่วมกับสถาบันทรัพยากรพืชระหว่างประเทศ (IPGRI)
7 อนุรักษ์ 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ	ศูนย์ติดตามตรวจสอบการอนุรักษ์แห่งโลก (WCMC) ของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP)
8 อนุรักษ์ 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ	องค์กรอนุรักษ์สวนพฤกษศาสตร์ระหว่างประเทศ (BGCI) และสถาบันทรัพยากรพืชระหว่างประเทศ (IPGRI)
9 อนุรักษ์ 70% สายพันธุ์พืชปลูกและชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม-เศรษฐกิจ	องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) โดยดำเนินงานร่วมกับสถาบันทรัพยากรพันธุกรรมพืชระหว่างประเทศ (IPGRI)
10 มีแผนจัดการ 100 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นหลักๆ ที่คุกคามพืช สัตว์เลี้ยงที่อาศัยและระบบนิเวศ	โปรแกรมชนิดพันธุ์ที่รุกรานทั่วโลก (GISP)

เป้าหมาย	คณะที่ปรึกษาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
11 ไม่มีชนิดพันธุ์พืชในธรรมชาติสูญพันธุ์เพราะการค้าระหว่างประเทศ	คณะกรรมการพืชของอนุสัญญาไซเตส (CITES)
12 จัดการแหล่งที่มาของ 30% ของผลิตภัณฑ์ทำจากพืช	องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) โดยดำเนินงานร่วมกับสถาบันทรัพยากรพันธุกรรมพืชระหว่างประเทศ (IPGRI)
13 ยับยั้งการลดลงของทรัพยากรพืช	องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) โดยดำเนินงานร่วมกับสถาบันทรัพยากรพันธุกรรมพืชระหว่างประเทศ (IPGRI)
14 ให้การศึกษาและเสริมสร้างความตระหนัก	องค์การอนุรักษ์สวนพฤกษศาสตร์ระหว่างประเทศ (BGCI)

สมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ ในการประชุมสมัยที่ 7 เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ได้พิจารณาการดำเนินงานภายใต้กลยุทธ์นี้ และรับรองข้อมติที่ VII/10

☛ สนับสนุนให้ภาคีอนุสัญญาฯ เสนอชื่อหน่วยงานกลางสำหรับกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (GSPC)

☛ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานและติดตามตรวจสอบกลยุทธ์ทั่วโลก ในระดับประเทศ

☛ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ได้รับผลประโยชน์ในระดับประเทศในการดำเนินงานและติดตามตรวจสอบกลยุทธ์นี้ ในระดับประเทศ

☛ สนับสนุนการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ได้รับผลประโยชน์ในระดับประเทศกับสำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ (SCBD) และพันธมิตรทั่วโลกเพื่อการอนุรักษ์พืช (GSPC)

☛ เห็นชอบให้สอดแทรกเป้าหมายของกลยุทธ์เข้าในโปรแกรมงานต่างๆ ของอนุสัญญาฯ ดังนี้

เป้าหมาย	โปรแกรมงาน
1 รู้ว่าเรามีอะไร	ผลานเข้าสู่การริเริ่มทั่วโลกทางอนุกรมวิธาน (GTI)
4,5,7,8 อุปกรณ์ เครื่องมือ แหล่งที่อยู่อาศัยพื้นเมือง พื้นที่สำคัญในและนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ	ผลานเข้าสู่โปรแกรมงานว่าด้วยพื้นที่คุ้มครอง
10 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน	ผลานเข้าสู่งานชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน
11,12,13 การค้าและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	ผลานเข้าสู่งานที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
9,13 อนุรักษ์พืชปลูกและรักษาความรู้พื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง	งานมาตรา 8(j) และข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
14 ให้การศึกษา	ผลานเข้าสู่โปรแกรมการติดต่อสื่อสาร และเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน
6,9,12 จัดการพื้นที่การเกษตร อนุรักษ์พืชปลูกและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	ผลานเข้าสู่โปรแกรมงานว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพทางการเกษตรและความหลากหลายทางชีวภาพในป่าไม้

☛ ร้องขอให้พันธมิตรทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation : GSPC) จัดทำข้อเสนอ (Proposal) สำหรับจัดทำคู่มือ รวมถึงรายการชื่อพืช เพื่อช่วยภาคีอนุสัญญาฯ ในการผลานเป้าหมายเหล่านี้ในแผนกลยุทธ์ และโปรแกรมการดำเนินงานของตน

✿ พันมิตรทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช

สมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ ในการประชุมสมัยที่ 7 ค.ศ. 2004 ได้จัดตั้งพันธมิตรทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช (Global Strategy of Plant Conservation : GPPC) ขึ้นตามข้อเสนอแนะของคณะที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์วิชาการ และเทคโนโลยี (SBSTTA) ในการประชุมครั้งที่ 9

ปี ค.ศ. 2003 ณ กรุงมอนทรีออล ประเทศแคนาดา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

☛ สนับสนุนอนุสัญญาฯ ว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ฯ และช่วยติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายทั้ง 16 ข้อ ของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช ภายในปี ค.ศ. 2010

☛ ส่งเสริมการดำเนินงานตามกลยุทธ์ฯ ของสมาชิก พันมิตร และเครือข่ายอื่นๆ

☛ สนับสนุนการจัดทำและดำเนินงานตามกลยุทธ์ฯ สำหรับการอนุรักษ์พืช ทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค

☛ ช่วยสนับสนุนการจัดทำรูปแบบที่มีระเบียบวิธีการ วิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด คู่มือและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

จัดทำศูนย์รวมข้อมูล (portal) ด้านการอนุรักษ์พืชทั่วโลก ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต

จำแนกระบุช่องว่าง ในกรณีที่ต้องมีการริเริ่มใหม่ๆ เกิดขึ้น

สนับสนุนการเสริมสร้างสมรรถนะโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา

เอื้ออำนวยให้การศึกษและการเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน

เพิ่มปริมาณทรัพยากรและกระตุ้นให้มีการจัดสรรทรัพยากรมากขึ้น เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามกลยุทธ์ฯ

โดยพันธมิตรทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช (Global Partnership for Plant Conservation : GPPC) ได้เชิญชวนองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมดำเนินงาน ทั้งนี้ องค์กรอนุรักษ์สวนพฤกษศาสตร์ระหว่างประเทศ (BGCI) เป็นผู้ให้การสนับสนุนการร่วมมือในครั้งนี้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พันมิตรทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช (GPPC) ได้สนับสนุนให้มีการจัดประชุมขึ้นอีกหลายครั้ง นำมาซึ่งผลการประชุมที่สำคัญ ได้แก่

แนวทางใหม่สำหรับการปฏิบัติงานของพันธมิตร

ข้อมติและแผนใหม่สำหรับการขยายสมาชิก : การอนุรักษ์ของสวนพฤกษศาสตร์และองค์กรสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอสำหรับคู่มือ รวมถึงรายการที่จะช่วยให้อาภาคืออนุสัญญาฯ ผสานเป้าหมายเข้าสู่กลยุทธ์แผนและโปรแกรมของตน

องค์กรต่างๆ ที่เข้าร่วมในการดำเนินงานตามกลยุทธ์

 BioNET International

 องค์กรอนุรักษ์สวนพฤกษศาสตร์ระหว่างประเทศ Botanic Gardens Conservation International : BGCI

 The Earthwatch Institute

 Fauna and Flora International : FFI

 องค์กรอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO

 Global Biodiversity Information Facility : GBIF

 โปรแกรมชนิดพันธุ์ที่รุกรานทั่วโลก Global Invasive Species Programme : GISP

 โดยดำเนินงานร่วมกับสถาบันทรัพยากรพันธุกรรมพืชระหว่างประเทศ International Plant Genetic Resources Institute : IPGRI

 IUCN - The World Conservation Union - Species Survival Commission

 King's Park and Botanic Gardens, Australia

 Missouri Botanical Garden, St Louis, U.S.A.

 National Botanical Institute, South Africa

 People and Plants International : PPI

 Plantlife International and Plant Europa

 สวนพฤกษศาสตร์คิง Royal Botanic Gardens Kew, U.K.

 Royal Botanic Garden, Edinburgh, U.K.

 Smithsonian Institution Natural History Museum, Washington D.C., U.S.A.

 โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ศูนย์ติดตามตรวจสอบการอนุรักษ์แห่งโลก (WCMC) UNEP World Conservation Monitoring Centre (UNEP - WCMC)

 World Agroforestry Centre, ICRAF

 กองทุนโลกเพื่อธรรมชาติ WWF International (WWF)

การประชุมพันธมิตรทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช ครั้งที่ 1 และ แลกเปลี่ยนการดำเนินงาน

การประชุมพันธมิตรทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช (The Global Partnership for Plant Conservation) ครั้งที่ 1 ประกอบด้วยผู้แทนจาก 37 ประเทศ และผู้แทนจากองค์กรระดับชาติและองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวม 120 คน ได้ร่วมหารือและพิจารณาประเด็นที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลก ตลอดจนบทบาทในอนาคตของพันธมิตรฯ ในการอนุรักษ์พืช การประชุมมีขึ้นระหว่างวันที่ 23 - 25 ตุลาคม ค.ศ. 2005 จัดโดยสวนพฤกษศาสตร์แห่งชาติไอร์แลนด์ (National Botanic Garden of Ireland) และได้รับการสนับสนุนจากสำนักโยธาธิการ (Office for Public Work) องค์กรอนุรักษ์สวนพฤกษศาสตร์ระหว่างประเทศ (Botanic Garden Conservation International : BGCI) และโปรแกรมการลงทุนเพื่อธรรมชาติของธนาคารฮ่องกง - เซี่ยงไฮ้ (HSBC)

การประชุมประกอบด้วยการบรรยายการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค รวมทั้งการประชุมเชิงปฏิบัติการคู่ขนาน (parallel workshop) ซึ่งผลจากการประชุม ที่ประชุมได้ร่วมยกร่างคำแถลงการณ์

กรุงดับลิน (Dublin Statement) โดยได้ระบุการดำเนินงานใหม่และประเด็นที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ค.ศ. 2010 สรุปได้ ดังนี้

เรียกร้องให้รัฐบาลประเทศต่างๆ ทั่วโลก และหน่วยงาน/องค์กรระหว่างรัฐบาล ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชและเป้าหมายปี ค.ศ. 2010 รวมถึงการจัดทำกลยุทธ์การอนุรักษ์พืชแห่งชาติ และรายงานสถานภาพการอนุรักษ์พันธุ์พืช (national plant conservation status report) ให้เสร็จสมบูรณ์

ความจำเป็นในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่พันธมิตรด้านการอนุรักษ์พืชกลุ่มต่างๆ ทั่วโลก และเชิญชวนให้องค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเข้าร่วมในพันธมิตรดังกล่าว และดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช และเป้าหมายของกลยุทธ์ฯ

ให้มีการจัดตั้งพันธมิตรเพื่อการอนุรักษ์พืชทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับภูมิภาค เพื่อช่วยประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานตามกลยุทธ์ฯ ในทุกระดับ

ให้รัฐบาลประเทศต่างๆ และหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุน จัดสรรทรัพยากรการเงินใหม่ๆ เพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พันธุ์พืชที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และการดำเนินงานเสริมสร้างสมรรถนะในการอนุรักษ์พันธุ์พืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา

เรียกร้องให้สถาบัน/หน่วยงาน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วิเคราะห์ประเมินสถานภาพของพืชที่ถูกคุกคามทั่วโลก เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการอนุรักษ์พืชดังกล่าว (เป้าหมายข้อที่ 2) ให้สหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (IUCN) ดำเนินงาน

ติดตามตรวจสอบสถานภาพของชนิดพันธุ์พืชต่างๆ ทั่วโลก จำแนกระบุพันธุ์พืชที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ และอนุรักษ์พืชดังกล่าวในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ รวมถึงในสวนพฤกษศาสตร์และธนาคารพันธุกรรม

พัฒนาสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างประชาคมด้านพฤกษศาสตร์ (botanical community) และองค์กรหรือสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์พันธุ์พืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจทั่วโลก

ควบคุมพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ต่างถิ่นที่นำเข้ามาและมีแนวโน้มเป็นภัยคุกคาม

เสริมสร้างความตระหนักและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับความหลากหลายของพันธุ์พืช

ตระหนักถึงความต้องการนวัตกรรมหรือการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรมพืชอย่างยั่งยืน รวมถึงชนิดพันธุ์พืชป่า

ความสำคัญของวิทยาศาสตร์ วิชาการ และการค้นคว้าวิจัยในการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ฯ โดยเฉพาะผลการศึกษาและค้นคว้าวิจัย

วิเคราะห์ประเมินความก้าวหน้าและอุปสรรคในการดำเนินงานตามเป้าหมายแต่ละข้อของกลยุทธ์ฯ โดยวิเคราะห์ประเมินในระยะกลางของการดำเนินงาน (mid-term evaluation)

จัดทำกลไกที่มีประสิทธิภาพในการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าหมายแต่ละข้อของกลยุทธ์ฯ และสนับสนุนการดำเนินงานในทุกระดับ

สรุป

ประเทศไทยในฐานะภาคีสัญญาฯ ลำดับที่ 188 เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2547 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการตามกลยุทธ์ฯ โดยเฉพาะการวิเคราะห์รวบรวมกิจกรรมของประเทศที่ได้ดำเนินการไปแล้ว อาทิ การดำเนินการอนุรักษ์พืชภายใต้หน่วยงาน และนโยบายมาตรการ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวิเคราะห์สถานภาพและความต้องการของประเทศไทย เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของพืชในประเทศไทย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ฯ ดังกล่าว

ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

<http://www.plants2010.org/>

<http://www.bgci.org/>

<http://www.botanicgardens.ie/>

<http://www.biodiv.org/>

<http://chm-thai.onep.go.th/>

การดำเนินการตามกลยุทธ์ทั่วโลก

สำหรับการอนุรักษ์พืชในประเทศไทย

ดร. วรตลย์ แจ่มจำรูญ

สำนักหอพรรณไม้

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ผมได้รับมอบหมายให้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย/มาตรการ/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการดำเนินการตามกลยุทธ์ทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช รวมทั้งข้อมูลการดำเนินงานของประเทศไทยภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ โดยหน่วยงานในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทั่วโลกว่าด้วยการอนุรักษ์พืช ประกอบด้วย หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา กลุ่มองค์กรและสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์พืช ทั้งนี้ในการอนุรักษ์ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ มาตรฐานหรือรูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลจะแตกต่างกันทำให้บางเป้าหมายไม่สามารถประเมินหรือแสดงผลได้ ซึ่งจาก 16 เป้าหมาย ภาพรวมในส่วนของประเทศไทยมีประเด็นใดบ้างที่ได้ดำเนินการไปแล้ว มีปริมาณงานใดบ้างที่ดำเนินการเสร็จไปแล้ว โดยจำแนกตามเป้าหมายของกลยุทธ์ว่าด้วยการอนุรักษ์พืช ดังนี้

ทำความเข้าใจและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช

เป้าหมายที่ 1 รายการชื่อนิเวศพันธุ์พืชที่ได้รับการจำแนกแล้ว ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นขั้นแรกที่น่าไปสู่การจัดทำพรรณพืชของโลกฉบับสมบูรณ์

สำนักหอพรรณไม้จัดทำหนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ซึ่งมีการจัดทำเป็นรูปเล่มเผยแพร่ และจัดทำเป็นฐานข้อมูลสามารถเข้าถึงได้ทางเว็บไซต์ของสำนักหอพรรณไม้ มีจำนวนรายชื่อพืช 5,500 ชื่อ จากจำนวนประมาณการ 10,000 ชนิด

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญจัดทำรายชื่อพืชในกลุ่มต่างๆ บางกลุ่มพืช

Group	Taxa	Checklist	Census Catalogues
Lichens	952	1994	-
Algae	1,334	1995	-
Bryophytes	925	1995	-
Pteridophytes	591	1995	-
Seed Plants-Native	8,565	2001	-
Seed Plants-Aliens	2,101	2006	-

จากการประเมินของทะเบียนรายชื่อที่มีลักษณะเป็น checklist ได้มีการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1995 คือ ชนิดพันธุ์พืชที่ได้รับงบประมาณจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ algae bryophytes และ pteridophytes และในกลุ่มของพืชไม่มีเมล็ด (seed plants-native) มีการจัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 2001 ส่วนในกลุ่มของพืช seed plants-aliens หรือพืชต่างถิ่น จัดพิมพ์ในปี ค.ศ. 2006 ทั้งนี้ทะเบียนรายชื่อในลักษณะที่เป็น census catalogues เป็นเป้าหมายที่กำหนดการดำเนินการต่อไป ในปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำขึ้นมาในประเทศไทย แต่ในหลายประเทศมีการจัดทำเป็น census catalogues ดังนั้นเป้าหมายนี้ประเทศไทยค่อนข้างมีความก้าวหน้าในการจัดทำทะเบียนรายชื่อขึ้นมา แต่ยังคงขาด census catalogues ที่จะต้องมีรายละเอียดของแต่ละชนิด และในกลุ่มของ synonym หรือรายละเอียดของแต่ละชนิด ซึ่งยังไม่ได้กำหนดเป้าหมายว่าจะเสร็จเมื่อไร ปัจจุบันในหลายหน่วยงานมีการจัดทำทะเบียนรายชื่อผ่านระบบฐานข้อมูลและการตรวจสอบจากข้อมูล เช่น สำนักหอพรรณไม้ ได้จัดทำฐานข้อมูลรายชื่อพันธุ์ไม้ของประเทศไทย ซึ่งสามารถค้นหาได้จากเว็บไซต์ หรือในส่วนของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชได้จัดทำฐานข้อมูลเช่นกัน และได้เชื่อมโยงระหว่างกันในส่วนโครงการของกรมอุทยานแห่งชาติฯ ซึ่งสามารถสืบค้นได้จากระบบวงค์ลงไปได้

เป้าหมายที่ 2 การวิเคราะห์ประเมินเบื้องต้นของสถานภาพการอนุรักษ์ของทุกชนิดพันธุ์พืชที่ได้จำแนกแล้วในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ

ปัจจุบันสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมมือกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำ Red Data ในกลุ่มพันธุ์พืช อยู่ระหว่างการจัดทำรูปเล่มของการวิเคราะห์สถานภาพพันธุ์พืชไทย ในรายงานล่าสุดที่กำลังตีพิมพ์มีจำนวน 1,410 ชนิด ที่มีการวิเคราะห์และประเมินในสถานภาพเบื้องต้นพบว่าเป็นพืชหายาก พืชใกล้สูญพันธุ์ พืชถูกคุกคาม หรือพืชเฉพาะถิ่น และในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติฯ ได้จัดทำทะเบียนรายชื่อเบื้องต้นเกี่ยวกับพืชที่ถูกคุกคาม ซึ่งมีประมาณ 1,300 กว่าชนิด ปัจจุบันกำลังตีพิมพ์และจัดทำพิมพ์เพิ่มเติมในส่วนที่ 2 ออกมาซึ่งในปีถัดไป คือในส่วนของทะเบียนรายชื่อพืชที่กำลังจะทำออกมาเป็นรูปเล่ม ซึ่งจะถูกต้องออกมาอยู่ในผังข้อมูลของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามในประเทศไทย หรือ Red Data of Thailand ซึ่งปัจจุบันในกลุ่มของสัตว์ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ถูกจัดอยู่ในฐานข้อมูลนี้แล้ว เหลือแต่ในส่วนของพืชเท่านั้นที่ยังไม่ได้ถูกนำมาไว้ในฐานข้อมูล ซึ่งจะถูกต้องจัดทำหรือนำเข้าไว้ในฐานข้อมูลนี้ต่อไป ในส่วนนี้มีความคืบหน้าของเป้าหมายที่ 2

ค่อนข้างมาก โดยมีการจัดทำการประเมินสถานภาพและมีการจัดตั้งเป้าหมายให้ครบถ้วนในพืชที่มีการจำแนกชนิดให้ถูกต้องแล้วใน Flora ของประเทศไทย ทั้งนี้ตัวที่กำหนดในเป้าหมายชัดเจนคือในส่วนของ Red Data ของไทย ที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำเป็นฐานข้อมูลอยู่ซึ่งเป็นรูปแบบมาตรฐาน

เป้าหมายที่ 3 การจัดทำรูปแบบที่มีระเบียบวิธีการสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของงานวิจัย และประสบการณ์ในการปฏิบัติ

ปัจจุบันฐานข้อมูลมีการศึกษาในหลายๆ ด้านเกี่ยวกับพืชในแต่ละชนิดว่าควรมีการขยายพันธุ์หรือมีเทคนิคในการขยายพันธุ์อย่างไร แต่ไม่มีการดำเนินการในรูปแบบจำลอง ดังนั้นแนวทางที่ควรจะดำเนินการต่อไปคือการรวบรวมงานวิจัยในกลุ่มพืชที่หายากหรือพืชที่ถูกคุกคาม และนำมาจัดทำเป็นแบบจำลอง เพื่อใช้เป็นต้นแบบ ซึ่งจัดการและรวบรวมในปีที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นแนววิจัยเชิงเฉพาะด้าน ยังไม่ได้นำข้อมูลนั้นมาทำเป็นแบบจำลอง เพื่อใช้ในงานด้านการอนุรักษ์พันธุ์พืชอย่างชัดเจน คือแยกแต่ละส่วนออกมา แต่ยังไม่มีการนำมาพูดคุยหรือสังเคราะห์แบบจำลองออกมาทำให้เป้าหมายที่ 3 ยังขาดส่วนนี้อยู่

อนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมายที่ 4 อย่างน้อย 10% ของแต่ละเขตนิเวศได้รับการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบนิเวศมีการจัดแบ่งตามอนุสัญญาฯ โดยแบ่งออกเป็น 7 ระบบนิเวศ ได้แก่ แหล่งน้ำในแผ่นดิน ทะเล และชายฝั่ง ป่าไม้ พื้นที่แห้งแล้งและกึ่งชื้น ภูเขา เกาะ และพื้นที่เกษตร ในส่วนพื้นที่ที่มีอยู่ เช่น ในป่าชายเลนมีประมาณ 2,758 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ คือ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรืออุทยานแห่งชาติ และในส่วนของพื้นที่ระบบนิเวศป่าไม้ ระบบนิเวศพื้นที่แห้งแล้งกึ่งชื้น ระบบนิเวศภูเขา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ มีจำนวนพื้นที่ประมาณ 167,591 ตารางกิโลเมตร โดยส่วนใหญ่จัดอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์เช่นกัน ถ้าจัดอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ที่เข้มข้นคือพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีอยู่ประมาณ 88,531 ตารางกิโลเมตร ซึ่งในส่วนนี้จะเห็นได้ชัดว่าในเป้าหมายที่ 4 ถ้าคิดเป็น 10% จะเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับการอนุรักษ์ ยกเว้นพื้นที่ระบบนิเวศอื่นๆ เช่น ระบบนิเวศแหล่งน้ำในแผ่นดิน ระบบนิเวศพื้นที่เกษตร ซึ่งยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนว่ามีการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์อย่างไร ทำให้ไม่สามารถประเมินได้ แต่ในส่วนของเป้าหมายที่ 4 พื้นที่ป่าไม้ค่อนข้างจะครอบคลุมและมีการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายที่ 5 การคุ้มครอง 50% ของพื้นที่ซึ่งสำคัญที่สุดสำหรับความหลากหลายของพืช ได้รับความเชื่อมั่น ปัจจุบันยังไม่มีกำหนดหรือคัดเลือกพื้นที่ออกมาอย่างชัดเจน ในหลายพื้นที่ที่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ เช่น พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้มีความสำคัญยิ่งในด้านความหลากหลายของพืช และควรมีการกำหนดเฉพาะเจาะจงเพื่อมีมาตรการที่ชัดเจน ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีดำเนินการ จึงทำให้ไม่สามารถเห็นภาพรวมของประเทศว่ามี การดำเนินการไปเท่าใด

เป้าหมายที่ 6 อย่างน้อย 30% ของพื้นที่การผลิต ได้รับความจัดการโดยสอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เนื่องจากพื้นที่ทางด้านการเกษตรมีข้อจำกัดที่แตกต่างกันมากในการกำหนด ดังนั้นทางการเกษตรไม่สามารถประเมินได้ว่าปัจจุบันมีแนวทางการดำเนินการที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรหรือการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช ทำให้มองภาพทั้งประเทศไม่ชัดเจน

เป้าหมายที่ 7 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามทั่วโลกได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*in situ*)

จากข้อมูลเบื้องต้นในเอกสารเกี่ยวกับพืชที่ถูกคุกคามในประเทศไทย มีจำนวน 1,131 ชนิด มี 90% อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และมี 10% ที่ไม่ได้จัดอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ เช่น พลับพลึงธาร อยู่ในลำคลองสาธารณะที่ชุมชนใช้ประโยชน์อยู่ ซึ่งใกล้กับอุทยานแห่งชาติศรีพังงาในจังหวัดพังงา และมีการลักลอบขุดพลับพลึงธารออกมาในรูปเชิงการค้า นอกจากนี้ยังพบในพื้นที่เขาหินปูนเล็กๆ ที่อยู่โดดๆ ซึ่งจะอยู่นอกพื้นที่ที่มีการจัดการทางด้านการอนุรักษ์อย่างเข้มงวด ซึ่งจำนวนนี้ถ้ารวมจากทะเบียนรายชื่อ 1,131 ชนิด จะมีเป้าหมายเกินจากที่กำหนดไว้ คือ 90% แต่จุดข้อสังเกตยังมีอีกหลายพื้นที่ที่มีพื้นที่ที่ถูกคุกคาม แต่อยู่นอกพื้นที่ที่ไม่ได้ถูกจัดอยู่ในอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งจะ เป็นปัญหาที่ต้องพูดกันต่อไป

เป้าหมายที่ 8 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ได้รับความเก็บรักษาไว้ในการรวบรวมสะสมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*ex situ*) ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยอยู่ในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และ 10% ของชนิดพันธุ์ดังกล่าว อยู่ในโปรแกรมการฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพ

พืชกลุ่มกล้วยไม้เป็นกลุ่มที่ได้รับการเก็บรักษา มากที่สุด

การรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลของสวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ หรือแหล่งรวมพรรณไม้ มีฐานข้อมูลที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถประเมินได้

การจัดทำโครงการคืนชีวิตกล้วยไม้ไทยสู่ไพรพฤกษ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริยังมีปัญหา คือ พันธุ์พืชที่มีการดำเนินการโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่ออาจมีพันธุ์กรรมที่ไม่หลากหลาย ถ้านำกลับไปสู่ธรรมชาติจะทำให้เกิดปัญหา ในแหล่งพันธุกรรมเดิม

เป้าหมายที่ 9 70% ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูก และชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับความอนุรักษ์ และความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องได้รับการดำรงรักษา

ได้รับการรวบรวมไว้ในแหล่งรวมพันธุ์ของกรมวิชาการเกษตรและธนาคารเชื้อพันธุ์พืชแห่งชาติ ซึ่งเป้าหมายนี้ค่อนข้างสมบูรณ์ เนื่องจากมีการดำเนินการมานานและสมบูรณ์กว่าในพื้นที่ป่า และเกินกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ 70% โดยปัจจุบันมีโครงการที่เกี่ยวข้องอยู่ในปีที่ผ่านมา คือ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำโครงการเกี่ยวกับการรวบรวมองค์ความรู้ มีจำนวน 4 โครงการ

กรมวิชาการเกษตร จัดทำโครงการโดยเน้นในเรื่องของการรวบรวมพันธุ์พืชทางเศรษฐกิจ มีจำนวน 4 โครงการ

เป้าหมายที่ 10 แผนการจัดการแล้วเสร็จ พร้อมสำหรับอย่างน้อย 100 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นหลักๆ ที่คุกคามพืชสังคมพืช แหล่งที่อยู่อาศัยและระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มอบหมายให้คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการขึ้น เพื่อใช้สำหรับชนิดพันธุ์พืชต่างถิ่นที่ถูกคุกคาม ซึ่งปัจจุบันรายการชื่อพืชถูกนำไปไว้ในฐานข้อมูลเกี่ยวกับพืชต่างถิ่นแล้ว แต่ยังไม่มีการจัดการของพืชต่างถิ่นที่มีการจัดการอย่างไร และยังขาดแผนการดำเนินการซึ่งเป็นเป้าหมายที่ยังขาดอยู่ โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำแผนฯ

❁ ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 11 ไม่มีชนิดพันธุ์ใดของพืชพรรณธรรมชาติกำลังจะสูญพันธุ์โดยการค้าระหว่างประเทศ

ปัจจุบันยังมีรายงานการค้ากล้วยไม้ระหว่างชายแดนไทยและลาว รวมถึงชายแดนตามภาคต่างๆ ซึ่งเป้าหมายนี้ต้องการกำหนดความชัดเจนในเรื่องของการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับกล้วยไม้ป่าที่ถูกนำมาขายในประเทศไทย

เป้าหมายที่ 12 30% ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐานซึ่งได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน : ไม่สามารถประเมินได้

ปัจจุบันในส่วนของผลิตภัณฑ์ เช่น ผลิตภัณฑ์ OTOP ส่วนใหญ่เกือบ 90% ผลิตมาจากพืช ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถตรวจสอบได้ว่ามีการจัดการเกี่ยวกับแหล่งผลิตต้นกำเนิดที่ถูกต้องตามการจัดการอย่างยั่งยืนหรือไม่ เนื่องจากต้องมีการตรวจสอบแต่ละผลิตภัณฑ์ และปัจจุบันยังไม่สามารถประเมินได้ เพราะแต่ละกลุ่มเกษตรกรที่นำพืชมาใช้นั้นไม่สามารถตอบยืนยันได้ว่ามีการจัดการในเรื่องของการนำผลิตผลจากป่ามาใช้อย่างยั่งยืนหรือไม่ ซึ่งในส่วนของ การควบคุมทางอ้อมของกรมอุทยานแห่งชาติฯ กำหนดมาตรฐาน และการกำหนดออกใบรับรองผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะที่นำมาจากพื้นที่ป่า หรือผลิตภัณฑ์ที่นำมาจากเนื้อไม้ต่างๆ ทั้งนี้ ในส่วนของกรมวิชาการเกษตรได้กำหนดมาตรฐานผลผลิตที่มาจากพืชเช่นกัน โดยเฉพาะเน้นในเรื่องของมาตรฐานสิ่งแวดล้อม และยังไม่มี การออกใบรับรองในเรื่องของผลิตภัณฑ์ขึ้นมา

หน่วยงาน	การกำหนดมาตรฐาน	การออกใบรับรอง
กรมอุทยานแห่งชาติฯ	ด้านสิ่งแวดล้อม	ผลิตภัณฑ์จากไม้
กรมวิชาการเกษตร	ด้านสิ่งแวดล้อม	-

เป้าหมายที่ 13 การลดลงของทรัพยากรพืช และความรู้ การประดิษฐ์คิดค้น และการถือปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีพื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกื้อหนุนการดำรงชีวิต ความมั่นคงทางอาหารท้องถิ่น การดูแลสุขภาพอย่างยั่งยืนได้รับการยับยั้ง

❁ มีการดำเนินการบางส่วน แต่ไม่มีการจัดการที่ชัดเจน

❁ ส่งเสริมการให้การศึกษาและความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช

เป้าหมายที่ 14 ความสำคัญของความหลากหลายของพืช และความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช ได้รับการสอดแทรกเข้าไปในโปรแกรมการสื่อสาร การให้การศึกษา และการเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน

❁ การจัดทำโครงการให้การศึกษาและความตระหนัก

หน่วยงาน	จำนวนโครงการ	จำนวน (คน)	หมายเหตุ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	4	1,890	ปี 2546-49
มหาวิทยาลัยต่างๆ	2	100	ปี 2546-49
โครงการอนุรักษ์ พันธุ์กรรมพืชฯ	4	400	ปี 2546-49
องค์การสวนพฤกษศาสตร์	4	160	ปี 2546-49

❁ การจัดทำเอกสารให้การศึกษาและความตระหนักแก่สาธารณชน

หน่วยงาน	จำนวนโครงการ	จำนวน (เล่ม)	หมายเหตุ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	3	9,903,000	ปี 2546-49
กรมวิชาการเกษตร	1	2,000	ปี 2546-49
มหาวิทยาลัยต่างๆ	-	-	ปี 2546-49
โครงการอนุรักษ์ พันธุ์กรรมพืชฯ	3	4,000	ปี 2546-49
องค์การสวนพฤกษศาสตร์	3	10,000	ปี 2546-49
โครงการพัฒนาองค์ความรู้ BRT	2	3,000	ปี 2546-49

❁ เสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช

เป้าหมายที่ 15 จำนวนบุคลากรที่ทำงานโดยใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่เหมาะสมในการอนุรักษ์พืชได้รับการฝึกอบรมเพิ่มมากขึ้น ตามความต้องการของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์นี้

❁ ความต้องการเพิ่มนักอนุกรมวิธานพืช

ความต้องการนักอนุกรมวิธานพืช (คน)	จำนวนเดิม	จำนวนที่ขอเพิ่ม
	82	79
การผลิदनักอนุกรมวิธานพืชตั้งแต่ปี 2544 (คน)	โท	เอก
	35	15

❁ การพัฒนาบุคลากร (ปี พ.ศ. 2547-2549)

หน่วยงาน	จำนวน (โครงการ)	จำนวน (คน)
กรมอุทยานแห่งชาติฯ	7	1,540
กรมวิชาการเกษตร	1	100
องค์การสวนพฤกษศาสตร์	2	120
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมฯ	4	400
กรมส่งเสริมคุณภาพฯ	1	300

❁ ความต้องการสถานที่เก็บรวบรวมตัวอย่าง

❁ เดิมเป็นหน่วยงานที่มีห้อง/ตึกในการเก็บตัวอย่างและต้องการเพิ่ม 25 หน่วยงาน

❁ มี 1 หน่วยงานได้ตึกใหม่ในการเก็บตัวอย่าง คือ สำนักหอพรรณไม้

เป้าหมายที่ 16 เครือข่ายสำหรับกิจกรรมของการอนุรักษ์พืช ได้รับการจัดตั้งหรือสร้างความแข็งแกร่งในระดับชาติ ภูมิภาคและระหว่างประเทศ

❁ เครือข่ายระดับประเทศ

❁ เครือข่ายนักวิจัยสาขาในพรุ (มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต)

❁ เครือข่ายข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพท้องถิ่น (ศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพและมหาวิทยาลัยมหาสารคาม)

❁ เครือข่ายสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน (โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ)

ทั้งนี้ ในส่วนเครือข่ายที่เกี่ยวกับนักอนุกรมวิธานยังไม่มี การดำเนินการที่ชัดเจน

❁ เครือข่ายระดับภูมิภาค องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้มีการดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายร่วมกับสวนพฤกษศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ จัดตั้งโครงการ SEABG (South East Asia Botanic Gardens network) โดยมีการประชุมไปแล้ว 2 ครั้ง

❁ สวนพฤกษศาสตร์ หรือหน่วยงานที่เป็นสมาชิก BGCI (Botanical Gardens Conservation International) มี 3 หน่วยงาน

❁ สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ QSBG จังหวัดเชียงใหม่

❁ สวนนงนุช Nong Nooch Tropical Botanical Garden

❁ สถาบันวิจัยรุกขเวช Walai Rukhavei Botanical Research Institute

❁ สวนพฤกษศาสตร์ที่รับรอง The International Agenda of Botanical Gardens in Plant conservation

❁ สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ QSBG จังหวัดเชียงใหม่

❁ สวนพฤกษศาสตร์ภาคใต้เขาช่อง จังหวัดตรัง

❁ สวนพฤกษศาสตร์สากลภาคใต้ทุ่งค่าย จังหวัดตรัง

❁ ข้อเสนอแนะ

❁ ควรจัดทำ National GSPC website

❁ จัดแบ่งเป้าหมายแก่หน่วยงานที่สามารถดำเนินการในแต่ละเป้าหมายและตัวชี้วัด

❁ จัดทำเป้าหมายในส่วนของประเทศไทย National GSPC

❁ จัดทำตัวชี้วัดในทุกเป้าหมายเพื่อใช้ติดตามการดำเนินงานตามกลยุทธ์

เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชสำหรับประเทศไทย

เป้าหมายระดับโลก	เป้าหมายระดับประเทศ	การดำเนินงาน
เอ) ทำความเข้าใจและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช		
1. รายการชื่อยานิตพันธุ์พืชที่ได้รับการจำแนกแล้ว สามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นขั้นแรกนำไปสู่การจัดทำพรรณพืชของโลกฉบับสมบูรณ์	1. เร่งดำเนินการจัดทำหนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทยให้ได้ 60%	<ul style="list-style-type: none"> * จัดทำรายการชื่อพืชโดยเร่งดำเนินการในกลุ่มที่มีข้อมูลน้อย เช่น โลเคน ไบรโอไฟต์ * การจัดทำฐานข้อมูลกลางที่มีข้อมูลด้านพืชครบถ้วน โดยเน้นรวมถึงชื่อพ้อง และเขตการกระจายพันธุ์ * การจัดทำรายการชื่อพืชเผยแพร่ในรูปซีดีรอม * ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานวิจัยโครงการพรรณพฤกษชาติแห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในวงศ์พืชที่มีจำนวนสมาชิกในวงศ์จำนวนมาก * กำหนดหน่วยงานหลักในการจัดทำรายการชื่อพืชของประเทศไทย
2. การวิเคราะห์ประเมินเบื้องต้นของสถานภาพการอนุรักษ์ของทุกชนิดพันธุ์พืชที่ได้จำแนกแล้วในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับระหว่างประเทศ	2. วิเคราะห์ประเมินเบื้องต้นของสถานภาพการอนุรักษ์ของทุกชนิดพันธุ์พืชที่ได้จำแนกแล้วในระดับชาติ	<ul style="list-style-type: none"> * สนับสนุนให้เกิดงานวิจัยที่ใช้ในการกำหนดมาตรการด้านการอนุรักษ์พันธุ์พืชเพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดถึงสถานภาพของทรัพยากรพืช * ในกรณีของชนิดพันธุ์ที่มีข้อมูลไม่เพียงพอ (data deficient species) ควรมีการดำเนินงานภาคสนามเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถทำการวิเคราะห์ประเมินสถานภาพได้อย่างละเอียดและครอบคลุมมากขึ้น
3. การจัดทำรูปแบบที่มีระเบียบวิธีการสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของงานวิจัย และประสบการณ์ในการปฏิบัติ	3. รวบรวมส่งเสริมงานวิจัยเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบจำลอง	<ul style="list-style-type: none"> * ส่งเสริมให้มีการผสมผสานการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (<i>in situ</i>) เข้ากับการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (<i>ex situ</i>) * ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงการนำร่องการดูแลรักษาพืชที่ถูกคุกคามภายในระบบนิเวศ โดยการประยุกต์ใช้แนวทางเชิงระบบนิเวศ * ส่งเสริมให้ม้งานวิจัยโดยเน้นศึกษาการสร้างสมดุลระหว่างการใช้อย่างยั่งยืนกับการอนุรักษ์ * ระเบียบวิธีการในการจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนในการอนุรักษ์ (conservation priorities) * ริเริ่มให้การจัดทำชุดโครงการวิจัยเพื่อให้ได้แบบจำลอง ซึ่งมีระเบียบวิธีการในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพ
บี) อนุรักษ์ความหลากหลายของพืช		
4. อย่างน้อย 10% ของแต่ละเขตนิเวศได้รับการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ	4. อย่างน้อย 10% ของแต่ละเขตนิเวศที่สำคัญสำหรับพืชในประเทศไทยได้รับการอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ	<ul style="list-style-type: none"> * การร่างกฎหมายและปรับปรุงกฎหมายในการจัดการและดูแลทรัพยากรพืช * กำหนดพื้นที่อนุรักษ์ให้ครอบคลุมครบถ้วนในทุกระบบนิเวศ โดยเฉพาะในระบบนิเวศป่าไม้เท่านั้น * จัดทำแผนที่จำแนกเขตทางนิเวศวิทยา เพื่อกำหนดพื้นที่ในแต่ละระบบนิเวศที่ชัดเจน
5. การคุ้มครอง 50% ของพื้นที่ซึ่งสำคัญที่สุดสำหรับความหลากหลายของพืชได้รับความเชื่อมั่น	5. การคุ้มครอง 50% ของพื้นที่ซึ่งสำคัญที่สุดสำหรับความหลากหลายของพืช	<ul style="list-style-type: none"> * ดำเนินการระบุพื้นที่ที่มีความสำคัญยิ่งด้านความหลากหลายของพืชในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ * เร่งดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของแต่ละพื้นที่ในแต่ละระบบนิเวศ

เป้าหมายระดับโลก	เป้าหมายระดับประเทศ	การดำเนินงาน
		<ul style="list-style-type: none"> * ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบเพื่อให้หลักประกันในการคุ้มครอง ทำได้โดยการกำหนดมาตรการอนุรักษ์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองพิเศษ
6. อย่างน้อย 30% ของพื้นที่การผลิตได้รับการจัดการโดยสอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช	6. 30% ของพื้นที่การผลิต ได้รับการจัดการโดยสอดคล้องกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช	<ul style="list-style-type: none"> * กำหนดเขตอนุรักษ์พื้นที่การเกษตรที่มีการปลูกด้วยหลักการอนุรักษ์ * ส่งเสริมให้เกษตรกรที่ดำเนินการที่สอดคล้องหลักการอนุรักษ์ได้รับการสนับสนุนหรือการลดหย่อนภาษีจากรัฐบาล * เผยแพร่ความรู้แก่เกษตรกรในด้านการจัดการศัตรูพืชแบบบูรณาการ การเกษตรแบบอนุรักษ์
7. 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามทั่วโลก ได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (<i>in situ</i>)	7. 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามในประเทศไทย ได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (<i>in situ</i>)	<ul style="list-style-type: none"> * เร่งดำเนินการจัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า * การจัดทำรายการข้อค้นพบอนุรักษ์ของประเทศไทย
8. 60% ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคาม ได้รับการเก็บรักษาไว้ในการรวบรวมสะสมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (<i>ex situ</i>) ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยอยู่ในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และ 10% ของชนิดพันธุ์พืชดังกล่าวอยู่ในโปรแกรมการฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพ	8. 60% ของชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามของประเทศไทย ได้รับการเก็บรักษาและรวบรวมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (<i>ex situ</i>) ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยอยู่ในประเทศที่เป็นต้นกำเนิด และ 10% ชนิดพันธุ์พืชที่ถูกคุกคามได้รับการฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพ	<ul style="list-style-type: none"> * กำหนดแผนการเก็บรวบรวมพืชหายาก และใกล้สูญพันธุ์ * กำหนดแผนการรวบรวมพันธุกรรมพืชเกษตร และพืชที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ * กำหนดให้มีการจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์ในทุกเขตพรหมพฤษชาติของประเทศไทยภายใน 5 ปี * กำหนดให้มีการจัดตั้งสวนรุกขชาติในทุกจังหวัดของประเทศไทย * เร่งให้สวนพฤกษศาสตร์ และหน่วยงานด้านพืชในประเทศไทยได้ทำความตกลงในกลยุทธ์ทั่วโลก ว่าด้วยการอนุรักษ์พืช * ส่งเสริมให้สวนพฤกษศาสตร์เป็นสมาชิกของ BCGI เพื่อจะได้มีแนวทางในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน * สนับสนุนให้มีการจัดทำฐานข้อมูลพืชที่รวบรวมในสวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติ โดยใช้ระบบฐานข้อมูลเดียวกัน BG-Base * สนับสนุนให้นำพืชหายาก และใกล้สูญพันธุ์มาใช้ประโยชน์มากขึ้น เพื่อให้เกิดความต้องการในการขยายพันธุ์ * การดำเนินจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการรวบรวมข้อมูลทรัพยากรพืชของชาติอย่างเป็นระบบทั้ง <i>ex situ</i> และ <i>in situ</i> * จัดลำดับความสำคัญของพืชที่ต้องเข้าสู่โปรแกรมการฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพ
9. 70% ของความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชปลูก และชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับการอนุรักษ์ และความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องได้รับการดำรงรักษา	9. 70% ของพันธุกรรมของพืชปลูก และชนิดพันธุ์พืชหลักที่มีคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ได้รับการอนุรักษ์ และความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องได้รับการดำรงรักษา	<ul style="list-style-type: none"> * การจัดทำเอกสารขั้นตอน วิธีการในการอนุรักษ์ทรัพยากรพืชแก่หน่วยงาน และประชาชน * ส่งเสริมให้มีการรวบรวมชนิดพันธุ์พืชปลูกและมีค่าทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์แบบฟาร์ม หรือแปลงรวบรวมพันธุ์ * ส่งเสริมให้มีการรวบรวมความรู้พื้นเมืองและท้องถิ่น และผลักดันให้ชุมชนนำมาใช้ปฏิบัติ

เป้าหมายระดับโลก	เป้าหมายระดับประเทศ	การดำเนินงาน
10. แผนการจัดการแล้วเสร็จ พร้อมสำหรับอย่างน้อย 100 ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นหลักๆ ที่คุกคามพืช สัตว์ป่า พืช แหล่งที่อยู่อาศัย และระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง	10. จัดทำแผนการควบคุมและจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน 10 ชนิด	<ul style="list-style-type: none"> * การจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพืช เพื่อกำหนดขอบเขตและรูปแบบที่จะรวบรวมพันธุ์พืชต่างถิ่น * จัดทำแผนจัดการสำหรับชนิดพันธุ์ต่างถิ่น * จัดทำรายการชื้อชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ต้องควบคุม
ซี) ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของพืชอย่างยั่งยืน		
11. ไม่มีชนิดพันธุ์ใดของพืชพรรณธรรมชาติกำลังจะสูญพันธุ์โดยการค้าระหว่างประเทศ	11. ไม่มีชนิดพันธุ์ใดของพืชพรรณธรรมชาติในประเทศไทยสูญพันธุ์โดยการค้าระหว่างประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> * เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ที่ทำกรนำพันธุ์พืชจากป่ามาค้าหรือการลักลอบนำเข้าพันธุ์พืชหายากจากต่างประเทศมาค้าขายในประเทศ * กำหนดมาตรการการจัดการพันธุ์พืชที่ถูกลักลอบจากป่าหลังจากที่ได้จากการจับกุม * ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมแก่ประชาชนในพื้นที่ที่มีปัญหาในการลักลอบค้าพืช
12. 30% ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐานได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน	12. 30% ของผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นฐานได้มาจากแหล่งที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> * ปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ และพระราชบัญญัติป่าไม้ ในการจัดการการเก็บหาของป่าอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ * การกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้พืชเป็นวัตถุดิบ ต้องมีใบประกาศรับรองว่าได้เก็บหาจากป่าอนุรักษ์ * จัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากผลิตภัณฑ์พืชที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน * ทำการศึกษาวิจัยแหล่งผลิตของผลิตภัณฑ์จากพืชและแนวทางการจัดการ
13. การลดลงของทรัพยากรพืช และความรู้ การประดิษฐ์คิดค้น และการถือปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีพื้นเมืองและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกื้อหนุนการดำรงชีวิต ความมั่นคงทางอาหารท้องถิ่น การดูแลสุขภาพอนามัยอย่างยั่งยืนได้รับการยับยั้ง	13. จัดทำกลไกการคุ้มครองการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพืชและการประดิษฐ์คิดค้นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต ความมั่นคงทางอาหารและยา	<ul style="list-style-type: none"> * ดำเนินการศึกษา วิจัย ในด้านการใช้ทรัพยากรพืชที่นำมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน * สนับสนุนองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเข้ามาจัดการทรัพยากรพืชมากขึ้น * ฝึกอบรมแก่ประชาชนในการนำทรัพยากรพืชมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน * จัดการรวบรวมองค์ความรู้ทางการใช้ประโยชน์พืชและนำมาเผยแพร่แก่ชุมชน
ดี) ส่งเสริมการให้การศึกษาและความตระหนักเกี่ยวกับความหลากหลายของพืช		
14. ความสำคัญของความหลากหลายของพืช และความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช ได้รับการสอดแทรกเข้าในโปรแกรมการสื่อสาร การให้การศึกษา และการเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน	14. ผลิตหลักสูตรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืชในหลักสูตรการศึกษาไปรแกรมการสื่อสาร การให้และการเสริมสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน	<ul style="list-style-type: none"> * กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการจัดการหลักสูตรการศึกษาให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พืชในทุกระดับการศึกษา และการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ทางด้านพืชเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกระดับ * จัดทำแผนการฝึกอบรมให้แก่ประชาชนให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรพืช * จัดสร้างพิพิธภัณฑ์พืช หรือหอพรรณไม้แห่งชาติ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลทางทรัพยากรพืช * สนับสนุนทุนวิจัยด้านทรัพยากรพืชให้เพิ่มมากขึ้น

เป้าหมายระดับโลก	เป้าหมายระดับประเทศ	การดำเนินงาน
อี) เสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายของพืช		
15. จำนวนบุคลากรที่ทำงานโดยใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่เหมาะสมในการอนุรักษ์พืชได้รับการฝึกอบรมเพิ่มมากขึ้น ตามความต้องการของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์นี้	15. เสริมสร้างสมรรถนะ/ฝึกอบรมการใช้เครื่องมือแก่บุคลากรที่ทำงานโดยใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่เหมาะสมทางด้านการอนุรักษ์พืช	<ul style="list-style-type: none"> * จัดทำฐานข้อมูลหน่วยงานและผู้เชี่ยวชาญทางด้านความหลากหลายของพืช * จัดหลักสูตรฝึกอบรม และการศึกษาดูงานแก่ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทุกระดับ * จัดทำแผนฝึกอบรมแก่ผู้บริหารระดับกรมและกระทรวงเพื่อให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรพืช * จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรระดับชาติและจัดหาทุนให้มีการศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก * จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาวิจัยด้านทรัพยากรพืช
16. เครือข่ายสำหรับกิจกรรมของการอนุรักษ์พืช ได้รับการจัดตั้งหรือสร้างความแข็งแกร่งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ	16. จัดตั้งเครือข่ายการอนุรักษ์พืชในระดับชาติ	<ul style="list-style-type: none"> * การจัดสร้างเครือข่ายของนักวิจัยด้านพืช * การจัดสร้างเครือข่ายของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรพืช * การจัดสร้างเครือข่ายของชุมชนที่ใช้ทรัพยากรพืชในการผลิต

บทบาทขององค์การสวนพฤกษศาสตร์

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุพืชและการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

ดร. สุญาณี เวสสุบุตร

สำนักวิชาการวิจัย

องค์การสวนพฤกษศาสตร์

ความเป็นมา

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ (อ.ส.พ.) ได้รับการก่อตั้งตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2535 โดยมีสถานภาพเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ได้ย้ายมาอยู่ภายใต้สังกัดของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกระทรวงที่ได้รับการก่อตั้งขึ้นใหม่อันเป็นผลเนื่องมาจากการปฏิรูประบบราชการตามนโยบายของรัฐบาล เหตุผลในการก่อตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ตามระบุในพระราชกฤษฎีกา คือ การที่ประเทศไทยยังไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานใดที่มีหน้าที่โดยตรงในการดำเนินงานด้านสวนพฤกษศาสตร์ ทำให้การศึกษาค้นคว้าวิจัยและรวบรวมข้อมูลทางด้านพรรณพฤกษชาติของประเทศไทยเป็นไปอย่างล่าช้าไม่ทันต่อภาวะวิกฤติของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงได้มีพระราชกฤษฎีกาก่อตั้งองค์กรนี้ขึ้น

หลังจากที่องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้รับการก่อตั้ง ได้มีการโอนย้ายสวนพฤกษศาสตร์แม่ลา (เรียกตามชื่อของตำบลที่ตั้ง) ซึ่งเป็นสวนพฤกษศาสตร์ประจำภาคเหนือของกรมป่าไม้ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ให้มาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ อ.ส.พ. เพื่อพัฒนาให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่มีองค์ประกอบและขอบข่ายการดำเนินงานในระดับสากล ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 องค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้รับพระมหากรุณาธิคุณฯ จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้พระนามาภิไธยในพระองค์เป็นชื่อของสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ว่า “สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์”

นอกจากสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่องค์การสวนพฤกษศาสตร์แล้ว อ.ส.พ. ยังรับผิดชอบดูแลศูนย์รวมพรรณไม้ประจำภูมิภาคอีก 3 แห่งอีกด้วย ได้แก่

 ศูนย์รวมพรรณไม้บ้านร่มเกล้าในพระราชดำริ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เป็นศูนย์รวมและพรรณพืชโดยเฉพาะพืชในเขตอนุภูมิภาคอินโดจีน (Indo-Chinese Sub-Region)

 ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นศูนย์รวมพรรณไม้ในระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ และ

 ศูนย์รวมพรรณไม้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดขอนแก่น เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้ที่หายากและพืชประจำถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทบาทขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ ในการอนุรักษ์พรรณพืช

ภารกิจสำคัญประการหนึ่งขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ คือ การอนุรักษ์พรรณไม้ไทย โดยมีสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เป็นแหล่งรวบรวมความหลากหลายของพรรณพืชที่ได้มาจากการสำรวจทั่วประเทศ และมีศูนย์รวมพรรณไม้ประจำภูมิภาคทำหน้าที่เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้ในท้องถิ่นที่มีความสำคัญหรือมีศักยภาพทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมีกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ อาทิ เช่น การฝึกอบรมให้ความรู้-ปลูกจิตสำนึกแก่สาธารณชน และงานเพาะขยายพันธุ์เพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรพืชอีกด้วย

แผนงานอนุรักษ์พรรณพืช

โครงการอนุรักษ์พรรณพืชขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 โดยมีแผนงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสิ้น 7 แผน คือ

งานรวบรวมตัวอย่างมีชีวิต (living collections) มีวัตถุประสงค์ :

เพื่อรวบรวมความหลากหลายทางพรรณพืชของไทยไว้ ณ สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และศูนย์รวบรวมพรรณไม้ประจำภูมิภาค เพื่อการอนุรักษ์และการศึกษาวิจัย

เพื่อใช้ในการจัดแสดงให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์

งานหอพรรณไม้ (herbarium collections) มีวัตถุประสงค์ :

ทำหน้าที่เก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้ และให้คำแนะนำในการจัดทำงานรวบรวมตัวอย่างมีชีวิต (living collections) ของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์และศูนย์รวมพรรณไม้ประจำภูมิภาค

เพื่อจัดทำทะเบียนรายการสถานภาพพืชเมืองไทยที่ควรได้รับการอนุรักษ์โดยจัดทำ inventory ของชนิดพันธุ์พืชสำหรับโครงการอนุรักษ์ฯ ขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ รวมทั้งให้คำแนะนำในการคัดเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมสำหรับเข้าโครงการอนุรักษ์พรรณพืชในรูปแบบต่างๆ ที่องค์การสวนพฤกษศาสตร์ดำเนินการอยู่

งานอนุรักษ์พันธุ์กรรมในสภาพปลอดเชื้อ (in vitro collection) มีวัตถุประสงค์ :

เพื่อรวบรวมความหลากหลายทางพันธุกรรม ของพืชที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์สูง เนื่องจากที่อยู่อาศัยถูกคุกคาม เช่น กล้วยไม้ดิน กูดต้นพืชเฉพาะถิ่น และสมุนไพรบางชนิด

เพื่อรวบรวมความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชบางชนิดที่ไม่ผลิตเมล็ดหรือมีเมล็ดประเภท recalcitrant seeds และสมควรได้รับการนำมาอนุรักษ์ในสภาพปลอดเชื้อ

เพื่อศึกษาวิจัยหาวิธีการอนุรักษ์พืชในสภาพปลอดเชื้อได้ในระยะยาว เช่น การทำ slow growth techniques และ artificial seeds

เพื่อทำการขยายพันธุ์โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ให้ได้ปริมาณจำนวนมากภายในระยะเวลาอันสั้นสำหรับโครงการนำพืชกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดในธรรมชาติ

เพื่อศึกษาวิจัยการทำ acclimatization หลังการย้ายออกจากขวดเพาะเลี้ยง และงานวิจัยการปลูกเลี้ยงร่วมกับ associated fungi เพื่อประสิทธิภาพในการอยู่รอดเมื่อนำกลับสู่แหล่งกระจายพันธุ์ในธรรมชาติ

งานเมล็ดพันธุ์ (seed storage) มีวัตถุประสงค์ :

เพื่อศึกษาวิจัยการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ประเภท orthodox seeds ของพืชพื้นเมืองบางชนิดของไทยให้ได้ในระยะยาว โดยเน้นที่ชนิดพันธุ์พืชที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ พืชที่เป็นเครือญาติกับพืชปลูก (wild relatives) และพืชที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาธนาคารเมล็ดพันธุ์ต่อไปในอนาคต

งานศูนย์ข้อมูล (database) มีวัตถุประสงค์ :

เพื่อจัดทำฐานข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการอนุรักษ์ฯ เช่น ฐานข้อมูลงานรวบรวมตัวอย่างมีชีวิต (living collections) งานหอพรรณไม้ (herbarium collections) งานอนุรักษ์พันธุกรรมในสภาพปลอดเชื้อ (in vitro collection) และสถานภาพการอนุรักษ์พืชในประเทศไทย Thailand Plant Conservation Status เป็นต้น

เพื่อจัดทำทะเบียนนำเข้าและหมายเลขนำเข้า (accession system & number) สำหรับพืชที่อยู่ในโครงการอนุรักษ์ฯ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงแหล่งที่มาของพืชแหล่งเก็บรักษาในสวนพฤกษศาสตร์ ข้อมูลทางระบบนิเวศ ข้อมูลการปลูกเลี้ยงขยายพันธุ์ ฯลฯ อันจะเป็นประโยชน์ในการนำชนิดพันธุ์นั้นๆ กลับสู่แหล่งกระจายพันธุ์ดั้งเดิมในธรรมชาติต่อไป

งานเผยแพร่ความรู้ (education) มีวัตถุประสงค์ :

เพื่อปลูกจิตสำนึกแก่ผู้เข้าเยี่ยมชมโดยการจัดทำป้ายสื่อความหมาย จัดทำนิทรรศการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรพืช

เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดสัมมนา/ฝึกอบรม การบรรยายทางวิชาการ จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ และเผยแพร่ข้อมูลทาง website

เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนและเยาวชนในท้องถิ่น ในการนำพรรณพืชกลับคืนสู่แหล่งกำเนิดในธรรมชาติ

การประสานความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ (collaboration) มีวัตถุประสงค์ :

เพื่อแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์

เพื่อสร้างเครือข่ายงานวิจัยร่วมเพื่อการอนุรักษ์

เพื่อพัฒนาศักยภาพ (capacity building) ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ทั้งนี้ โดยจัดให้มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์พืชทั้งในและนอกประเทศ

ปัจจุบัน ถึงแม้องค์การสวนพฤกษศาสตร์จะมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและบุคลากรสำหรับการดำเนินงานตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็สามารถทำการอนุรักษ์พรรณพืชของไทยไว้ได้กว่า 1,400 ชนิด โดยเฉพาะกล้วยไม้พื้นเมืองซึ่งได้รับการรวบรวมไว้ในงานรวบรวมตัวอย่างมีชีวิต (living collections) ประมาณ 400 ชนิดพันธุ์ และได้รับการอนุรักษ์ไว้ในสภาพปลอดภัยประมาณ 130 ชนิด รวมกว่า 160,000 หมายเลขทะเบียน

สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์เป็นสมาชิกของเครือข่ายสวนพฤกษศาสตร์ทั่วโลก The Botanic Gardens Conservation International (BGCI) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยที่ BGCI เป็นองค์กรอิสระที่มีเครือข่ายสมาชิกเป็นสวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติทั่วโลกถึงกว่า 500 แห่งจาก 106 ประเทศ และเป็นองค์กรสำคัญที่มีส่วนผลักดันให้เกิดกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation) ขึ้น

กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation : GSPC)

ในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity : CBD) สมัยที่ 6 พ.ศ. 2545 ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ที่ประชุมฯ ได้รับรองแผนกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช (Global Strategy for Plant Conservation : GSPC) เพื่อภาคีอนุสัญญาฯ ได้ยึดถือเป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์พืช

กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช มีเป้าหมายเพื่อหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายของพรรณพืชในโลกที่ยังมีอยู่ในปัจจุบันและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีเป้าหมายรวมถึงการใช้ประโยชน์จากพืชอย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม เพื่อนำไปสู่การลดปัญหาความยากจนและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป เป้าหมายของกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช ทั้ง 16 เป้าหมาย ได้ถูกกำหนดไว้ให้บรรลุภายในปี ค.ศ. 2010 โดยครอบคลุมการอนุรักษ์พืชทุกรูปแบบ สำหรับสวนพฤกษศาสตร์สากลทั่วโลก มีบทบาทสำคัญเกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 8 คือ การอนุรักษ์พืชในสภาพนอกถิ่นที่อยู่อาศัย (*ex situ* conservation) และเป้าหมายที่ 14 คือ การให้ความรู้และปลูกจิตสำนึก (education and awareness raising)

ในการประชุมคณะที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ วิชาการ และเทคโนโลยี (Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice : SBSTTA) สมัยที่ 12 ในปี พ.ศ. 2550 ที่ประชุมจะได้มีการทบทวนกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชในเชิงลึก และจะมีการพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลก (climate change) อีกด้วย

การประชุม ASEAN-China Workshop

การประชุม ASEAN-China Workshop on Botanical Gardens Management and Plant Conservation ณ สวนพฤกษศาสตร์โบเกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ระหว่างวันที่ 15-19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 ที่ผ่านมา เป็นการประชุมเพื่อติดตามงานทางด้านการอนุรักษ์พืชและการดำเนินงานด้านการจัดการสวนพฤกษศาสตร์ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีผู้แทนจาก The Chinese Academy of Science และสวนพฤกษศาสตร์กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ร่วมประชุมหารือเพื่อหาแนวทางประสานความร่วมมือด้านการอนุรักษ์พืชระหว่างจีนกับประเทศในกลุ่มอาเซียน สำหรับประเทศไทยได้มีผู้แทนจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และองค์การสวนพฤกษศาสตร์ เข้าร่วมประชุมและร่วมทำการบรรยาย

จากการเข้าร่วมประชุมดังกล่าวทำให้ได้ตระหนักว่าถึงแม้ปัจจุบันประเทศไทยจะมีหลายหน่วยงาน/องค์กร ที่มีกิจกรรมด้านการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*ex situ* conservation) อยู่ แต่เรายังไม่มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ในระดับชาติเพื่อการอนุรักษ์พืชในสภาพนอกถิ่นที่อยู่อาศัย อีกทั้ง “กลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช” ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย จึงอาจทำให้ทิศทางการทำงานและเป้าหมายไม่สอดคล้องกับกลยุทธ์ดังกล่าว จึงน่าที่จะมีการจัดประชุมระดมสมองในการจัดทำแผนกลยุทธ์ระดับชาติเพื่อการอนุรักษ์พืชในสภาพนอกถิ่นที่อยู่อาศัย (National Strategy for Plant *Ex Situ* Conservation) ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้แก่สวนพฤกษศาสตร์ต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรวบรวมพันธุ์ไม้ของประเทศ รวมทั้งควรมีการร่วมจัดทำกฎระเบียบ กติกา ในการเข้าถึงทรัพยากรพืชและการแบ่งปันผลประโยชน์หากมีการนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติตามข้อผูกพันในฐานะที่ไทยเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

สำนักหอพรรณไม้

กับเป้าหมายตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

ดร. ก่องกานดา ชยามฤต

สำนักหอพรรณไม้

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

❁ ความเป็นมา

การเก็บและสำรวจพรรณไม้ของประเทศไทยเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2449 หลังจากตั้งกรมป่าไม้ได้ 10 ปี โดยมีนาย H. B. G. Garrett นักการป่าไม้ชาวอังกฤษเป็นผู้รับผิดชอบ ต่อมาเริ่มมีเจ้าหน้าที่ของหอพรรณไม้ ออกทำการสำรวจและเก็บตัวอย่างร่วมด้วย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2473 หอพรรณไม้ได้จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อเก็บรักษาตัวอย่างพรรณไม้ที่ได้จากการสำรวจ จนถึงปัจจุบันมีจำนวนตัวอย่างพรรณไม้กว่า 200,000 ชิ้น ซึ่งมากที่สุดในประเทศไทย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 มีการปรับโครงสร้างราชการ ทำให้งานกลุ่มพฤกษศาสตร์ป่าไม้โอนย้ายมาอยู่ในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตามการแบ่งส่วนราชการใหม่ และได้รับการปรับสถานะจากกลุ่มงานพฤกษศาสตร์ป่าไม้ เป็นสำนักหอพรรณไม้ ตามคำสั่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลงวันที่ 22 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 และในปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานหอพรรณไม้ ภายใต้สังกัดสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน

❁ การดำเนินงานสำนักงานหอพรรณไม้

❁ จัดการตัวอย่างพรรณไม้ (specimens) ตามหลักการและมาตรฐานการจัดการหอพรรณไม้สากล รวมไปถึงการให้ยืมตัวอย่างเพื่อการศึกษาวิจัยด้านอนุกรมวิธานพืช และแลกเปลี่ยนตัวอย่างกับหอพรรณไม้หลักๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

❁ สำรวจและเก็บตัวอย่างพรรณไม้ทั่วประเทศ เพื่อการศึกษาวิจัยด้านอนุกรมวิธานพืช ทั้งพืชชั้นสูงและพืชชั้นต่ำ รวมถึงการศึกษาการใช้ประโยชน์พืช และพืชสมุนไพร

❁ จัดการห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดพฤกษศาสตร์ รวบรวมหนังสือ วารสาร บทความและเอกสารวิชาการด้านพฤกษศาสตร์ เปิดให้บริการให้นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา นักเรียน และประชาชนที่สนใจ

❁ ดำเนินการสวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติตามภูมิภาคต่างๆ ครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อรวบรวมพันธุ์ไม้สำหรับการศึกษาวิจัย เป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชน ผู้สนใจทั่วไป และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

❁ บริการและเผยแพร่ข้อมูล งานวิจัยด้านพฤกษศาสตร์ ในรูปวารสาร Thai Forest Bulletin (Botany)

❖ ดำเนินโครงการศึกษาพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย (Flora of Thailand Project) เพื่อจัดทำหนังสือ Flora of Thailand เพื่อเป็นคู่มือในการจำแนกพืชในประเทศไทย

❖ จัดทำฐานข้อมูลพืช และให้บริการสืบค้นผ่านระบบ Internet

❖ วิสัยทัศน์ของสำนักหอพรรณไม้

การวิจัยพรรณไม้ไทย หอพรรณไม้ ฐานข้อมูลได้มาตรฐาน บริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

❖ ประเด็นยุทธศาสตร์

- ❖ การวิจัยด้านอนุกรมวิธานพรรณไม้ทั่วประเทศ
- ❖ การบริหารจัดการหอพรรณไม้และฐานข้อมูล
- ❖ การบริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ❖ การปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนและประชาชนรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้

❖ บทบาทของสำนักหอพรรณไม้

❖ การจัดทำรายการชื่อพืชของประเทศเป็นความจำเป็นอันเร่งด่วน (working list of known plant species)

❖ การศึกษาวิจัยด้านอนุกรมวิธานของพรรณพืชของประเทศ (Flora of Thailand) ให้แล้วเสร็จ (a step to complete the world flora)

❖ การประเมินสถานภาพพรรณพืช (conservation status of all known plant species) ตลอดจนการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (sustainable uses)

❖ การอนุรักษ์พรรณพืชใน (*in situ*) และนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*ex situ*) ในรูปของการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ (*in situ* and *ex situ* conservation)

❖ การเผยแพร่ความรู้ด้านอนุกรมวิธานพืช และการให้ความรู้กับสาธารณชนด้านความหลากหลายทางชีวภาพ (promoting education and public awareness)

❖ พัฒนาบุคลากรด้านอนุกรมวิธานพืช และการบริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติ

❖ เครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์พันธุ์พืช (Networks for Plant Conservation Activities)

❖ บทบาทของสำนักหอพรรณไม้ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 รายการชื่อชนิดพันธุ์พืชที่ได้รับการจำแนกแล้ว ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นขั้นแรกที่น่าไปสู่การจัดทำพรรณพืชของโลกฉบับสมบูรณ์

บทบาทที่ 1 และ 2 การจัดทำรายการชื่อพืชของประเทศเป็นความจำเป็นอันเร่งด่วน (working list of known plant species) และการศึกษาวิจัยด้านอนุกรมวิธานของพรรณพืชของประเทศ (Flora of Thailand) ให้แล้วเสร็จ (a step to complete the world flora) การดำเนินการ ดังนี้

❖ สสำรวจและจำแนกพรรณพืชที่พบทั้งหมดในประเทศไทย ให้ได้ชื่อชนิดพืชที่ถูกต้อง รวมทั้งลักษณะรูปร่าง สัณฐาน นิเวศ และการกระจายพันธุ์ ตลอดจนคุณค่าของพรรณพืชที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ พิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย (Flora of Thailand) เพื่อใช้เป็นคู่มือในการจำแนกชนิดพรรณพืชให้ได้ชื่อชนิดที่ถูกต้อง

❖ โครงการวิจัยพรรณพืชของประเทศไทยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 วิจัยพรรณพืชไปได้ประมาณร้อยละ 40 ของพรรณพืชที่พบทั่วประเทศ

❖ ในปี พ.ศ. 2554 พืชวงศ์ใหญ่ๆ ที่มีพรรณไม้มากกว่า 100 ชนิดขึ้นไป ประมาณ 5 วงศ์จะเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จ ซึ่งเท่ากับว่าได้บรรลุเป้าหมายไปได้ถึง 70% เป็นความก้าวหน้าที่เสริมสร้างให้โครงการได้บรรลุผลสำเร็จในอนาคตได้เร็วขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าโครงการมีงบประมาณสนับสนุนโดยเฉพาะแล้ว คาดว่าจะศึกษาวิจัยพรรณพืชได้ครบสมบูรณ์ ภายในปี พ.ศ. 2560 ได้ ทั้งนี้พรรณไม้วงศ์ใหญ่ที่มีจำนวนพรรณพืชมากกว่า 100 ชนิดขึ้นไป ได้แก่

❖ พรรณไม้วงศ์อังกาบ Acanthaceae จำนวน 250 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์ทานตะวัน Compositae จำนวน 210 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์หญ้า Gramineae จำนวน 600 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์เข็ม Rubiaceae จำนวน 600 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์ประดู่ Leguminosae-Papilionoideae จำนวน 400 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์กล้วยไม้ Orchidaceae จำนวน 1,200 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์น้อยหน่า Annonaceae
จำนวน 150 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์วานโก่แดง Gesneriaceae
จำนวน 160 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์กะเพรา Labiatae จำนวน
130 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์เวอร์บีนา Verbenaceae
จำนวน 135 ชนิด

❖ พรรณไม้วงศ์ขิงข่า Zingiberaceae
จำนวน 300 ชนิด

❖ การสำรวจและวิจัยพรรณพืชอย่างเร่งด่วน
และต่อเนื่อง เพื่อการอนุรักษ์พรรณพืชประจำถิ่น พรรณพืช
หายากและใกล้สูญพันธุ์ เนื่องในปัจุบันพื้นที่ป่าไม้ได้ถูก
บุกรุกแผ้วถางลงมาก พรรณไม้พวกนี้ที่ยังไม่ถูกสำรวจ
พบอาจจะสูญพันธุ์ไปก่อนที่จะนำมาใช้ประโยชน์

❖ สำรวจต่อเนื่องในป่าทั่วทุกภาคของ
ประเทศไทย ทั้งในพื้นที่อนุรักษ์และนอกเขตอนุรักษ์ มี
เป้าหมายในแต่ละปี

❖ ทำการสำรวจเข้ม (intensive survey)
ตามอุทยานแห่งชาติที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์

❖ จัดพิมพ์เอกสารพรรณไม้ในอุทยาน
แห่งชาติต่างๆ เพื่อเผยแพร่สู่ประชาชน ปัจจุบันมีอุทยาน
แห่งชาติ จำนวน 3 แห่ง ที่ดำเนินการเสร็จภายใน 1-2 ปี
ข้างหน้า คือ พรรณไม้ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พรรณไม้
อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และพรรณไม้อุทยานแห่งชาติ
ดอยอินทนนท์

เป้าหมายที่ 2 การวิเคราะห์ประเมินเบื้องต้นของ
สถานภาพการอนุรักษ์ของทุกชนิดพันธุ์พืชที่ได้จำแนกแล้วใน
ระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับระหว่างประเทศ

บทบาทที่ 3 การประเมินสถานภาพพรรณพืช
(conservation status of all known plant species)
ตลอดจนการใช้ประโยชน์พืชอย่างยั่งยืน (sustainable uses)

❖ ในการศึกษาพรรณพืชจะมีการประเมินสถานภาพ
พรรณพืชในแต่ละวงศ์ โดยทำการสำรวจทั่วประเทศและมี
การศึกษาด้านนิเวศของพืช ความมากมายของจำนวนประชากร
ซึ่งได้จัดทำคู่มือเบื้องต้นในการศึกษาและอนุรักษ์พืชหายาก
พืชใกล้สูญพันธุ์ และพืชเฉพาะถิ่นของประเทศ ซึ่งอยู่
ระหว่างการจัดพิมพ์ มีดังนี้

❖ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ทะเบียนรายการชนิดพันธุ์
ที่สำคัญที่ใกล้สูญพันธุ์และหายาก และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น
และวางมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองชนิดพันธุ์

❖ สำนักหอพรรณไม้ : A Preliminary
Check-list of Threatened Plants in Thailand

เป้าหมายที่ 7 และ 8 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูก
คุกคามทั่วโลกได้รับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ
(*in situ*) และ 60% ของชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ได้รับการ
เก็บรักษาไว้ในการรวบรวมสะสมนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตาม
ธรรมชาติ (*ex situ*) ที่สามารถเข้าถึงได้ โดยอยู่ในประเทศ
ที่เป็นต้นกำเนิด และ 10% ของชนิดพันธุ์ดังกล่าวอยู่ใน
โปรแกรมการฟื้นฟูและฟื้นคืนสภาพ

บทบาทที่ 4 การอนุรักษ์พรรณพืชในถิ่นที่อยู่อาศัย
ตามธรรมชาติ (*in situ*) และนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตาม
ธรรมชาติ (*ex situ*) ในรูปของการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์
และสวนรุกขชาติ (*in situ and ex situ conservation*)

❖ บริหารจัดการงานสวนพฤกษศาสตร์ และ
สวนรุกขชาติ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

❖ พัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ 4 ภาค เป็นแหล่ง
เรียนรู้ตลอดชีวิตที่สมบูรณ์ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าสู่สังคม
แห่งการเรียนรู้

❖ เสริมสร้างกิจกรรมการปลูกจิตสำนึกความรัก
และห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

❖ กำหนดกิจกรรมประจำสวนอย่างสม่ำเสมอ

❖ โครงการอบรมมัคคุเทศก์พฤกษศาสตร์
โดยให้ความรู้ด้านพันธุ์พืช

❖ โครงการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์เพื่อ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำจังหวัด มีอาคารจัดแสดง
กล้วยไม้ (Orchid House) เป็นต้น

เป้าหมายที่ 14 ความสำคัญของความหลากหลาย
ของพืช และความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์ความหลากหลาย
ของพืช ได้รับการสอดแทรกเข้าไปในโปรแกรมการสื่อสาร
การให้การศึกษา และการเสริมสร้างความตระหนักแก่
สาธารณชน

บทบาทที่ 5 การเผยแพร่ความรู้ด้านอนุกรมวิธานพืช
และการให้ความรู้กับสาธารณชนด้านความหลากหลายทาง
ชีวภาพ (promoting education and public awareness)

❖ เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ด้านทรัพยากร
พรรณพืช โดยการจัดทำเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับพรรณพืช
ในลักษณะที่อ่านง่ายให้กับประชาชนที่สนใจทั่วไปได้ค้นคว้า
หาความรู้

❖ จัดทำหนังสือลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้
เล่ม 1 และเล่ม 2

❖ ออกหนังสือพิมพ์ข่าว Herbarium News

❖ เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ด้านทรัพยากรพืช
ให้กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้และประชาชนทั่วไป โดยการจัดโครงการ
ฝึกอบรมหลักสูตรพฤกษศาสตร์ป่าไม้

❖ พัฒนาและปรับปรุงหอพรรณไม้และห้องสมุด
พฤกษศาสตร์เพื่อการให้บริการที่ได้มาตรฐานสากล

เป้าหมายที่ 15 จำนวนบุคลากรที่ทำงานโดยใช้ อุปกรณ์เครื่องมือที่เหมาะสมในการอนุรักษ์พืชได้รับการฝึกอบรมเพิ่มมากขึ้น ตามความต้องการของประเทศเพื่อบรรลุ เป้าหมายของกลยุทธ์นี้

บทบาทที่ 6 พัฒนาบุคลากรด้านอนุกรมวิธานพืช และการบริหารจัดการสวนพฤกษศาสตร์และสวนรุกขชาติ โดยมีการสนับสนุนส่งเสริมนักพฤกษศาสตร์ให้มีการศึกษา ต่อ มีการฝึกอบรม และสนับสนุนนักศึกษาทางด้านอนุกรมวิธานพืช

การจัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง

 ใช้โปรแกรมฐานข้อมูลพรรณพืช (BRAHMS) เพื่อให้การบันทึกข้อมูลพรรณพืชเป็นไปในระบบเดียวกัน

 โครงการ South East Asian Botanical Collections Information Network : SEABCIN) เป็นเครือข่ายข้อมูลข่าวสารด้านพฤกษศาสตร์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวบรวมข้อมูลด้านพฤกษศาสตร์จาก หอพรรณไม้ต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยความร่วมมือกับ Leiden ในประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งฐานข้อมูลของ SEABCIN ในปัจจุบันยังอยู่ในระยะนำร่องโดยมีข้อมูลของพืชกลุ่ม Dipterocarpaceae และพืชสกุล *Alocasia*, *Alpinia*, *Cinnamomum*, *Dracaena*, *Goniothalamus*, *Lindera* และ *Paraboea* ในเว็บไซต์นี้ สามารถค้นข้อมูลทางอนุกรมวิธาน รูปภาพ และรายละเอียดเกี่ยวกับพืชที่เก็บรวบรวมไว้ในหอพรรณไม้ต่างๆ ประกอบด้วย

- National Herbarium, Netherlands
- University of Oxford, UK
- Kepong Herbarium, Malaysia
- Sandakan Herbarium, Malaysia
- National Herbarium, Philippines
- Forest Herbarium, Thailand
- Herbarium Bogoriense, Indonesia
- Sarawak Herbarium, Malaysia

 ทำฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐาน (data standard) ของตัวอย่างพรรณไม้แห้ง (herbarium collections) ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) โดยใช้โปรแกรม BRAHMS (Botanical Research And Herbarium Management System)

เป้าหมายที่ 16 เครือข่ายสำหรับกิจกรรมของการอนุรักษ์พืช ได้รับการจัดตั้งหรือสร้างความแข็งแกร่งในระดับชาติ ภูมิภาคและระหว่างประเทศ

บทบาทที่ 7 เครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์พันธุ์พืช (Networks for Plant Conservation Activities) ในการศึกษาด้านอนุกรมวิธานของพรรณพืชวงศ์ต่างๆ ใน

ประเทศไทย ได้รับความร่วมมือจากนักพฤกษศาสตร์จาก สถาบันพฤกษศาสตร์ทั้งในและนอกประเทศ ดังนี้

- สถาบันในประเทศ ได้แก่
 - องค์การสวนพฤกษศาสตร์
 - กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญาไซเตส กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
 - กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 - ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 - ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 - ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

 สถาบันพฤกษศาสตร์ในต่างประเทศ ได้แก่

- สถาบันพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัย อาร์ฮูส (Botanical Institute, Aarhus University) ประเทศเดนมาร์ก

 พิพิธภัณฑ์พืช มหาวิทยาลัยโคเปนเฮเกน (Botanical Museum, Copenhagen University) ประเทศเดนมาร์ก

 หอพรรณไม้สวนพฤกษศาสตร์คิว (Herbarium, Royal Botanic Gardens, Kew) ประเทศสหราชอาณาจักร

 หอพรรณไม้สวนพฤกษศาสตร์เอดินบะระก (Herbarium, Royal Botanic Gardens, Edinburgh) ประเทศสหราชอาณาจักร

 หอพรรณไม้แห่งชาติ (National Herbarium) เมืองไลเดน ประเทศเนเธอร์แลนด์

 พิพิธภัณฑ์พืช กรุงปารีส (Museum National d'Histoire Naturelle) ประเทศฝรั่งเศส

 พิพิธภัณฑ์พืช ทรินิตี้คอลเลจ มหาวิทยาลัยดับลิน (Trinity College, University of Dublin) ประเทศไอร์แลนด์

 พิพิธภัณฑ์พืช เมืองมิวนิค (Botanische Staatssammlung München) ประเทศเยอรมัน

 โครงการเครือข่ายฐานข้อมูลตัวอย่างพรรณไม้แห้ง : South East Asian Botanical Collections Information Network (SEABCIN)

โครงการจัดตั้ง Tropical Rain Forest Recovery Center ที่สวนพฤกษศาสตร์ 100 ปี กรมป่าไม้ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากมีสิ่งก่อสร้างพื้นที่เยอะ และมีศักยภาพ

ศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าวิชาการด้านป่าดิบในเขตร้อน เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าดิบในภูมิภาคอินโดจีน มีกิจกรรมสนับสนุนการค้นคว้าวิจัย การให้การศึกษาแก่สาธารณชน การฝึกอบรม การพัฒนาบุคลากรในภูมิภาค อยู่ในระหว่างการปรึกษาหารือความเป็นไปได้ หาแหล่งทุนสนับสนุน

คำถามและข้อเสนอแนะ

รศ.ดร. อุทิศ ภูอินทร์ :

เท่าที่ได้กล่าวมาประเทศไทยได้เข้าร่วมอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเช่นผู้เข้าร่วมประชุมจริงๆ พ.ศ. 2547 ที่ประเทศมาเลเซีย ซึ่งประเทศมาเลเซียเป็นเจ้าของการจัดประชุมสมัชชาภาคีว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพสมัยที่ 7 (COP 7) ตอนนั้นหลายคนยังคัดค้านเมื่อประเทศไทยเข้าไปแล้วต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ และได้วางแผนปฏิบัติการในกลุ่มต่างๆ ไว้ โดยเฉพาะเรื่องอนุรักษ์พืช เราเองต้องตอบสนองตั้งแต่ COP 6 เป็นต้นมา บางเรื่องทรัพยากรป่าไม้หรือระบบนิเวศป่าไม้ทำมาตั้งแต่ COP 2 และ COP 3 แล้ว แต่เรายังไม่ได้ทำอะไรมากนักในเรื่องของการตรวจสอบว่าทำอะไรไปแล้วบ้าง แล้วก็ต้องเขียนรายงานออกมา แล้วจะทำอะไรให้เป็นไปตามเขาให้มากที่สุด วันนี้ที่เห็นตั้งแต่เข้ามีคุณลิตาที่มาจากแนวทางกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชตามที่อนุสัญญากำหนดในส่วนของ ดร. วรดลย์ พูดถึงกฎเกณฑ์และแนวทางที่เขาเสนอมาให้เราปฏิบัติ แล้วอีก 2 ท่าน คือ ดร. สุญาณี และ ดร. ก่องกานดา ได้ชี้แจงว่าประเทศไทยได้ทำอะไรไปแล้วบ้าง โดยเฉพาะสวนพฤกษศาสตร์ คือ การอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ *ex situ* conservation เราทำอะไรได้มากนักแค่นั้น และตอบสนองแนวทางแค่นั้น เพราะอยากจะฟังจากผู้เข้าร่วมประชุมในแนวคิดเห็นในความร่วมมือ โดยเฉพาะในเรื่องของสวนพฤกษศาสตร์ต่างๆ ที่จริงแล้วมีมากมายในประเทศไทย ตามมหาวิทยาลัย โรงเรียน เรามีการติดป้ายชื่อต้นไม้ เราทำอะไรเยอะแยะแต่ไม่มีระบบเครือข่ายเชื่อมโยงกัน แม้แต่ในสนามกอล์ฟบางแห่งถ้าใครเดินเข้าไปดูอย่าไปรังเกียจ เพราะเป็นสนามกอล์ฟที่เก่าที่สุดในประเทศไทย คือ สนามกอล์ฟพรดโพที่หัวหิน และจะได้เห็นต้นไม้แปลกๆ และต้นไม้ดีๆ ที่ได้รวบรวมไว้ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ซึ่งมีการดูแลไว้อย่างดี เพราะฉะนั้นผมว่าหน่วยงานภาคเอกชนเหล่านี้เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้ไว้มากมาย แต่เขาไม่รู้ว่าเป็นผู้รวบรวม

พันธุ์ไม้ไว้เหล่านี้ไว้ ถ้าเราเข้าไปดูและกระตุ้นในเรื่องนี้ผมคิดว่าพันธุ์ไม้หลายอย่างก็ไม่หลุดหายไปจากการอนุรักษ์ของประเทศไทย

ดร. สุจิตรา จางตระกูล :

ก่อนอื่นต้องขอชื่นชมวิทยากรที่บรรยายเนื้อหาได้อย่างดีมาก และประทับใจที่ประเทศไทยได้มีผลงานไปเยอะมาก แต่ก็ต้องขอแสดงความคิดเห็นเพื่อจะทำงานนั้นปิดช่องว่าง ซึ่งอาจจะมีส่วนที่ยังไม่มีการพูดถึงด้านนี้ได้เสริมด้านนี้มากขึ้น คือ ในเรื่องสวนใหญ่ที่พูดนี้จะเน้นทางด้านอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ *ex situ* conservation และสวนพฤกษศาสตร์ (Botanical Garden) แต่จริงๆ การอนุรักษ์พืชในถิ่นกำเนิด (*in situ*) ก็มีความสำคัญเช่นกัน แม้ว่าเราจะบอกว่ากรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะดำเนินการในพื้นที่เขตอนุรักษ์ แล้วก็ตาม ซึ่งก็คงไม่ใช่แค่นั้นควรต้องมีมาตรการ กลยุทธ์ว่าควรจะคัดเลือกพื้นที่ใดหรือรูปแบบกระบวนการใดในการดำเนินการอนุรักษ์ในสภาพธรรมชาติได้ *in situ* conservation อย่างเข้มแข็ง ซึ่งบทบาทของการดำเนินการด้านนี้ในกรมอุทยานแห่งชาติฯ มีหน่วยงานหนึ่งซึ่งเมื่อก่อน คือ กลุ่มวนวัฒนวิจัย ปัจจุบันได้ลดบทบาทไป แต่จริงๆ แล้วได้ถูกเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มงานอื่น ได้ทำงานทางด้านการศึกษาถิ่นกำเนิด (*provenance trial*) ของพืชหลายชนิดซึ่งน่าสนใจ ซึ่งคิดว่าในอนาคตควรเชิญหน่วยงานนี้เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ทราบการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัย (*in situ*) โดยวิธี *provenance trial* ทั่วประเทศอย่างไร เขาได้ดำเนินงานในลักษณะเป็น *seed collection* เป็นประชากรต่อวงศ์ ส่วนกรมอุทยานแห่งชาติฯ ซึ่งตัวดิฉันเองทำทางด้านพันธุศาสตร์ก็จะศึกษากลยุทธ์ในการทำการประเมินความหลากหลายทางพันธุกรรม (*evaluation genetic diversity*) แต่ใช้ *molecular* ในการประเมินความแตกต่างทางพันธุกรรม (*estimate genetic difference*) และความหลากหลายของยีนระหว่างประชากร (*population*) ซึ่งสามารถเป็นกลยุทธ์ในการคัดเลือกแหล่งพันธุ์ว่าประชากรกลุ่มใดควรจะจัดทำเป็นนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติได้ ซึ่งนำมาเสริมบทบาทงานทางด้านอนุรักษ์ได้ ตามที่ ดร. สุญาณี กล่าวว่าประเทศไทยควรทำกลยุทธ์ระดับชาติ (*national strategy*) ของการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ดิฉันเห็นด้วยแต่เนื่องจาก ดร. สุญาณี ปฏิบัติงานทางด้านสวนพฤกษศาสตร์ก็เลยเน้นในด้านการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งทั้งสองด้านถ้ามองในระดับประเทศไทยเราก็ควรจะทำแผนกลยุทธ์ระดับชาติของการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ และการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติด้วย

ผศ.ดร.มล. อโณทัย ขุมสาย :

เมื่อยังสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับเชิญจากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ โดย ดร. ณรงค์ โฉมเฉลา ซึ่งท่านได้ตำราว่าพวกเราต้องมีการรวบรวมแหล่งพันธุกรรมพืชเอาไว้ให้มากที่สุด และต้องมีการนำมาใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ควรมีคณะกรรมการทรัพยากรพันธุกรรมพืชแห่งชาติ (National Board for Plant Genetic Resources : NBPGR) อยากจะเรียนถามว่ามีคณะกรรมการนี้หรือไม่ ขณะนี้ในประเทศไทยมีสภาวิทยาศาสตร์ (academy science) หรือไม่ ประเทศจีน มี Chinese Academy of Act Science ควรมีโครงสร้างอย่างนี้ที่ดูแลงานโครงสร้างด้านวิทยาศาสตร์ คณะกรรมการทรัพยากรพันธุกรรมพืชนานาชาติ (International Board of Plant Genetic Resource : IBPGR) ซึ่งเป็นแหล่งทุนตั้งแต่เป็นในช่วงปี ค.ศ. 1976 ถึง 1980 ผมก็ได้รับทุนนั้นมาด้วย สมัย ดร. วิลเลียม เป็นหัวหน้า คณะกรรมการทรัพยากรพันธุกรรมพืชแห่งชาติที่กรุงโรม ให้เกียรติส่งตัวมาให้เยี่ยมชมสำนักงานว่าเป็นอย่างไร และมีการรวมพืชไว้มากมาย burning cultivate specie และก็รวมกับพันธุ์ป่ามากมาย ใครเป็นผู้ดูแลรักษา พบว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มีงบประมาณ ไม่มีหน่วยงานใครรับเลยที่จะดูแลรวบรวมทั้งประเทศ คณะกรรมการทรัพยากรพันธุกรรมพืชแห่งชาติที่ควรเป็นระดับชาติประเทศไทยมีหรือไม่ ประเทศอินเดีย จีน อินโดนีเซีย และมาเลเซียมีแล้ว ประเทศไทยมีคณะกรรมการอย่างนี้หรือไม่ ต้องมีคณะกรรมการ เมื่อมีคณะกรรมการระดับชาติก็จะเกิดนโยบายตามมา ไม่ว่าจะมาจากกรมไหนกระทรวงไหน อยู่มหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัย ไหนก็จะมาเชื่อมโยงกันเอง แต่ถ้าไม่มีคณะกรรมการเพื่อกำหนดนโยบาย การผลักดันงบประมาณด้านนโยบายก็ไปไม่รอด

รศ.ดร. อุทิศ ภูฏอินทร์ :

เรามีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เราก็มีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนั้นพืชเกษตรอยู่ที่กระทรวงเกษตรฯ รวมทั้งนโยบายต่างๆ ด้วย ด้านประมงก็อยู่ที่กระทรวงเกษตรฯ ทำให้การดำเนินการ ความหลากหลายทางชีวภาพสืบสน ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ธรรมชาติก็มาอยู่กระทรวงทรัพยากรฯ

ดร. เสริมลาภ วสุวัต :

ฝากเรื่องความคิดที่ว่าที่เราพูดกัน เราพูดตั้งแต่เพียงการอนุรักษ์ แต่ไม่มีใครพูดถึงเรื่องว่าจะมีการป้องกันอย่างไรที่จะให้คนที่เอาพันธุ์พืชมาจากต่างประเทศเข้ามาและมาปนกับพันธุ์ของประเทศไทย ไม่มีการพูดถึงเลย เวลานี้เหตุการณ์นี้มันเกิดขึ้นแล้ว พันธุ์ดั้งเดิมของเราหลายพืชหลายชนิดมันกลายเป็นมาปนกัน เพราะว่ามีคนเอาพืชจากต่างประเทศเข้ามา โดยจำพวกที่เป็นการผสมข้ามพันธุ์แล้ว

ก็มาปะปนกับประเทศไทย ตกลงสรุปได้ว่าพืชหลายชนิดเราจะไม่รู้เลยว่าอันนี้เป็นพันธุ์ของเราหรือว่าเป็นของที่ปะปนกันขึ้นมา โดยที่เราไม่สามารถจะนำมาพัฒนาของเราให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ขึ้นมาได้ ฝากความคิดไว้เฉยๆ ว่าเรา จะมีการป้องกันอย่างไร เวลานี้ยังไม่มีการป้องกันเลย

รศ.ดร. อุทิศ ภูฏอินทร์ :

เรื่องนี้ในส่วนตัวอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพก็ให้ความสำคัญ มีหัวข้อในเรื่องของชนิดพืชต่างถิ่นทั้งพืชและสัตว์ ที่นำเข้ามาจากประเทศต่างๆ มันอาจทำให้ชนิดต่างๆ ภายในประเทศเปลี่ยนแปลง ชนิดพันธุ์พื้นเมืองสูญไม่ได้ก็หายไป ประเทศไทยมีการประชุมกันมาหลายครั้ง คิดว่าทางอาจารย์อาจจะยังไม่ได้เข้าไปอยู่ในวงการณ์ ตอนนี้เราก็เป็นห่วงมากอยู่เหมือนกัน และมันก็มีปัญหาจะไม่ให้นำเข้ามาใช้บางครั้งก็จำเป็น เพราะฉะนั้นการอนุรักษ์ของเราตั้งแต่เดิมจะทำอย่างไร การป้องกันผืนดินที่ จะแพร่กระจายออกไป ก็พูดกันเหมือนกันเฉพาะในสัตว์ที่ ผมรู้เราก็ควบคุมมาก เช่น เรื่องการนำควางรูซาร์เข้ามา กลัวว่าจะเข้าไปแล้วผสมพันธุ์กับควางของประเทศไทย กลายเป็นควางม้า ทำให้ประเทศไทยเสียหาย เราก็พูดกันประชุมกันมาหลายครั้งแต่ข้อสรุปยังไม่ชัดเจน แต่ก็มีพระราชบัญญัติคิดว่าคุณวิจาจะมาพูดให้ฟังในเรื่องของพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืชที่พยายามจะป้องกันพืชต่างถิ่นเข้ามา

คุณหญิง ดร. สุชาติ ศรีเพ็ญ :

ตามที่ ดร. อโณทัย ได้กล่าวถึงว่า ดร. ณรงค์ ได้ขอให้ช่วยกันอนุรักษ์พันธุ์พืชก็จะเรียนให้ทราบว่าที่สวนหลวง ร.9 ได้รับการอนุเคราะห์จาก ดร. ณรงค์ ให้เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์มะพร้าวของประเทศไทย ซึ่งขณะนี้ได้รวบรวมไว้ไม่ต่ำกว่า 40 สายพันธุ์ ก็อยากจะเรียนว่าเราไม่ต้องไปปนหรือไม่ต้องรอรัฐบาลซึ่งขณะนี้เขายุ่งๆ กัน แต่ฝ่ายวิชาการสามารถทำได้ เช่น ดร. ก่องกานดา ก็สามารถทำได้อย่างดี จะอนุรักษ์พันธุ์ใดในส่วนพฤกษศาสตร์ใดก็ได้ เพราะท่านมีส่วนพฤกษศาสตร์ในความรับผิดชอบพอสมควรในประเทศไทย สวนพฤกษศาสตร์แต่ละแห่งดิฉันอยากจะสนับสนุนให้ช่วยกันอนุรักษ์พันธุ์พืชไทยที่มีพันธุ์พืชที่เราใช้เป็นพืชเศรษฐกิจไว้ในสวนแต่ละชนิดๆ เราก็คงมีและอนุรักษ์ได้ทั่ว เราไม่ต้องไปรอรัฐบาล ดร. ก่องกานดา น่าจะทำจุดนี้ได้ เรามีพันธุ์พืชอะไรสวนหนึ่งก็ชนิดหนึ่งสวนหนึ่งก็อีกชนิดหนึ่ง อีกหน่อยเราก็มีทั่วประเทศ

นายพิพัฒน์ แก้วปลั่ง :

ในเรื่องของความหลากหลายและอนุรักษ์พันธุ์พืชขณะนี้ เป็นภาคเอกชนที่มองหรือดำเนินการ ซึ่งมักจะคิดทำด้วยตัวองค์กรเอง แล้วมองภาพขององค์กรอื่นเป็นผู้ให้

ความร่วมมือจึงทำให้งานต่างๆ ไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จ ขาดความร่วมมือในลักษณะความเป็นเจ้าของร่วมกัน เนื่องจากต่างคนก็ต่างจะแข่งขันมากกว่าที่จะมองภาพรวมของประเทศ นำพาประเทศเข้าสู่ความเป็นผู้นำร่วมกันที่ผมมองเห็นว่า พันธุกรรมของพืชทั้งหลายแต่เดิมอยู่ในชุมชนแต่แล้วมันก็เริ่มหาย เพราะชุมชนเองทำลาย ทำให้ไม่มองกลับไปว่า ชุมชนจะต้องสร้างขึ้นมาใหม่ด้วยตัวของชุมชนเอง นั่นคือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในตรงนี้ ในส่วนของแนวทางกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชของไทยยังขาดแนวทางในการส่งเสริมให้ชุมชนที่จะต้องช่วยกันในการอนุรักษ์ให้เป็นของชุมชนเองขึ้นมา สมัยเดิมผมยังมองภาพเห็นชัดว่าทุกตำบลจะมีพื้นที่อยู่พื้นที่หนึ่งที่อนุรักษ์ไว้เพื่อให้เป็นป่าชุมชนของเขา แต่ระยะหลังมารัฐบาลก็รุกรกกลายเป็นสร้างสิ่งก่อสร้างที่เป็นของรัฐบาลไปหมด รัฐไม่เห็นความสำคัญของชุมชน ผมอยากจะให้มองตรงกันว่าพันธุกรรมใดที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เคยมี รัฐบาลน่าจะต้องผลักดันและสร้างนโยบายให้เป็นนโยบายของชุมชนจะต้องสร้างขึ้นมา และทำตรงนี้ขึ้นมาให้กลับสู่สภาพเดิมให้ได้ ผมคิดว่าตรงนี้น่าจะทำได้เพราะว่ารัฐบาลก็จะประหยัดงบประมาณไว้ได้ด้วย

รศ.ดร. อุทิศ กุญอินทร์ :

ขอเรียนว่าเนื่องจากผมทำงานใกล้ชิดกับกรมอุทยานแห่งชาติฯ และกรมป่าไม้ ตอนนี้เรามีป่าชุมชนที่ชุมชนดูแล และใช้ประโยชน์ทั้งหมด 2,000 กว่าแห่ง ซึ่งรัฐบาลหมายถึง กรมป่าไม้ผลักดันให้เกิดขึ้น ผมได้เดินทางไปดูป่าชุมชนที่จังหวัดแพร่ และที่จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งทำได้ดีพอสมควร และพยายามจะอนุรักษ์ไม้พันธุ์พืชหลายอย่างรวมถึงแหล่งน้ำ ซึ่งอาจจะไม่ได้นำมาเปิดเผยให้ทราบกัน ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินการไปได้มากพอสมควร โดยเฉพาะเรื่องป่าชุมชน ผมว่ารัฐบาลทำไปแล้วแต่มีปัญหาที่ว่ากลุ่มหนึ่งก็อยากจะมีพระราชบัญญัติป่าชุมชนที่แยกออกไปอีกไม่ขึ้นอยู่กับใคร โดยภาคอีสานทำกันเยอะป่าพวกป่าหัวไร่ปลายนา เตียนนี้เป็นป่าชุมชนและก็นำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ นอกจากเก็บเห็ดหรือแม่แต่ฟันไม้ได้บ้างชุมชนดูแลกันเอง

ศ.ดร. ธวัชชัย สันติสุข

สำนักหอพรรณไม้

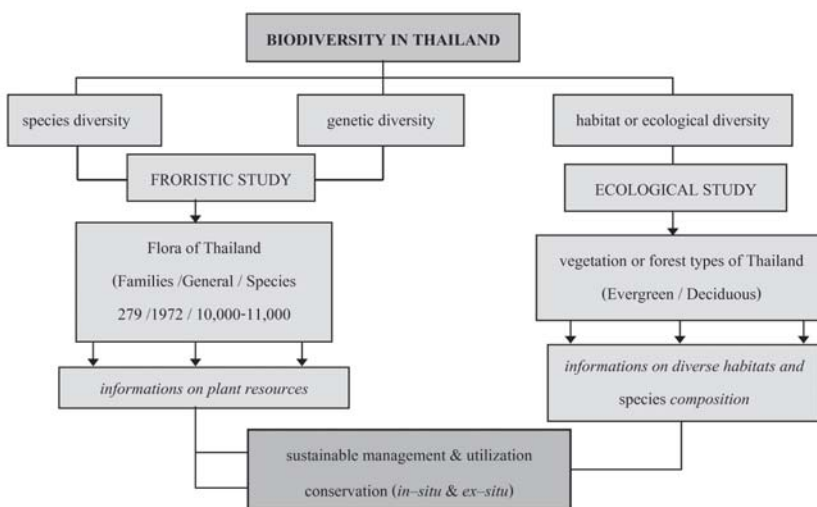
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

พืชป่ามีหลายชนิดที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทางชีวภาพ เนื่องจากมีการเก็บรวบรวมมาจากป่าโดยที่ไม่มีการนำกลับคืนทำให้จำนวนประชากรพืชลดลงเรื่อยๆ แต่มีพืชป่าหลายชนิดที่นำมาสู่ในเชิงพาณิชย์แล้วสามารถนำมาขยายพันธุ์เพาะเลี้ยงได้พันธุ์ใหม่ๆ ปลูกกันแพร่หลายทั่วไป นั่นเป็นการอนุรักษ์อย่างหนึ่งที่ไม่ให้พืชดั้งเดิมสูญหายไป

ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย

อย่างที่เรารู้กันดีแล้วว่าความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือความหลากหลายของชนิดพันธุ์ ความหลากหลายของพันธุกรรม และความหลากหลายของระบบนิเวศ ในส่วนของการศึกษาทางด้านพืช (floristic study) จัดได้ว่าเป็นการศึกษาด้านความหลากหลายของชนิดพันธุ์และพันธุกรรมสำหรับความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยโดยเฉพาะพืชป่า จากการศึกษาพันธุ์พืชฤกษ์ชาติของประเทศไทย สิ่งที่ได้มาคือมีพืชกึ่งวงศ์ กี่สกุล กี่ชนิด สรุปลงได้ง่ายๆ ว่าในจำนวนพันธุ์พืชประมาณ 10,000 ชนิด ที่ได้มีการตีพิมพ์แล้ว ถ้าประเทศไทยมีข้อมูลด้านพันธุ์พฤกษศาสตร์สมบูรณ์ ด้านสังคมพืช หรือด้านป่าไม้ สมบูรณ์แล้วจะนำไปสู่การจัดการหรือการอนุรักษ์แบบยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากว่าพืชป่าในประเทศไทยมีอยู่มากมาย หมายถึงพืชพื้นเมืองของประเทศไทยไม่รวมกับพืชที่นำเข้ามาปลูกกัน จนกระทั่งบางคนคิดว่าเป็นพืชของไทยไป เช่น กระจ่างงาไทย ชื่อไทยแต่ไม่ใช่ของไทย

การอนุรักษ์และนำพืชป่ามาใช้ประโยชน์

ชนิดพืชป่าที่มีอยู่มากมายและที่นำมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรือใช้ประโยชน์ด้านอื่น ไม่ว่าจะเป็นไม้ดอกไม้ประดับหรือพืชสมุนไพรต่างๆ เหล่านี้ นับแล้วไม่เกิน 1% ของพืชพื้นเมือง คือ ไม่เกิน 100 ชนิด เช่น อินทนิล เสลา ตะแบก กระวาน อบเชย เป็นต้น การที่จะรู้ได้อย่างไรว่าเป็นพืชพื้นเมือง จากหนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทย (Flora of Thailand) จะระบุไว้ว่าชนิดใดเป็น endemic มีการกระจายทางภูมิศาสตร์อย่างไร ปัญหาที่เกิดขึ้นในพืชเหล่านี้ทำให้จำนวนประชากรลดน้อยลง อย่างไรก็ตามจากจำนวนประชากรที่มีอยู่มากมายไม่ว่าจะอนุรักษ์อย่างไร พืชชนิดอะไร อันดับแรกต้องกลับไปดูความสำคัญของพืชเหล่านี้ตาม IUCN Red List จะเห็นว่าพืชอยู่กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มพืชที่ถูกคุกคามและมีระดับความสำคัญของการถูกคุกคาม ส่วนกลุ่มอื่นไม่ต้องพูดถึงเพราะว่ากลุ่มเหล่านี้มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์น้อย กลุ่มพืชที่ถูกคุกคามพิจารณาจากข้อมูลต่างๆ จากหน่วยงานหลายหน่วยงาน เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำทะเบียนรายชื่อไว้แล้ว โดยในส่วนของพันธุ์พืชที่ได้ตีพิมพ์ไว้ในหนังสือพรรณพฤกษชาติของประเทศไทยแล้ว คือ Euphorbiaceae, Apocynaceae และ Cyperaceae

FLORA OF THAILAND

(10 largest families of dicots & monocots)

Dicots (Magnoliopsida)	
	Genera/Species
Rubiaceae	105 / 600
Papilionaceae	90 / 450
Euphorbiaceae (FT.8.05)	87 / 425
Acanthaceae	40 / 250
Compositae	67 / 210
Annonaceae	38 / 170
Gesneriaceae	23 / 160
Asclepiadaceae	45 / 150
Lauraceae	16 / 140
Apocynaceae (FT.7.99)	42 / 125

Monocots (Liliopsida)

	Genera/Species
Orchidaceae	145 / 1200
Gramineae	133 / 505
Zingiberaceae	25 / 270
Cyperaceae (FT.6.98)	29 / 248
Palmae	31 / 150
Araceae	25 / 130
Commelinaceae	13 / 54
Dioscoreaceae	3 / 48
Eriocaulaceae	1 / 43
Convallariaceae	1 / 25

ทั้งนี้พืชป่าทุกชนิดมีระดับความสำคัญของการอนุรักษ์ไม่เหมือนกันและมีระดับความสำคัญไม่เท่ากันด้วย โดยจากเกณฑ์ของ Given, 1984 ได้จำแนกไว้ เช่น เป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นหรือเปลา มีลักษณะสกุลต่อวงศ์น้อย ถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ภายใต้การคุกคามหรือไม่ หรือถิ่นที่อยู่อาศัยเปราะบาง และมีจำนวนประชากรในธรรมชาติน้อยอยู่แล้ว ตัวอย่างพืชป่าเหล่านี้ เช่น

ขมพูกา (*Bretschneidera sinensis* : Bretschneideraceae) พบที่อุทยานแห่งชาติดอยภูคา มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) และมีระดับความสำคัญสูง เนื่องจากชนิดพันธุ์ สกุล และวงศ์ได้สูญหาย

ฟ้ามุ่ย (*Vanda coerulea*) พบที่ประเทศอินเดีย ยูนาน พม่า และไทย (จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก) มีสถานภาพสูญพันธุ์ในธรรมชาติ (extinct in the wild) ปัจจุบันฟ้ามุ่ยที่แท้จริงเป็นพันธุ์ลูกผสม และไม่ได้สูญหายไปจากราชอาณาจักรพม่า แต่ที่สูญหายไปเป็นพันธุ์ดั้งเดิม เพราะมีผู้นำพันธุ์ดั้งเดิมออกจากป่าแล้วนำมาผสมจนกระทั่งกลายเป็นพันธุ์ไปหมด และพันธุ์ดั้งเดิมไม่มีการขยายพันธุ์จึงทำให้สูญพันธุ์ไป

Criteria for assigning conservation priorities to threatened species (Given, 1984)

Field	Higher Priority	Lower Priority
GEOGRAPHY	small range, endemic to region	wide range, not endemic to region
TAXONOMY	higher level taxon small genus / family probably relict	lower level taxon large genus / family not relict
HABITAT	under threat fragile specificity narrow successional	not under threat resistant wide habitat range climax
LIFE FORM	annual, short-lived perennial	long-lived perennial
POPULATIONS	small few	large many
BIOLOGY	rarely flowering specific pollinators dioecious obligate outcrossing seed short lived poor vegetative reproduction	often flowering nonspecific pollinators monoecious selfing long lived seed long lived good vegetative reproduction
MISCELLANEOUS	region of high endemism	region of low endemism

พื้นที่อนุรักษ์ในประเทศไทย

ประเทศไทยได้จัดตั้งพื้นที่อนุรักษ์ ประกาศโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทั้งหมด 369 แห่ง มีพื้นที่รวมทั้งหมด 93,941.71 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็นอุทยานแห่งชาติ 103 แห่ง มีพื้นที่ 52,782.20 ตารางกิโลเมตร วนอุทยาน 84 แห่ง มีพื้นที่ 958.40 ตารางกิโลเมตร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 55 แห่ง มีพื้นที่ 35,748.81 ตารางกิโลเมตร เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 56 แห่ง มีพื้นที่ 4,346.46 ตารางกิโลเมตร สวนพฤกษศาสตร์ 16 แห่ง มีพื้นที่ 65.32 ตารางกิโลเมตร และสวนรุกขชาติ 55 แห่ง มีพื้นที่ 40.52 ตารางกิโลเมตร (2548, กรมอุทยานฯ) (www.dnp.go.th/statistics/Stat%2048_ForestArea.html; 3 กรกฎาคม 2550) ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติฯ จะจัดพื้นที่ไว้สำหรับความคล่องตัวในการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ ทั้งด้านชีวภาพ และด้านการจัดการ โดยจัดเป็นกลุ่มใหญ่ๆ เช่น กลุ่มป่าตะวันตก ตั้งแต่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ไปจนถึงอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ และอุทยานแห่งชาติเขาแหลมบริเวณกลุ่มป่าตะวันตกมีพื้นที่มากที่สุดประมาณ 18,730 ตารางกิโลเมตร มีอุทยานแห่งชาติ จำนวน 11 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 6 แห่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ติดต่อกันเพื่อความสะดวกในการจัดการ โดยเฉพาะในเรื่องสัตว์ป่าซึ่งจะมีพื้นที่เชื่อมโยงกันเหมาะสำหรับการหากิน และการขยายพันธุ์

ทั้งนี้ในส่วนของพื้นที่ที่ติดต่อกันและมีขนาดใหญ่ การอนุรักษ์ความหลากหลายของสายพันธุ์หรือของชนิดพันธุ์สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

 อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เป็นพื้นที่ป่าที่มีความเปราะบาง (fragile habitat) มีความหลากหลายทางด้านสังคมพืชและชนิดพันธุ์ต่างๆ อยู่มากมาย ซึ่งมีลักษณะเป็นป่าเมฆหรือป่าดิบเขาสูง (upper montane forest) มีชนิดพันธุ์พืชที่หายาก คือ เทียนคำ (*Impatiens longiloba* : Balsaminaceae) มีสถานภาพเป็นพืชเฉพาะถิ่น (endemic) และมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (vulnerable)

 พืชตระกูลขิงข่า (*Rhynchanthus beesianus* : Zingiberaceae) อยู่ในพื้นที่ป่าที่มีความเปราะบาง (fragile habitat) พบตามซอกหินปูนและแนวปลุกพืชบนภูเขาทางภาคเหนือของประเทศไทย มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) พืชชนิดนี้พบน้อยมาก

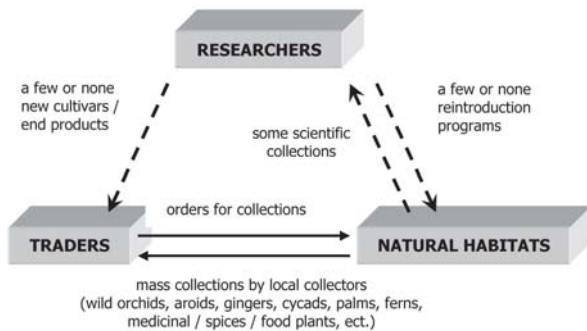
 อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาหินปูน ชนิดพันธุ์พืชที่พบที่สำคัญ คือ รongเท้านารีฝ้าหอย (*Paphiopedilum godefroyae*) เป็นชนิดหนึ่งที่อยู่เฉพาะถิ่นตามอนุสัญญาไซเตส ปัจจุบันเกือบจะสูญพันธุ์แล้ว

 รongเท้านารีอินทนนท์ (*Paphiopedilum villosum*) พบที่ประเทศอินเดีย ยูนาน พม่า และไทย (ที่ระดับความสูง 1,200 - 1,600 เมตร) มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ (endangered) เนื่องจากมีการลักลอบและเก็บออกไปจากพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมาก

กระบวนการค้าพืชป่า

การค้าพืชป่าเป็นการค้าที่ผู้ค้าเอารายการสินค้าให้กับผู้ซื้อ โดยเฉพาะพันธุ์ดั้งเดิมที่เก็บมาจากป่าทั้งนั้น และจะเห็นว่าเก็บเป็น mass collections ได้แก่ กล้วยไม้ป่า กนกนารีหรือต้นบอน ขิง พืชในเขตร้อน ปาล์ม เฟิร์น กระชาย เป็นต้น ซึ่งรับรายการสินค้ามาและส่งไปโดยตรง แต่จากแหล่งดั้งเดิมที่ผ่านมือไปถึงนักวิจัยและปรับปรุงพันธุ์ ส่งหรือทำเป็น end product อย่างอื่นออกมาสู่พ่อค้าในเชิงพาณิชย์น้อยมาก งานที่นักวิจัยทำคือนำพืชกลับสู่ถิ่นเดิม (reintroduction) เช่น โครงการคืนกล้วยไม้สู่ธรรมชาติ โดยทั่วไปโครงการลักษณะนี้มีน้อย ต่อไปถ้าจะต้องดำเนินการตามกลยุทธ์อนุรักษ์พืช เราจะต้องมีการวางแผนว่า จะอนุรักษ์พืชชนิดนั้นๆ ในลักษณะใด จะมี reintroduction programs อย่างไรบ้าง

ตัวอย่างพืชที่เก็บออกมาจากป่าเพื่อการค้า ได้แก่

❖ พลับพลึงธาร (*Crinum thaianum* : Amaryllidaceae) พบที่จังหวัดระนอง พังงา และกระบี่ มีสถานภาพเป็นพืชเฉพาะถิ่น (endemic) และใกล้สูญพันธุ์ (endangered) เนื่องจากมีการเก็บออกไปจากพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมาก และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการคงอยู่ของพืชป่า

❖ ว่านสาวหลงหรือดอกเข้าพรรษา (*Globba winitii* : Zingiberaceae) มีการเก็บชนิดพันธุ์ออกจากป่าเป็นจำนวนมากทำให้ประชากรพืชในป่าลดลง

❖ เอื้องแซะ (*Dendrobium scabrilingue*) มีการเก็บชนิดพันธุ์ออกจากป่าเป็นจำนวนมาก และที่สำคัญในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนประชากรพืชในป่าลดลง

❖ กระเจียวบัวหรือปทุมมา (*Curcuma alismatifolia* : Zingiberaceae) พบที่อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม จังหวัดชัยภูมิ เป็นสิ่งหนึ่งที่ประสบความสำเร็จที่นำมาจากป่า และผ่านการคัดเลือกพันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์ ออกไปในลักษณะที่น้อยเช่นเดียวกัน

❖ หมากแดง (*Cyrtostachys renda* : Palmae) พบในพื้นที่เปราะบางในป่าพรุ จังหวัดนราธิวาส การคุกคาม

เกิดจากการทำลายถิ่นอาศัย การเก็บชนิดพันธุ์ออกจากป่าเป็นจำนวนมากโดยนำมาขยายพันธุ์ข้างนอก (*Ex situ*) และมีการค้าในเชิงพาณิชย์

❖ แคนา (*Dolichandrone columnaris*) พบในพื้นที่เปราะบาง จังหวัดสตูล ซึ่งนิยมนำมาทำเป็นไม้ประดับ มีสถานภาพเป็นพืชหายาก และมีแนวโน้มใกล้สูญหาย

❖ กุหลาบแดง (*Rhododendron simsii* : Ericaceae) พบที่โคกนกกะบา ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย ปัจจุบันมีจำนวนประชากรลดลงมาก เนื่องจากเกิดไฟไหม้ป่า และมีนักท่องเที่ยวเก็บพันธุ์พืชชนิดนั้นออกจากป่าไป

❖ Nina (*Rhododendron simsii* : The Netherlands) มีการปรับปรุงพันธุ์ทำให้มีความหลากหลายขึ้น

❖ นางพญาเสือโคร่ง (*Prunus cerasoides*) ที่ดอยเชียงดาว มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,400 เมตร ปัจจุบันจำนวนที่อยู่ในป่ามีจำนวนมาก สามารถนำมาคัดเลือกพันธุ์ได้ และอนุรักษ์พันธุ์ดั้งเดิมไว้ได้

❖ โมกราชินี (*Wrightia sirikitiae* Mabb. & Santisuk : Apocynaceae) พบที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีแห่งเดียวในโลก มีสถานภาพเป็นพันธุ์ไม้ที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์

❖ เตาร้างยักษ์ (*Caryota maxima* : Palmae) ที่อุทยานแห่งชาติดอยภูคา มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,700 เมตร การคุกคามเกิดจากการทำลายถิ่นอาศัย การใช้ประโยชน์มากเกินไปสำหรับทำอาหาร และทำเครื่องประดับตกแต่ง

❖ ไม้หอม (*Aquilaria crassna*) และไม้กฤษณา (*Aquilaria malaccensis*) : Thymelaeaceae สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ เนื่องจากมีการเก็บชนิดพันธุ์ออกจากป่าเป็นจำนวนมาก การทำลายถิ่นอาศัย ทำให้จำนวนประชากรในป่าลดลงมาก

❖ กระวานเทศ (true cardamom : *Elettaria cardamomum*) เป็นพืชพื้นเมืองของประเทศอินเดียและศรีลังกา และเป็นพืชทางการค้า

❖ กระวานไทย (Siamese cardamom : *Amomum testaceum*) และเร่ว (Bastard Cardamom : *Amomum uliginosum*) เป็นพืชพื้นเมืองของประเทศไทย ซึ่งจัดเป็นพืชเครื่องเทศที่สำคัญทางเศรษฐกิจ มีการผลิตเชิงการค้าและส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ ประสบปัญหาด้านพื้นที่ปลูกที่ติดขัดด้านกฎหมายป่าสงวน และเทคนิคการเพาะปลูกที่ยังไม่ก้าวหน้าเพียงพอ

❖ ผักหวานป่า (*Melientha suavi* : Opiliacea) เป็นพืชเศรษฐกิจแผนใหม่ที่หายากได้กับเกษตรกร และเป็นผักที่มีราคาแพงที่สุด

❖ ผักเหมียง (*Gnetum gnemon* var. *tenerum* Markgr : Gnetaceae) เป็นพืชท้องถิ่นซึ่งพบตั้งแต่จังหวัดชุมพรเป็นต้นไป

❖ บัวผุด (*Rafflesia kerrii* : Rafflesiaceae) พบที่อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสถานภาพเป็นพืชเฉพาะถิ่นและเป็นพืชใกล้สูญพันธุ์ การคุกคามเกิดจากการทำลายถิ่นอาศัย และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านชีวภาพ

❖ ทูเรียนป่า (*Durio mansonii* : Bombacaceae) พบที่ประเทศพม่าและไทย (จังหวัดจันทบุรี ระนอง และพังงา) สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์เพราะมีการทำลายถิ่นอาศัย

❖ พืชตระกูลขิงข่า (*Siamanthus siliquosus* : Zingiberaceae) พบแห่งเดียวในประเทศไทย และเป็นพืชเฉพาะถิ่นมีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์

❖ ปาล์มบังสูรย์ (*Johannesteijsmannia altifrons*) เป็นชนิดพันธุ์ที่ต้องการความร่มเงา สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ และการอนุรักษ์พันธุ์พืชน่าจะเป็นทางด้าน *in situ* มากกว่า *ex situ*

❖ ดาหลา พันธุ์สีแดง (*Etlingera elatior*) และดาหลา พันธุ์สีขาว - สีชมพูอ่อนแกมสีขาว พบทางภาคใต้

ของประเทศไทย

❖ หม้อข้าวหม้อแกงลิง (*Nepenthes thorelii*) กูดเกี้ยว (Bracken fern : *Pteridium aquilinum*) และกุหลาบขาว (*Rhododendron lyi*) และพบในถิ่นอาศัยที่มีความเปราะบาง

❖ ทุ่งดอกไม้ป่าสร้อยสุวรรณมา (*Utricularia bifida* : Lentibulariaceae) อุทยานแห่งชาติผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี พบในถิ่นอาศัยที่มีความเปราะบาง

❖ ดุสิตา (*Utricularia delphinoides* : Lentibulariaceae) พบที่ทุ่งนางพญาอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

❖ แปกลม (*Calocedrus macrolepis* : Cypressaceae) สถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ การคุกคามเกิดจากถิ่นอาศัยที่มีความเปราะบาง และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ มีสิ่งหนึ่งที่จะกระทำได้ในเชิงกลยุทธ์ว่าด้วยการอนุรักษ์พันธุ์พืช คือ การสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์พืชโดยให้เห็นความสำคัญของพืชชนิดนั้นๆ โดยการศึกษารหัสหรือสร้าง *ex situ* conversation หรือสร้างสวนสาธิตขึ้นมา

Threatened Plants of Thailand: Conservation Priority

Genus / Species	Habitat	Threat
<i>Aquilaria</i> spp.	E	agar wood overexploitation, reduction in wild pop.
<i>Azelia xylocarpa</i>	E	timber overexploitation, reduction in wild pop.
<i>Alstonia scholaris</i>	E	ornamental overexploitation, reduct. in wild pop.
<i>Amomum</i> & other Zingibers	E & D	overexploitation, threatened habitats
<i>Anaxagorea javanica</i>	E	overexploitation, threatened habitat
<i>Arenga pinnata</i>	E	overexploitation, habitat destruction
Aroids	D & E	food, medicinal, ornamental overexploitation
<i>Bambusa, Dendrocalamus</i> spp.	D	overexploitation, reduction in wild pop.
Calamus & other rattans	E	overexploitation, reduction in wild pop.
<i>Calocedrus macrolepis</i>	E	fragile habitat, reduction in wild pop.
<i>Cinnamomum</i> spp.	E	spices & medicinal overexploitation
<i>Crinum thainum</i>	Aqua.	fragile habitat, ornamental overexploitation
Cycads	E & D	ornamental overexploitation
<i>Dalbergia cochinchinensis</i>	D	timber overexploitation, reduction in wild pop.
<i>Dialium</i> spp.	E	fruit overexploitation, reduction in wild pop.
<i>Diospyros rhodocalyx</i>	D	ornamental overexploitation, reduct. In wild pop.
<i>Durio</i> spp.	E	threatened habitat, reduction in wild pop.
<i>Dracaena</i> spp.	Limestone	wood & plant overexploitation, threatened hab.
<i>Euphorbia</i> spp.	Limestone	medicinal & ornamental overexploitation
<i>Mangifera</i> spp.	E	threatened habitat, reduction in wild pop.
<i>Nepenthes</i> spp.	Wetland	fragile habitat, reduction in wild pop.
<i>Nephelium</i> spp.	E	threatened habitat, reduction in wild pop.
Ornamental Palms	E & D	overexploitation, reduction in wild pop.
<i>Paphiopedilum, Dendrobium</i> spp.	E & D	fragile habitat, overexploit., reduction in wild pop.
<i>Rauwolfia</i> spp.	E	medicinal overexploitation, reduction in wild pop.
<i>Rhododendron, Agapetes</i> spp.	Montane	fragile habitat, overexploit., reduction in wild pop.
<i>Vatica diospyroides</i>	E	fragile habitat, overexploit., reduction in wild pop.

ภาพตัวอย่าง พืชที่มีสถานภาพแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ และพืชที่เก็บออกมาจากป่าเพื่อการค้า

ชมพูกา
(*Bretschneidera sinensis*)

ฟ้ามู่ย (Vanda coerulea)

เอื้องแซะ
(*Dendrobium scabrilingue*) (Dolichandrone columnaris)

แคนา

เทียนคำ
(*Impatiens longiloba*)

พืชตระกูลขิงขา
(*Rhynchanthus beesianus*)

Nina
(*Rhododendron simsii*)
ประเทศเนเธอร์แลนด์

เต่าร้างยักษ์
(*Caryota maxima*)

รองเท้านารีฟาหอย
(*Paphiopedilum godefroyae*)

รองเท้านารีอินทนนท์
(*Paphiopedilum villosum*)

กระวานเทศ
(*Elettaria cardamomum*)

กระวานไทย
(*Amomum testaceum*)

พลับพลึงธาร
(*Crinum thaianum*)

ว่านสาวหลงหรือดอกเข้าพรรษา
(*Globba winitii*)

เร่ว
(*Amomum uliginosum*)

บัวผุด
(*Rafflesia kerrii*)

หมากแดง
(*Cyrtostachys renda*)

นางพญาเสือโคร่ง
(*Prunus cerasoides*)

ทุเรียนป่า
(*Durio mansonii*)

พืชตระกูลขิงขา
(*Siamanthus siliquosus*)

ปาล์มบังสุรย์
(*Johannesteijsmannia altifrons*)

โมกราชินี
(*Wrightia sirikitiae*)

กระเจียวบัวหรือปทุมมา
(*Curcuma alismatifolia*)

ดุสิตา
(*Utricularia delphinoides*)

ดาหลา พันธุ์สีแดง และดาหลา พันธุ์สีขาว
(*Etilingera elatior*)

หม้อข้าวหม้อแกงลิง
(*Nepenthes thorelii*)

กูดเกียะ
(*Pteridium aquilinum*)

สร้อยสุวรรณมา
(*Utricularia bifida*)

แปกลม
(*Calocedrus macrolepis*)

กุหลาบขาว
(*Rhododendron lyi*)

กุหลาบแดง
(*Rhododendron simsii*)

ไม้หอม
(*Aquilaria crassna*)

ไม้กฤษณา
(*Aquilaria malaccensis*)

ผักหวานป่า
(*Melientha suavi*)

ผักเหมียง
(*Gnetum gnemon var. tenerum* Markgr)

การอนุรักษ์และการค้าพืชของประเทศไทย

พืชตามทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส

นายวิชา ธิติประเสริฐ

ผู้อำนวยการสำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร : (CITES Plant Committee)

จากมุมมองหนึ่งที่ ศ.ดร. ธวัชชัย ได้พูดถึง สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

❖ ประเทศไทยมีกฎหมายระเบียบข้อบังคับ แต่มีการนำไปสู่การปฏิบัติน้อยหรือไม่พอเพียง

❖ การสูญเสียไปของถิ่นที่อยู่อาศัย

❖ ต้องมีการควบคุมมนุษย์ซึ่งคือนักทำลายที่สำคัญ ถ้าไม่มีการควบคุมไม่มีกฎระเบียบที่จะมาควบคุมมนุษย์ พันธุ์พืชก็จะหมดไปจากโลกนี้

การสูญพันธุ์ของชนิดพันธุ์พืชส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้น เนื่องจากการใช้ประโยชน์มากเกินไปซึ่งมาจากการค้าระหว่างประเทศ

สัตว์ป่าและพืชป่าเป็นที่ยอมรับว่ามีคุณค่า ดังนี้

❖ สุนทรียภาพ

❖ มีประโยชน์ทางด้านวิทยาศาสตร์

❖ เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม

❖ การพักผ่อนหย่อนใจ

❖ เศรษฐกิจ (ถ้ามองทางด้านการอนุรักษ์จะเป็นผลกระทบด้านลบ)

❁ อนุสัญญาไซเตส (CITES) คืออะไร

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) เป็นความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2526 ซึ่งอนุสัญญาฯ จะควบคุมการใช้ประโยชน์เพื่อการอนุรักษ์ให้คงอยู่

❁ ทำไมต้องมีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์

❖ ปริมาณและมูลค่าการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าทั่วโลกมีปริมาณและมูลค่ามหาศาลที่ผิดกฎหมายมีจำนวนมากมาย โดยเฉพาะการค้าระหว่างประเทศเพราะในอนุสัญญาฯ ได้กล่าวถึง international trade ดังนั้นชนิดพันธุ์ที่อยู่ในทะเบียนอนุสัญญาฯ ต้องเป็นชนิดพันธุ์ที่มีข้อมูลว่าเป็นการค้าที่เรียกว่าการค้าข้ามแดน ถ้าเป็นการค้าในประเทศอนุสัญญาไซเตสจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง แต่มีส่วนหนึ่งที่มีการค้าภายในประเทศและการค้าระหว่างประเทศมีความสัมพันธ์กัน

❖ การค้ามีผลโดยตรง/โดยอ้อมต่อประชากร สัตว์ป่าและพืชป่าในธรรมชาติ ทำให้ลดลงอย่างรวดเร็ว จนบางชนิดใกล้จะสูญพันธุ์

❖ มูลค่าการลักลอบทำการค้ารองลงมาจากการค้ายาเสพติด

❁ เป้าหมายและเจตนารมณ์

อนุรักษทรัพย์ากรสัตว์ป่าและพืชป่าในโลกเพื่อประโยชน์แห่งมวลมนุษยชาติของชนรุ่นนี้และอนุชนรุ่นต่อไป โดยเน้นทรัพย์ากรสัตว์ป่าและพืชป่าใกล้จะสูญพันธุ์หรือถูกคุกคาม อันเนื่องมาจากการค้าจนอาจเป็นเหตุให้สูญพันธุ์ได้ในอนาคตโดยสร้างเครือข่ายทั่วโลกในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ ทั้งสัตว์ป่าและพืชป่าตลอดจนผลิตภัณฑ์

พันธกรณีต่ออนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์

❖ ภาครัฐต้องมีกฎหมายภายในมารองรับอนุสัญญาไซเตส (CITES)

❖ ภาครัฐต้องจัดให้มีด่านตรวจสัตว์ป่าและพืชป่าระหว่างประเทศ

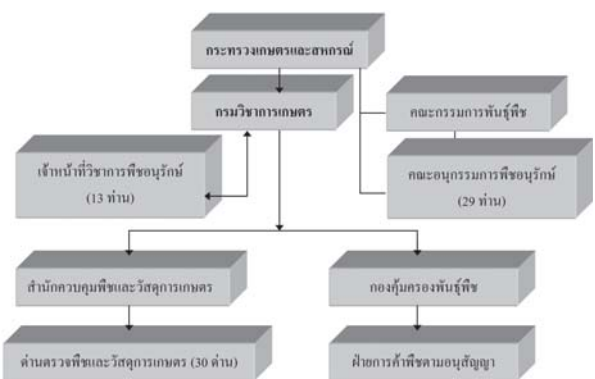
❖ ภาครัฐต้องส่งรายงานประจำปี (annual report) และในอนุสัญญาฯ ทุก 2 ปี ต้องมีการเปลี่ยนแปลงชนิดพันธุ์ในทะเบียน

❖ ภาครัฐต้องจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการและด้านวิชาการ (Management Authority & Scientific Authority)

❖ ภาครัฐมีสิทธิเสนอเปลี่ยนแปลงชนิดพันธุ์ในทะเบียนอนุสัญญา (CITES App.)

❁ หน่วยงานที่รับผิดชอบอนุสัญญาไซเตสในประเทศไทย มี 2 กระทรวง คือ

- ❖ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ❖ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

❁ ระบบการควบคุมอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์

การค้าระหว่างประเทศ สัตว์ป่า พืชป่า รวมถึงซากและผลิตภัณฑ์ ดังนี้

- ❖ นำเข้า (import)
- ❖ ส่งออก (export)
- ❖ นำผ่าน (transit)
- ❖ ส่งกลับออกไป (re-export)
- ❖ หนังสืออนุญาต (permit)

ตัวอย่างเช่น ช้างที่ส่งไปประเทศออสเตรเลียไม่ถือว่าเป็นการค้าแต่เป็นการแลกเปลี่ยน

❁ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

❖ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

❖ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

❁ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ประกอบด้วย

❖ พืชอนุรักษ์ คือ พืชป่าในทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) (มาตรา 3 มาตรา 29 ทวิ) โดยห้ามมิให้ผู้ใด นำเข้า ส่งออกหรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาต CITES Permits จากอธิบดีกรมวิชาการเกษตรหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย (มาตรา 29 ตร.)

❖ ผู้ใดประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือเพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ต่อกรมวิชาการเกษตร (มาตรา 29 จัตวา)

❖ การขยายพันธุ์เทียมต้องกระทำภายใต้การจัดการและควบคุมสภาวะแวดล้อมโดยมนุษย์ เพื่อการผลิตพันธุ์ และต้องคงปริมาณพ่อแม่พันธุ์ไว้ (มาตรา 3 และประกาศกรมฯ)

เหตุผลในการประกาศใช้ ประกอบด้วย

❖ ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาไซเตส (CITES : พ.ศ. 2526)

❖ ควบคุม กำกับ ดูแล ทางด้านการค้าพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์

❖ ส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์เทียมพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์

การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

มาตรา 29 จัตวา ผู้ใดประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมหรืออนุรักษ์เพื่อการค้าให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือ เพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ต่อกรมวิชาการเกษตร

การขอขึ้นทะเบียนและการขึ้นทะเบียน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ให้ใช้ห้าปีนับแต่วันออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียน

❖ พืชอนุรักษ์

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 พืชอนุรักษ์ คือ พืชป่าในทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

❖ ทะเบียนแนบท้ายที่ 1 (Appendix I > 300 spp.) เป็นรายการชื่อชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ห้ามทำการค้าโดยเด็ดขาด ยกเว้นเพื่อการศึกษา วิจัย หรือเพาะพันธุ์ ขยายพันธุ์เทียม ซึ่งจะต้องได้รับความยินยอมจากประเทศที่จะนำเข้าเสียก่อน ประเทศส่งออกจึงจะออกใบอนุญาตส่งออกได้ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นๆ ด้วย

❖ ทะเบียนแนบท้ายที่ 2 (Appendix II > 28,000 spp.) เป็นรายการชื่อชนิดพันธุ์ที่มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ อนุญาตให้ค้าขายได้แต่ต้องมีการควบคุมไม่ให้เสียหายหรือจำนวนประชากรลดปริมาณลงอย่างรวดเร็วจนใกล้จะสูญพันธุ์ และการค้านั้นไม่ขัดต่อกฎหมายในประเทศ ทั้งนี้ประเทศที่จะส่งออกจะต้องควบคุมไม่ให้กระทบกระเทือนต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์นั้นๆ ในธรรมชาติ

❖ ทะเบียนแนบท้ายที่ 3 (Appendix III > 45 spp.) เป็นรายการชื่อชนิดพันธุ์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่ง แล้วขอความร่วมมือจากประเทศภาคีให้ช่วยดูแลในการนำเข้าด้วย กล่าวคือจะต้องมีหนังสือรับรองการส่งออกจากประเทศถิ่นกำเนิด

❖ การเปลี่ยนแปลงสถานภาพตามทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส : ข้อมติ

Resolution Conf. 9.24 (Rev. CoP 12)

อนุญาตให้ภาคีสามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพได้ด้วยเหตุผล

❖ สถานภาพทางชีววิทยา : จำนวนประชากร การแพร่กระจาย ถิ่นอาศัย และการคุกคาม เป็นต้น

❖ สถานภาพทางการค้า : การใช้ประโยชน์การค้าที่ถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย การค้าระหว่างประเทศ ผลกระทบทางการค้า และการขยายพันธุ์เทียม เป็นต้น

❖ การอนุรักษ์และการจัดการ

❖ ไม่พบความเสียหาย

❖ ตัวอย่างชนิดพันธุ์พืช

ในทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พันธุ์พืชที่พบในประเทศไทย ได้แก่

- ❖ เหลืองตรัง (*Paphiopedilum godefroyae*)
- ❖ ฟ้ามุ่ย (*Vanda coerulea*)
- ❖ เอื้องปากนกแก้ว (*Dendrobium cruentum*)
- ❖ ระย่อม (*Rauvofia serpentine*)
- ❖ ประงไทย (*Cycas siamensis*)
- ❖ กฤษณา (*Aquilaria spp.*)
- ❖ หม้อข้าวหม้อแกงลิง (*Nepenthes mirabilis*)
- ❖ ว่านลูกไก่ (*Cibotium barometz*)

ในทะเบียนแนบท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ. 2530

- ❖ กล้วยไม้ป่าทุกชนิด
- ❖ ขึ้นไม้กฤษณา และกฤษณา
- ❖ เฟิร์นกระเช้าสีดา ชายผ้าสีดา และห่อข้าวสีดา
- ❖ ลำต้นและรากเฟิร์นต้น
- ❖ จันทน์แดง จันทน์ผา

การค้าพืชป่าในทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) ในประเทศไทย ได้แก่

- ❖ พืชวงศ์กล้วยไม้
- ❖ พืชวงศ์ประง
- ❖ พืชวงศ์กระบองเพชร
- ❖ พืชในสกุลหม้อข้าวหม้อแกงลิง
- ❖ เฟินลูกไก่ทอง
- ❖ เฟินต้น
- ❖ รากระย่อม
- ❖ ขึ้นไม้กฤษณา ฯลฯ

ในทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) ที่สำคัญของโลก ได้แก่

☛ ยารักษาโรค

☛ *Prunus Africana* ประเทศแอฟริกา

AFRICA

☛ *Cibotium barometz* ประเทศเวียดนาม

☛ *Dendrobium nobile* ประเทศเวียดนาม

☛ *Rauvolfia serpentina* ประเทศพม่า เนปาล และไทย

☛ *Nardostachys grandiflora* ประเทศ

เนปาล และอินเดีย

☛ เครื่องประดับตกแต่ง

☛ *Galanthus woronowii* ประเทศจอร์เจีย

☛ *Cyathea contaminans* ประเทศ

อินโดนีเซีย

☛ ท่อนไม้

☛ *Swetinia macrophylla* แถบอเมริกาใต้

สถิติการค้าสัตว์ป่าและพืชป่า

ปริมาณการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2544-2545

☛ นกป่า 2,932 ตัว

☛ สัตว์เลื้อยคลาน 1,568 ตัว

☛ สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 106 ตัว

☛ แมลง 281 ตัว

☛ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 51 ตัว

☛ ซากของสัตว์ป่า 795 ชิ้น

☛ กกล้วยไม้ป่า 186,096 ต้น (การค้ากล้วยไม้ป่า

ปี พ.ศ. 2535-2540 มีจำนวน 2.4 ล้านต้น)

ทั้งนี้ ปัญหาการค้าพืชป่าตามแนวชายแดนจะพบที่ บริเวณด่านสิงขร ด่านเจดีย์สามองค์ ด่านแม่สอด และ จุดผ่อนปรนตามแนวชายแดน เป็นต้น

สถิติการค้าพืชอนุรักษ์ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2547

	2543	2544	2545	2546	2547
Orchidaceae	91,326	84,167	94,765	73,434	98,477
Cactaceae	8,692	14,835	28,899	86,948	97,460
Euphorbiaceae	46	280,031	1,003,960	1,005,503	1,088,743
Nepenthaceae	41	424	695	5,749	9,016
Cycadaceae	9,776	10,348	28,732	17,541	18,206
Apocynaceae	9,500 Kgs	4020 Kgs	1740 Kgs	2370 Kgs	3050 Kgs
Dicksoniaceae	27	-	-	-	-

ข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุม สมัชชาภาคีอนุสัญญาไซเตส สมัยที่ 13

☛ ย้าย *Vanda coerulea* จากทะเบียนแนบท้าย ที่ 1 มาอยู่ในทะเบียนแนบท้ายที่ 2

☛ พืชที่ได้รับการยกเว้นจากทะเบียนแนบท้าย อนุสัญญาไซเตส (CITES) ประกอบด้วย

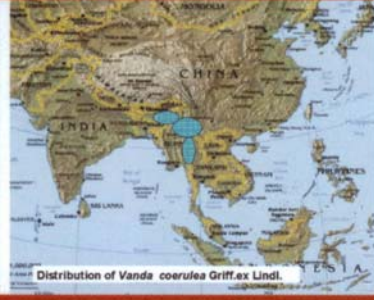
☛ กกล้วยไม้ (Orchid Hybrids) ปัจจุบันไม่ อนุญาตให้มีการส่งออกโดยเฉพาะที่เป็นกล้วยไม้ป่า โดย ส่วนใหญ่เป็นกล้วยไม้ที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมซึ่งไม่มี ลักษณะที่มาจากธรรมชาติ และสามารถควบคุมจำนวน ประชากรได้และให้พันธุ์กล้วยไม้ออกไปจากอนุสัญญา โดย ที่อนุสัญญาไม่ต้องมาควบคุมกำกับดูแล เพราะไม่มี ผลกระทบกระเทือนต่อจำนวนประชากร เช่น *Cymbidium*, *Dendrobium*, *Phalaenopsis*, *Vanda*

☛ *Euphorbia lacteal* และ *Euphorbia 'Mili'* ไม่ได้มีถิ่นอาศัยอยู่ในประเทศไทยมีการนำเข้ามาจาก ต่างประเทศ และเกษตรกรนำมาพัฒนาขยายพันธุ์เป็นลูกผสม ทั้งนี้ได้ขอให้พันธุ์พืชชนิดนี้ออกจากทะเบียน ซึ่งต่อไปนี้การ ส่งออกไม่ต้องขออนุญาต และสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับสิทธิ ความเป็นเจ้าของด้วย ถ้ามองในเรื่องของการใช้ประโยชน์ การคุ้มครองพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ต้องมีการจดสิทธิบัตร เพื่อป้องกันการแอบอ้างความเป็นเจ้าของ ซึ่งไม่ใช่กฎหมาย ด้านการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว

สรุป

การอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืชต้องมองมิติใน การใช้ประโยชน์ด้วย และการใช้ประโยชน์ต้องมีกฎหมาย ควบคุม ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีเครื่องมืออยู่ครบถ้วน จากข้อมูล ที่มีอยู่การบริหารจัดการต้องเป็นองค์รวม และอย่าคิดแต่ เรื่องการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์เพียงอย่างเดียวต้อง นำประโยชน์ไปสู่การอนุรักษ์ ซึ่งต้องคำนึงถึงสังคม เศรษฐกิจ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญต่อการอนุรักษ์ พันธุ์พืช

Thailand Proposal in CoP 13th

To transfer of *Vanda coerulea* from Appendix I to Appendix II

Thailand Proposal in CoP 13th

Orchid Hybrids :
Cymbidium, Dendrobium,
Phalaenopsis, Vanda

Exemption to the
provision Convention

Supermarket plants

Thailand Proposal in CoP 13th

Euphorbia lactea : Crested branches forming,
Mutant color and Fan shape

Exemption to the
provision Convention

Euphorbia lactea
(original form)

Thailand Proposal in CoP 13th

Cultivar of *Euphorbia Mili*

Exemption to the
provision Convention

Euphorbia mii
(original form)

ภาพตัวอย่างชนิดพันธุ์พืชในทะเบียนแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส

เหลือองตรัง
(*Paphiopedilum godefroyae*)

เอื้องปากนกแก้ว
(*Dendrobium cruentum*)

ระย่อม
(*Rauvolfia serpentina*)

ปรงไทย
(*Cycas siamensis*)

ว่านลูกไก่
(*Cibotium barometz*)

หม้อข้าวหม้อแกงลิง
(*Nepenthes mirabilis*)

ภาพตัวอย่างชนิดพันธุ์พืชในทะเบียนแนบท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ. 2530

ชายผ้าสีดา

จันทน์แดง

จันทร์ผา

การอนุรักษ์กับการค้าพืชของประเทศไทย :

พืชปลูกขยายพันธุ์ เพาะเลี้ยง คัดเลือก และพัฒนาพันธุ์ใหม่ ของภาคเอกชน

ผศ.ดร.มล. อโณทัย ชูมสาย

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพัฒนา ALMATHA SEED CO.LTD

❁ ความสนใจการอนุรักษ์ของภาคเอกชน

โดยหลักการแล้วมีการอนุรักษ์สองแบบ

❁ อนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (*in situ*)

❁ อนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยนำออกมาจากแหล่งพืชตามธรรมชาติ แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ ปลูก ดูแลรักษา (*ex situ*)

ในภาคเอกชนมีสองประเด็นที่น่าสนใจมากที่สุด รัฐบาลควรเน้นส่งเสริมให้กระทำ ถ้าหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องไม่มีนโยบาย หรือไม่สามารถทำได้ ก็ควรเริ่มทำ database ของพืชต่างๆ พร้อมทั้งคุณลักษณะต่างๆ ไปไว้ก่อนให้มากที่สุด

❁ สำรองเป็นประจำแล้วเก็บขึ้นมา (*pick up*) อย่างเจาะจงนำมาใช้ประโยชน์ทางการพัฒนาให้เกิดการค้าขาย

❁ ไม่ผลิตขยายเอง นอกจากป่าทางเดียว ซึ่งไม่ควรนำไปเป็นตัวอย่าง

❁ ผลิตเพาะขยายพันธุ์เองแล้วส่งกลับไปปลูกในป่าตามเดิม เพิ่มประชากรอนุรักษ์ไว้ เช่น ในกรณีของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งควรนำเอาไปเป็นตัวอย่าง

❁ นำมาผลิตขยายพันธุ์เองโดยตรง ถ้าสายพันธุ์นั้นปรับตัวและเป็นที่ต้องการของตลาด (ไม่ได้มีการผสมข้ามทางเพศ หรือไม่ได้นำไปทำให้เกิดการกลายพันธุ์ (*mutation*) ด้วยรังสี เช่น รังสีแกมมา) ตัวอย่างที่ดี เช่น สมาคม Australian Plant Science ร่วมกับรัฐบาล สำรองพืชในประเทศทุก 1-2 ปี แล้วจัดงานเผยแพร่ผลงานประจำปีที่ Melbourne ช่วงมีนาคมถึงเมษายน ผมชอบงานนี้มาก ซึ่งเป็นแนวคิดในเรื่องสร้างสรรค์ที่ดีและเป็นประโยชน์ มีการค้นพบพืชที่มีคุณค่าใหม่ๆ เสมอ เช่น สมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ และพืชชนิดบริโภคได้ ฯลฯ

❁ อนุรักษ์เสริมด้วยพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ให้ดีขึ้นโดยใช้วิธีปรับปรุงพันธุ์พืช (*plant breeding*) อย่างเต็มรูปแบบ เพื่อให้ได้สิ่งแปลกขึ้นกว่าเดิม และเกิดคุณค่าทางการค้า

❁ การขยายพันธุ์พืช

การขยายพันธุ์พืชข้างต้นแยกออกเป็นสองกลุ่ม

❁ ไม่ต้องใช้เพศ มีมากมายในเขตป่าของไทย ปักชำกิ่ง ปักชำราก หัว แง ตอน ตัดตา เสียบ ยอด ฯลฯ ทำได้ง่าย แต่ก็ต้องอาศัยชาวสวนมืออาชีพ ก็จะขยายได้รวดเร็วกว่ามือฝึกหัด เช่น พืชจำพวกอโกลนีมา (*Aglaonema spp.*) ซึ่งเป็นไม้ประดับชนิดหนึ่งอยู่ในกลุ่มพืชใบเลี้ยงเดี่ยว บอนสี (*Caladium spp.*) และเฟิร์น ฯลฯ

❖ ต้องใช้เพศเกี่ยวข้อง ตั้งใจโดยนำพันธุ์ไม้ที่รวบรวมได้จากป่าที่เป็นทั้งพืชยืนต้นและพืชฤดูเดียว มีการติดเมล็ดพันธุ์เองได้ง่ายอยู่แล้ว นำมาผสมข้ามในระดับ genus หรือ species หรือข้ามต้น

เมื่อเกิดต้นใหม่โอกาสได้ความหลากหลายก็เกิดขึ้น บางครั้งก็นำพันธุ์ป่ามาผสมกับพันธุ์พืชปลูก (cultivate species) หรือพันธุ์การค้า (commercial - variety) ในขณะนั้นที่มีโอกาส synchronization (การออกเพศผู้เพศเมียพร้อมเวลากันเป็นช่วงวัน เช่น 3, 5, 7 วัน เป็นต้น)

ก็จะนำมาผสมข้ามทันที ดูแลต้นแม่ถึงผล ถึงฝัก ซึ่งจะให้เมล็ดพันธุ์ในอนาคต คล้ายพ่อคอยดูแลแพนพ่อเมื่อตั้งท้อง

ได้เมล็ดแล้วก็เพาะดูแลต้นอ่อนต่อ โอกาสเกิดได้ของดีๆ มีเปอร์เซ็นต์น้อยหรือมากขึ้นกับอุณหภูมิลักษณะพันธุกรรม (genetic background) ซึ่งมีทั้งที่รู้บ้าง รู้ดี หรือไม่รู้เลย แต่นักปรับปรุงพันธุ์พืชเป็นอาชีพและมีชื่อเสียงหรือชอบทำเป็นงานอดิเรกก็มีประวัติได้พืชจากป่ามาใช้งานด้านพัฒนาพันธุ์ใหม่ๆ ในวงการเกษตรมากมาย มีทั้งนำมาแค่เกสร หรือนำมาทั้งต้น ทั้งข้อ เป็นกิ่ง หรือนำเมล็ดพันธุ์ หัวพันธุ์ กิ่งพันธุ์ มาปลูกหรือออกดอก ในสภาพการเลี้ยงดูของคน

❖ กลายเป็นตัวอย่างที่เด่นชัดมาก เช่น กล้วยไม้ป่า (พื้นเมืองไทย) ผสมกับไม้ดอกนำเข้า

❖ มะเขือเทศ species ป่า x species บ้าน

L. pimpinellifolium x *L. esculentum* ได้ลูกหลานทนไวรัสดีขึ้นมาก ทนโรคเน่าจากเชื้อแบคทีเรียได้ดีขึ้น

❖ การพัฒนาพันธุ์พืช

การสำรวจรวบรวมมะเขือพวงบ้าน-ป่า ของภาคเอกชนนำมาทดสอบการเป็นโรครากเน่าจากเชื้อแบคทีเรีย (โรคเหี่ยวเหี่ยว) พบว่าทนโรคเหี่ยวเหี่ยวได้ดีอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น ปัจจุบันก็ใช้เป็นต้นต่อของแม่พันธุ์มะเขือเทศในการทำการผสมกับเกสรตัวผู้ของต้นพ่อ เพื่อผลิต F1 hybrid seed เป็นการค้าส่งออกของประเทศไทยไปสหรัฐอเมริกา ยุโรป และเอเชีย มะเขือพวงก็ถูกนำไปใช้เป็นต้นต่อของมะเขือม่วงลูกผสม ซึ่งอ่อนแอต่อโรคในระบอบราก ทำให้ได้ผลผลิตผลสดมะเขือม่วงสำหรับต้องส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น สำหรับต้นแม่ที่ส่งจากต่างประเทศซึ่งเราเรียกว่ามีอปีนรับจ้างผลิต hybrid เพื่อการส่งออก ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสมาคมผลิตเมล็ดพันธุ์แห่งประเทศไทย

พันธุ์พืชปลูกล้มลุกทั้งที่เป็นฤดูเดียว (annual) และสองฤดู (biennial) โดยมีการคัดพันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์อยู่ในกลุ่มพันธุ์พืชใหม่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช 2543

และพระราชบัญญัติพันธุ์พืช 2518 แก้ไขเพิ่มเติม 2535 ทางภาคเอกชนได้ดำเนินการผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ ทำการค้ามี 28 ชนิดพืช ซึ่งต้องมีใบอนุญาต เก็บรวบรวม นำเข้า ส่งออกผ่านแดน โดยยื่นคำขอการมีใบอนุญาตได้ที่สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร ปัจจุบันมีชนิดพืช เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวโพดหวาน ถั่วเหลือง ถั่วฝักยาว ผักบุ้งจีน กะหล่ำปลี ผักกาดหัว พริก แตงกวา ผักชี เป็นต้น ล้วนแต่เป็นพืชที่ไม่ได้มีกำเนิดในเมืองไทย จึงไม่มีโอกาสได้ใช้ความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชของไทยไปรวมในงานปรับปรุงพันธุ์แต่อย่างใดเลย

ตรงกันข้ามถ้าเป็นพืชสมุนไพรต่างๆ โอกาสจะมีการพัฒนา โดยใช้ฐานพันธุกรรมจากสมุนไพรไทยที่มีถิ่นกำเนิดในไทยเอง เพื่อพัฒนาพันธุ์ให้มีคุณสมบัติทางยา เครื่องสำอาง อาหารเสริมต่างๆ ให้เข้มข้นขึ้นหรือดีขึ้น จะมีโอกาสมากกว่า

❖ การค้าพันธุ์พืช

ตัวอย่างสุดท้ายในประเทศจีน แตงกวา แต่งร้าน และผักทอง ซึ่งมีกำเนิดในจีนใต้และอินเดีย การพัฒนาพันธุ์ก็ทำได้จากพันธุ์พื้นบ้าน พันธุ์ป่าต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพันธุ์ใหม่ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ อีกตัวอย่างหนึ่งที่ภาคเอกชนภูมิใจมาก หากผู้รับพันธุ์ใหม่มาปลูกเป็นการค้า ตกลงกันได้ ผลออกมาจะพัฒนาอย่างยั่งยืน ตัวอย่างเช่น ในประเทศจีนแม้จะเป็นแหล่งกำเนิดของกุหลาบบางชนิดของ *Rosa* spp. แต่การพัฒนาพันธุ์เป็นกุหลาบตัดดอกก็ช้ากว่าทางยุโรปมากโดยเฉพาะฝรั่งเศส แม้จีนจะเคยมีพันธุ์ที่พัฒนาได้และจดทะเบียนในประเทศและยุโรปมาแล้ว

ฝรั่งเศสโดยเฉพาะบริษัท Meilland International (MI) ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังมาก เมื่อลูกค้าเป็นนักปรับปรุงพันธุ์และเกษตรกรผลิตกุหลาบตัดดอกรายใหญ่เก่าแก่ที่สุดคือ Mr. Yang Yuyong (มากกว่า 20 ปี) เมื่อพันธุ์นำเข้ามาจาก MI ก็ยินยอมจ่ายค่าสิทธิบัตรอย่างเต็มที่ ดังนั้นเมื่อเกิดพันธุ์ใหม่เขาก็จะได้รับก่อนและขายได้ก่อน ได้ราคาดีกว่าพันธุ์เก่า สวยกว่าทั้งสี กลีบดอก กลิ่นหอม เป็นต้น

ได้กำไรมากกว่าพวกที่นำเข้าแล้วขโมยขายติดตามต่อไปเรื่อยๆ ก็จะมีพันธุ์เก่าๆ รับโรคสะสมมากขึ้น อ่อนแอลง ลักษณะดอกเดิมๆ ไม่เป็นที่สนใจของตลาด

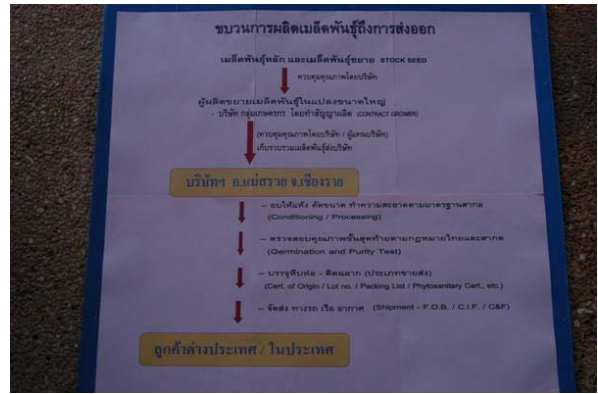
ตรงกันข้ามกับคุณ Yang Yuyong แห่งบริษัท Kunming Yang Yueji Gardennig ก็ได้รับเกียรติอย่างสูงจากงานวิจัยและพัฒนาของ MI ถึงขนาดพันธุ์ที่เตรียมเข้าสู่การค้าในโลก จะถูกส่งมาทดสอบสิ่งแวดล้อมที่สวนของเธอ เมื่อพบว่า พันธุ์ใดปรับตัวได้ดีก็จะให้สิทธิ์กับสวนคุณ Yang เลย ยินยอมจ่ายค่าสิทธิบัตรกันตามระเบียบ ทำให้

กิจการก้าวหน้ามากขึ้น ทั้งปริมาณสินค้าและรายได้จากการส่งออกไปประเทศเยอรมัน ญี่ปุ่น เกาหลี และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

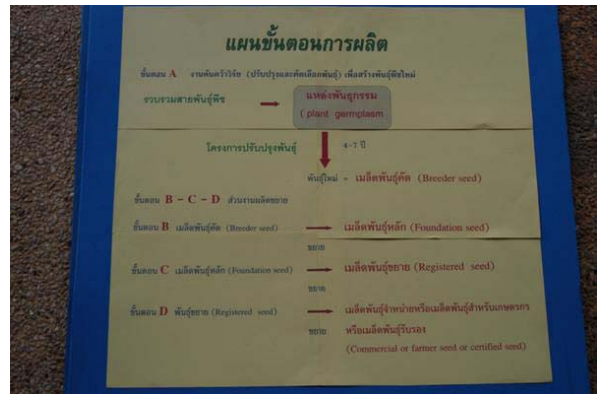
หากจะผสมข้ามเองเพื่อพัฒนาพันธุ์ใหม่ๆ ต่อไปก็ย่อมทำได้ และ MR. Yang ก็ทำไปด้วย เพราะถูกต้องตามข้อตกลงระหว่างประเทศ (The International Union for the Protection of New Varieties of Plants : UPOV) ดังนั้นเขาก็กั้นงบประมาณจากรายได้ถึง 10% ใช้กับงานวิจัยและพัฒนา ปัจจุบัน MR. Yang ขายกุหลาบตัดดอกถึงปีละ 679,000 ยูโร, 70% เป็นการขายกุหลาบพันธุ์ของ MI นอกนั้นเป็นพันธุ์ที่ปรับปรุงได้เอง

ขอนำความรู้ที่จริงจังใจของ MR. Yang บันทึก ณ ที่นี้

“Respecting intellectual property rights and observing international rules paved the way for my business to enter the world market” (Ref.-Reward from international cooperation by Pauline Wong, Flower Tech. Vol.9 No.3, 2006 (www.Hortiworlnd.nl)

ภาพแสดงขบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อการส่งออก

ภาพแสดงแผนขั้นตอนการผลิต

เพื่อการค้า

พันโทวินัย พุกศรีสุข
นายกสมาคมบอนสีแห่งประเทศไทย
นายเสริม พงศ์ทอง
อุปนายกสมาคมบอนสี

สมาคมบอนสีแห่งประเทศไทย

สมาคมบอนสีแห่งประเทศไทยถือกำเนิดมาตั้งวันนี้ประมาณ 24 ปี สาเหตุเนื่องจากมีผู้ที่นิยมชมชอบมีใจรักในเรื่องบอนสี และในช่วงปี พ.ศ. 2525 มีการปลูกเลี้ยงบอนสีกันมาก จึงได้มีการจัดตั้งสมาคมบอนสีแห่งประเทศไทยขึ้น ภารกิจหลักของสมาคมบอนสีแห่งประเทศไทยเป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์บอนสีที่มีอยู่ในประเทศ การปรับปรุงพันธุ์ การจดทะเบียนลูกผสมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น และหาแนวทางที่จะกระตุ้นหรือปลูกเร้าผู้ที่ปรับปรุงพันธุ์ให้มีความต่อเนื่องในการปรับปรุงพันธุ์ โดยการจัดให้ประกวดอย่างสม่ำเสมอ ในปัจจุบันสมาคมบอนสีแห่งประเทศไทยมีการจัดประกวดบอนสีซึ่งเป็นงานประจำปี งานแรกที่ขาดไม่ได้คือ สวนหลวง ร.9 ในงานพรรณไม้งามอร่ามสวนหลวง งานที่ 2 คือ อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร.2) และสำหรับงานที่ถวายงานสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ คือการประกวดงานศิลปะของภาคใต้ซึ่งจะจัดเป็นปีที่ 3 จากสิ่งที่ผมกล่าวมาเป็นการกิจของสมาคม

การเดินทางของบอนสี

บอนสีถึงแม้ไม่ใช่พืชที่เกิดในประเทศไทยแต่มีการนำเข้ามามานานมาก จากการค้าสืบค้นคาดว่าน่าจะเข้ามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เพราะช่วงนั้นมีการเดินทางไปต่างประเทศ ข้าราชการบริวารนำเข้ามาปลูกเลี้ยงกันทางฝ่ายใน หลังจากนั้นก็ได้มีการกระจายมาสู่สามัญชนทั่วไป มีการขยายพันธุ์แบบไม่ใช้เพศ โดยการผ่าหัวแล้วได้ไม้ซึ่งมีการกลายพันธุ์เป็นต้นใหม่เกิดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก แต่การที่จะผสมให้ได้ลูกใหม่ๆ คงเกิดมาภายหลังที่คาดว่าบอนสีไม่น่าจะเป็นพืชพื้นเมืองเดิมของประเทศไทย เนื่องจากตำราของต่างประเทศ หรือนักวิชาการของไทยได้แปลออกมาได้ทราบที่บอนสีมีถิ่นกำเนิดจากทวีปอเมริกาใต้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นบอนสีได้เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยมานานมากแล้ว เพราะพบว่ามีบอนที่มีลักษณะเป็นพืชป่าในป่าทางภาคใต้หรือป่าภาคตะวันออกของประเทศไทย ถ้าเราคิดว่ามีการเดินทางผมคิดว่าบอนสีเข้ามาอย่างน้อยที่สุดเมื่อวัดจากจำนวนนักสำรวจที่ส่องเรืออ้อมแหลมภูมิภาคสำเร็จ ได้มีการนำพืชพันธุ์ต่างๆ เข้ามา หรือแม้กระทั่งการเดินทางผ่านเข้ามาทางแผ่นดินใหญ่ทางอินเดีย การเดินทางสมัยนั้นก็ต้องใช้เรือที่มีขนาดไม่ใหญ่มากเลาะตามชายฝั่ง เมื่อเข้าสู่แหลมทองในทะเลอันดามัน การที่จะอ้อมไปตามช่องแคบมะละกาใช้เวลานาน เรือทั้งหลายต้องจอดอยู่ในฝั่งอันดามันแถบจังหวัดกระบี่หรือจังหวัดระนอง การเดินทางด้วยขบวนเกวียนหรือทางเท้าสายพันธุ์พืชต่างๆ จะมีการตกหล่นอยู่ในที่พักแรมต่างๆ อันนี้เป็นการคาดคะเนเกี่ยวกับในลักษณะของการเดินทาง

ตลาดบอนสี

สำหรับตลาดบอนสีในประเทศไทย การตลาดที่ใช้ประโยชน์ในการปลูกเลี้ยงก็มีด้วยกัน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ปลูกเป็นไม้ประดับสวยงาม และกลุ่มผู้ผลิตหัวบอนสีและต้นบอนสีขนาดเล็กเพื่อส่งออกจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศที่ผ่านมามีการส่งออกบอนสีไปทั้งอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น แต่จากประสบการณ์ที่ถามผู้ส่งออก ปัญหาใหญ่ที่พบคือมีการปลูกกันเป็นจำนวนมากแต่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ๆ นั้นมีน้อย มีผู้ส่งออกบางรายเท่านั้นที่ทำ แต่ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในกลุ่มนักเลี้ยงบอนสี มักจะเป็นการปลูกในครัวเรือนในพื้นที่ขนาดเล็กๆ ซึ่งการควบคุมขนาดของหัวบอนสีและคุณภาพของหัวบอนสีไม่สามารถทำได้อย่างมาตรฐาน ปัญหาก็จะไปเกิดกับผู้ส่งออกในเรื่องของคุณภาพของหัวบอนสี แต่ล่าสุดมีผู้ส่งออกรายหนึ่งของภาคใต้ได้ใช้วิธีการส่งในลักษณะของกล้าบอนขนาดเล็ก ซึ่งรายละเอียดปลายทางไม่ทราบว่าเขาไปดำเนินการอย่างไร เพราะจะรับซื้อบอนสีขนาดสามใบหรือสี่ใบ โดยการล้างรากใบ บรรจุใส่กล่องและนำเอาไป

บอนสีพันธุ์ดั้งเดิม

คาดว่าบอนคงอยู่กับพื้นที่ของเรามาเนาน แต่ในขณะนั้นไม่นิยมมาปลูกเหมือนกับไม้บางชนิดที่เราไม่นิยมก็ จะไม่มีการนำเข้ามา พบได้ในภาคใต้ตามสวนยางมีมากมาย และมีการกระจายพันธุ์ด้วยตัวเอง เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถท่านเห็นเข้าจึงมีพระราชเสาวนีย์ว่าน่าจะเอาบอนมาใส่ถุงขาย และได้เก็บรวบรวมไว้ที่พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ไว้เป็นจำนวนมาก และขอให้สมาคมบอนไปร่วมดูแล ซึ่งเป็นการช่วยอนุรักษ์ภาคใต้มากขึ้น พันธุ์บอนที่พบในภาคใต้ เช่น แดงวัว ม่านนางพิมพ์ ปาเต๊ะ สาวสองหน้า ผีเสื้อสมุทรไก่แจ้ตัวงาม เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสยุโรปและข้าราชการบริพาลนำบอนเข้ามาและปลูกในกรุงเทพฯ และต่อมามีผู้ส่งบอนเข้ามาหลายยุคหลายสมัย จากข้อมูลของหม่อมหลวงประจวบ นพวงศ์ ซึ่งท่านนิยมเลี้ยงบอนมานาน ได้บอกว่าบอนเข้ามาหลายรุ่นมีคนนำบอนเหลืองเข้ามาจากประเทศจีนบ้าง บอนใบยาวมาจากประเทศจีนบ้าง ยุโรปสั่งเข้ามาบ้าง บางต้นเป็นการบอกเล่าไม่ทราบว่าประวัติเป็นมาอย่างไร เช่น ต้นฮกหลงมาจากประเทศจีน บางท่านบอกว่าเป็นบอนฝรั่งชื่ออลิซาเบธหลุยส์

การปรับปรุงพันธุ์บอนสี

การผสมพันธุ์นั้นเนื่องจากบอนเป็นพืชที่มีสายพันธุ์ไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะง่าย การเปลี่ยนแปลง

ของบอนมีข้อดี คือ เกิดบอนใหม่เป็นบอนใบกาบและบอนใบกลมขึ้นในประเทศไทย บอนใบกลม เกิดจากการเปลี่ยนแปลงไปจากบอนที่เรียกว่าบอนใบไทย บอนใบกาบ เช่น บอนเทพเจ้า ปกติบอนจะมีก้านกลมๆ แต่บอนใบกาบเกิดก้านกลมๆ ตรงโคนก้านจะมีกาบเล็กๆ อยู่ ไม่มีใบแต่มีกาบขึ้นมา แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทำให้กาบสูงขึ้นมา บางชนิดกาบเกิดมีใบเล็กๆ เข้ามา กลายเป็น 2-3 ใบ โดยใบเล็กๆ อยู่ที่ก้าน เรียกว่าบอนใบกาบ ตัวอย่างของบอนใบกาบ ได้แก่

 เกรขวาด เป็นบอนต้นแรกที่เกิดพันธุ์มาจากบอนใบไทยมาเป็นบอนใบกาบ มีลักษณะใบเหมือนใบผักกาด และมีกาบใหญ่แต่ไม่ดก

 ฤาษีมงคล กลายพันธุ์มาจากบอนใบไทยที่ชื่อว่านางพิมพ์ลาไล

 เทพสิลา เป็นบอนกาบชนิดใหม่ที่มีสีเขียว เกิดเมื่อ 2-3 ปีที่ผ่านมา

 เจ้าหญิง ซึ่งมีสีแดงสวย ปัจจุบันไม่สามารถจะขยายพันธุ์ได้ตามความต้องการ

 ดอนเจดีย์มีสีขาวเป็นลูกผสมของพันธุ์เจ้าหญิงบอนเหล่านี้เกิดการพัฒนามาจากฝีมือประเทศไทย

ของเรา จากเมื่อปี พ.ศ. 2528 สมาคมบอนสีแห่งประเทศไทยประกาศว่าจะเป็นที่แห่งบอน มีการเร่งพัฒนาสายพันธุ์ จนกระทั่งปัจจุบันมีจำนวนสายพันธุ์มากมาย ขณะนี้ประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียสั่งซื้อบอนที่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ประมาณ 1,000 ต้น ซึ่งน่าเป็นห่วงอยู่ว่าที่สั่งซื้อเป็นจำนวนมากเพื่อที่จะไปทำพันธุ์แข่งกับเราหรือเปล่า

ในการผสมพันธุ์บอนประมาณ 500 - 600 ต้นสามารถคัดเลือกบอนลักษณะดีที่สุดได้ไม่เกิน 2 ต้น นอกนั้นต้องทิ้งหมดและจะไม่เก็บต้นคล้ายไว้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดว่าอะไรเป็นต้นจริงหรือต้นคล้าย ไม่ให้เกิดความสับสนเมื่อเกิดการผสมพันธุ์บอนต่อมาเป็นจำนวนมากมาเป็น 1,000 สายพันธุ์ หลายท่านคงได้ยินคำว่าบอนดับ ซึ่งดับในที่นี้หมายถึงการตั้งชื่อให้สอดคล้องกัน เช่น ดับของอิเหนา ได้แก่ อิเหนา บุษบา เป็นต้น หรือดับของขุนช้าง ขุนแผน ได้แก่ ขุนช้าง ขุนแผน นางพิมพ์ลาไล เกรขวาด เป็นต้น

บอนใบยาวทั้งหลายที่มีเหล่านั้นเมื่อนำมาผสมพันธุ์แล้วมาคัดเลือกต้นที่ดี ก็เกิดมีพันธุ์หลากหลายมากขึ้นและ ก็พบว่ามีบอนใบไฟ เช่นไฟสวนหลวง ขณะนี้มีการส่งเสริมบอนใบไฟด้วย ส่วนบอนใบยาวก็ดีไม่ว่าจะเป็นดอนเจดีย์ ชายชลเป็นบอนที่กลายพันธุ์มา ส่วนอัปสรสวรรค์มีสีแดงขาว แล้วกลายพันธุ์มาเป็นชายชลสีเขียวแดง ซึ่งอัปสรสวรรค์ประเทศญี่ปุ่นชอบมาก และสั่งซื้อเป็นจำนวนมากแต่ผู้ส่งออกขาดทุน เนื่องจากบอนป้ายไม้แน่นอนพอผ่าหัวออกมาในฤดูหนาวกลายเป็นนางฟ้าแจ่มมีเฉพาะสีขาวไม่มีสีแดง ถ้า

ผ่าฤดูฝนหรือฤดูร้อนจะกลายเป็นบอนป้าย ข้อเสียของบอนคือปั้นตาไม่ได้ ถ้าปั้นตาจะทำให้บอนตาย ยกเว้นพระยาเศวต

บอนไทยไม่ค่อยเป็นกอ หัวบอนแตกกอยากเนื่องจากเป็นบอนใบยาว ส่วนบอนที่ปลูกลงไร่เป็นบอนหัวใหญ่ทำให้เป็นกอขึ้นมา ดังนั้นการส่งออกในแต่ละปีเป็นมูลค่ากว่าหลายล้านบาท การพักตัวของบอนเป็นผลดี เนื่องจากประมาณเดือนตุลาคมทางจังหวัดเชียงใหม่จะมีสภาพภูมิอากาศแล้งก็จะเริ่มเก็บหัวบอนขึ้นมา แล้วนำมาฝังแช่น้ำยากันเชื้อราและส่งออก บอนจะพักตัวในช่วงฤดูหนาวพอฤดูร้อนบอนจะออกดอก พอออกดอกจะเริ่มผสมพันธุ์ แต่มีบางต้นที่ไม่ออกดอก เช่น พระยาเศวต และการขยายพันธุ์ที่ได้ผลดีคือ การผ่าหัวและการผสมเกสร

ภาพตัวอย่างบอนสี

เจ้าหญิง

เทพลีลา

ดอนเจดีย์

พระยาเศวต

สร้อยแสงจันทร์

ไผ่สวนหลวง

ชายชล

เทพเจ้า

นราธิวาส

เพชรบริสุทธิ์

เหลืองสดดี

เพชรไพลิน

มหามงคล

พระยามณ

ศรีพิมาย

เทพสยาม

หยกมณี

ธารทิพย์

❁ ความเห็น

นักเลี้ยงบอนสีได้ปรับปรุงสายพันธุ์ของบอนสีขึ้นมาเป็นจำนวนมาก จึงอยากให้มึหน่วยงานราชการรับผิดชอบดูแลในเรื่องของสายพันธุ์กรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ หรือว่าทำนนักวิชาการจากส่วนราชการช่วยกันหาวิธีการที่จะอนุรักษ์สายพันธุ์กรรมที่จะเกิดขึ้นอย่างไร เพราะว่าในส่วนของสมาคมบอนสีแห่งประเทศไทยเกิดจากผู้ที่มีใจรัก ส่วนใหญ่มากจากอาชีพต่างๆ มีความหลากหลายในด้านวิชาการ ด้านกฎหมาย ทำให้ไม่ละเอียดและไม่รอบคอบพอ

คำถามและข้อเสนอแนะ

รศ.ดร. อุทิศ ภูฏอินทร์ :

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการอนุรักษ์พันธุพืช ตามที่ ดร. วรดลย์ ได้กล่าวว่าการอนุรักษ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืชได้กำหนดเป้าหมายไว้ 16 ข้อ เราได้พูดถึงเรื่องสิ่งที่เราทำในด้านสวนพฤกษศาสตร์ที่สำคัญ 2 แห่ง และการร่วมมือกับต่างประเทศในช่วงเช้า และในช่วงบ่ายได้พูดในเรื่องของการอนุรักษ์พันธุพืชของประเทศ และการตกลงการค้าระหว่างประเทศของพันธุพืชพันธุ์สัตว์ แต่ในกรณีนี้เราเน้นที่พันธุพืชภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES) แล้วมาสุดท้ายคือการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนซึ่งเป็นสิ่งที่เป้าหมายของอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพในการอนุรักษ์ คำว่าอนุรักษ์คือการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด เราไม่ใช่คำว่าสงวนหรือ preservation ดังนั้นอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต้องการให้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด ไม่ได้ห้ามไม่ให้ใช้ คือสิ่งที่เราพูดกันมาทั้งวันในเรื่องของพืช

ผศ.ดร.มล. อโณทัย ชุมสาย :

การที่จะทำงานเรื่องการอนุรักษ์ขณะเดียวกันก็จะใช้ประโยชน์ควบคู่ไปด้วยเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าไม่สักไม่ถูกพัฒนาต่อกลายเป็นโมโนโคลนโมโนไวส์ขึ้นมาในอนาคตก็จะถูกแมลงบางชนิด ทำลายได้เหมือนกันซึ่งไม้สักถือเป็นไม้ใหญ่ ถ้าเป็นไม้เล็กทางสมาคมเกี่ยวกับไม้ประดับได้กล่าวไปแล้วเมื่อสักครู่เนื่องจากหลักการเดียวกัน ดังนั้นถ้ารัฐไม่ยอมเข้าใจว่าการมีคณะกรรมการหรือมีสถาบันที่เราเรียกว่า academy ขนาดใหญ่ของรัฐไปคุมไปวางโครงสร้างเพื่อให้คนที่อยู่ต่างกระทรวง กรม กอง วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้อ่านกฎเกณฑ์อันนี้ของรัฐและทำงานร่วมกันซึ่งเป็นไปได้ยาก คุณจะเชื่อหรือไม่ว่าผมคบกับสถาบันหนึ่งที่เมืองเชียงใหม่ ภาษาไทยเรียกว่าเที่ยงชิน ทำแต่พืชตระกูลแตงอย่างเดียวนับปีที่ 47 เป็นสถาบันมา 25 ปี ก่อนเป็นสถาบันได้ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการระดับชาติว่าด้วย cucumber research เพราะทุกคนต้องกินแตง ขณะนี้ใช้แตงเป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางเพื่อให้ได้สารที่ทำให้ผิวของผู้หญิงสวย จีนได้มองภาพลึกได้อย่างไรเป็นเวลา 20-30 ปี เนื่องจากเขามีคณะกรรมการ ดังนั้นเห็นได้ชัดว่าถ้าไม่มีคณะกรรมการระดับชาติคุณก็ต้องมี academy ไม่ใช่ว่าคบกับจีนผมไปทุกครั้งและกระทรวงวิทยาศาสตร์ของจีนต้อนรับผม ซึ่งผมเป็นภาคเอกชนอย่างเขารู้ว่าความ

สำคัญระหว่างประเทศการแลกเปลี่ยนสมองซึ่งกันและกันและความรู้ที่ย่อมทำให้เกิดประเทศชาติเจริญทั้งคู่ เชื่อมแกะกรับ นำเสนอไปตามลำดับ ถ้าคุณไม่มี academy of science ไม่มี academy of act science ชัดเจน บ้านเมืองจะยุ่งยากกว่านี้อีกถ้ามีกลุ่มผลประโยชน์เข้ามาเห็น จึงต้องมีสิ่งเหล่านี้มาครอบคลุมาก่อน เราสามารถทำได้กับไม้ยืนต้นไม้ล้มลุกได้ทั้งหมด อันนี้อยากให้เสนอเป็นข้อเสนอรัฐบาลด้วย ถ้างานชิ้นนี้จะนำไปเสนอถึงท่านปลัดหรือรัฐมนตรี

รศ.ดร. อุทิศ ภูฏอินทร์ :

ขอให้ ผอ. วิชา ช่วยในการตอบในเรื่องของรัฐในเรื่องการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางพันธุกรรมของพันธุพืชในประเทศไทยว่า เท่าที่เรามีพระราชบัญญัติพันธุพืช แต่ตัวคณะกรรมการที่ท่านพูดของเราไม่แน่ใจว่ามีหรือไม่มีที่ผลักดันการใช้ประโยชน์ให้อยู่ในกรอบ และผลักดันให้มันเจริญในเรื่องการใช้ประโยชน์ให้สู้กับประเทศอื่น

ผอ. วิชา อธิติประเสริฐ :

ในความเห็นส่วนตัวของเราในระบอบที่เราใช้อยู่ทุกวันนี้ประเทศไทยเรามีคณะกรรมการอยู่หลายคณะ ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุพืช พ.ศ. 2542 ก็มีคณะกรรมการซึ่งเป็นคณะกรรมการชุดใหญ่ พูดถึงเรื่องการอนุรักษ์ และมีคณะกรรมการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อีกชุดหนึ่ง แต่มีมติต่างออกไปแล้วดูเหมือนจากข้อมูลหรือจากการที่เราดำเนินการพยายามที่จะบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ มันแยกส่วนกันค่อนข้างจะชัดเจนเลยทำให้ไม่เกิดความเชื่อมโยง เช่น เมื่อพูดถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุพืช พ.ศ. 2542 มันก็จะมีหลายมิติที่อยู่ในนั้นด้วยกัน คือเรื่องที่ยพยายามจะบอกเน้นถึงเรื่องความสำคัญของทรัพยากรพันธุกรรมและเรื่องของการใช้ประโยชน์ เรื่องของการที่จะให้ความสำคัญของชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากร ส่วนพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง

ถ้าพูดถึงพืชและสัตว์ไปด้วยกันไม่ชัดเจนว่าคณะกรรมการใดที่ยพยายามจะให้มันเป็นคณะกรรมการระดับชาติ อาจจะมี National Board Plant Introduction Conservation คณะกรรมการในนี้ไม่จำเป็นต้องจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายก็ได้ แต่วิธีการปฏิบัติของไทยมักจะต้องอ้างหรือจะต้องมีตัวพระราชบัญญัติขึ้นมาและมีคณะกรรมการอยู่ภายใต้กฎหมาย ดังนั้นจะมีกรรมการเต็มไปหมดภายใต้กฎหมายแต่ละฉบับ โดยมีรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการแต่ไม่มีคณะกรรมการตามที่เราต้องการคือคลุมเรื่องการนำเข้ามาของทรัพยากรพันธุกรรมพืช มาเพื่อจะใช้ประโยชน์แล้วก็มีกรมควบคุมกำกับดูแลเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืชถ้าเราพูดถึงพืชอย่างเดียวในประเทศไทย

เรามาดูถึงยุคที่จะต้องคำนึงถึงการใช้ประโยชน์และการรักษาผลประโยชน์และการอนุรักษ์ไว้ด้วยกันอย่างที่ผมเรียนมันไม่ชัดเจน สำหรับผมคิดมา 10-15 ปี ตั้งแต่เริ่มเป็นฝ่ายนำพืช ผมอยากเห็นอะไรที่คล้ายๆ กับที่เขาทำที่เรียกว่าคณะกรรมการระดับชาติ ที่เกี่ยวกับการนำเข้าพันธุ์พืชเรานำเข้าทรัพยากรพันธุกรรมพืชมาจากประเทศอื่นมาแล้วเป็นจำนวนมาก บัดนี้มันเป็นการค้าขายและทำรายได้ให้กับประเทศมาแล้วเยอะแยะ ถ้าเราคุยถ้าเราดูและจับต้องได้เป็นรูปธรรม แต่เราไม่มีคณะกรรมการระดับชาติที่ทำหน้าที่นี้ เราไม่มี academy science เพราะว่ามันไม่เป็นวัฒนธรรมของเรา เรามีราชบัณฑิตแต่ไม่เหมือนกับ academy science ของต่างประเทศหรือสิ่งที่ทุกคนต้องการพยายามจะให้ผมเข้าใจว่ามันไม่เหมาะกับความวัฒนธรรมของประเทศไทย สังคมเราพูดถึงภาพรวมอย่าพยายามไปผลักดันให้มีซึ่งมันทำงานไม่ได้ จากประสบการณ์ของผมถึงแม้ไม่มากนัก ผมว่าเวลาเราจะมีสิ่งที่เราได้อินได้ฟงไปพบไปเห็นมาเราอยากได้แต่พอลบมาดูโครงสร้างวัฒนธรรมสังคมไทยรูปแบบอย่างที่เรามองไม่สามารถมาสวมเข้ากันได้ นั่นคือประสบการณ์ของผมเราเห็นว่าทำไมเวลาในประเทศอังกฤษมี academy คนมีการยอมรับ แต่ประเทศไทยไม่มีวัฒนธรรมเช่นนั้น ดังนั้นเราถึงมองเห็นกฎหมายของเราแยกส่วนเยอะแยะไปหมด เราพูดถึงเรื่องเดียวกันคือการอนุรักษ์การใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมพืช เรามีกฎหมายประมาณ 20 กว่าฉบับ ถ้าพูดถึงพืชและสัตว์ผมว่าเกิน 20 ฉบับ เอาเป็นว่ามันเกิดขึ้นได้ยาก

ตามที่ ผศ.ดร.ม.ล. อโณทัย ไตกล้าว่าถึง เรามาดูสิ่งที่เรามี ณ วันนี้เสียก่อนว่าถ้าจะให้มันเชื่อมโยงจะเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร ผมเข้ามาทำงานกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) นานมาก เราพยายามทำกลยุทธ์หลายกลยุทธ์ มีตำราหลายร้อยเล่มออกมา แต่พอดูแผนที่ที่อาจารย์ให้ดูมันเหลือน้อยมากจากที่เป็นป่า ถิ่นอาศัย และทรัพยากรพันธุกรรมจริงๆ ณ วันนี้ผมยังนึกไม่ออกว่าจะทำอย่างไรให้เชื่อมโยงกันจริงๆ ผมไม่อยากจะเห็นท่านผลักดันให้มี academy science คล้ายๆ แบบนั้น เอาเป็นว่าเราพูดถึงเรื่องเหล่านี้มาหลายครั้งแล้ว ตั้งแต่กระทรวงทรัพยากรฯ ยังไม่เกิด การบริหารจัดการเรื่องของทรัพยากรมนุษย์ก็ไม่ลงตัว การบริหารงบประมาณก็ไม่เคยทำได้อย่างที่ตั้งใจไว้ เราเคยบอกว่าเรามีสิ่งนั้นสิ่งนี้จะขอเงินมาและบูรณาการทั้งประเทศแต่มันเคยทำได้จริงในชีวิต ทุกคนก็ไปทำของตัวเองซึ่งเป็นจิ๊กซอที่ต่อออกมาแล้วมองไม่ออกว่าเป็นรูปอะไร นั่นคือประสบการณ์ที่ผ่านมามีทั้งหมดจนถึงวินาทีนี้ และผมยังมองไม่เห็นอนาคตว่าจิ๊กซอที่เราพยายามเอาหลายๆ ตัวมาต่อกันพอวางเสร็จแล้วจะได้รูปที่เราต้องการ ผมยังมองเห็นไม่ชัดเจน

รศ.ดร. อุทิศ ภูอินทร์ :

ก็เห็นแล้วว่าท่าน ผอ. วิชา พูดถึงปัญหาของบ้านเราเราขาดแหล่งวิชาการที่พูดออกมาแล้วสังคมยอมรับ สังคมเชื่อว่าเป็นแหล่งวิชาการที่พูดถูกต้อง เป็นผู้ที่มีความคิดที่ถูกต้อง เราเองเราเชื่อก็ไม่รู้ผมก็พูดให้ฟังว่าเราเชื่อกลุ่มคนที่ เป็น NGOs ที่ตั้งตัวเป็น NGOs ประชาชนเชื่อมาก และเราสังเกตดูหนังสือพิมพ์ที่ลงทุกวันถ้ากลุ่มคนพวกนี้ได้ซักถามและอธิบายแล้ว สังคมส่วนใหญ่จะเชื่อเขา ในขณะที่ข้าราชการของเขาเองที่เขาจ้างไว้ก็จะไม่เชื่อ สังเกตดูถ้า ผอ. วิชา ไปพูดทำอย่างนี้ถูกรับรองชาวบ้านไม่เชื่อคนไม่เชื่อหาว่าราชการโกงอีกแล้วหลอกหลวงอีกแล้ว มันก็แปลกตีผมถึงบอกว่าสิ่งเหล่านี้ต้องลองดูว่าสังคมเราเป็นอย่างไร อย่างผมพูดว่าทำไมเราต้องหยุดมีสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ 2 ที่จะให้มีการจัดการในป่าได้ NGOs บอกว่าไม่ได้เดี่ยวพวกนี้ก็จะถือโอกาสล่าสัตว์ ดังนั้นพระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์ป่าเขาจึงตัดได้แต่ต้องมาเพาะเลี้ยงเอาเองเสร็จแล้วเพาะเลี้ยงเอาเองตอนนี้จับสัตว์ก็ไม่ได้ ถ้ามีใครลองจับสัตว์มาให้พ่อค้ามาเพาะเลี้ยงมาขายโดนตายทันที สิ่งนี้เป็นสาเหตุว่าทำไมเราทำไม่ได้ เราดูว่าสมมติถ้าเขาต้องการเสือตัวหนึ่งแล้วมาผสมพันธุ์กับเสือที่เขา มีอยู่ ถ้าข้าราชการคนไหนลองไปจับเสือที่ถูกต้องตามกฎหมายโดนทันที คือความเชื่อใจกันของสังคมไทยไม่มี ความตั้งใจที่จะพาประเทศให้เป็นหนึ่งเดียวที่จะมีโอกาสใช้ทรัพยากรของประเทศรู้สึกถูกกีดกันหมดโดยความรู้สึกของสังคม เราจะทำอย่างไรตรงนี้ที่จะแก้ปัญหาของสังคมเราให้มีความรู้สึกที่ว่าทรัพยากรที่มีอยู่จะต้องใช้ประโยชน์แต่ที่มีอยู่ต้องเก็บไว้เพื่อจะเป็นแหล่งที่จะกระจายออกไปใช้ประโยชน์ให้ได้ อันนี้เป็นสิ่งสำคัญเมื่อเราใช้ประโยชน์เราใช้อย่างสุรุ่ยสุร่ายและหมดหรือไม่หมดไม่สนใจเลย

เราดูว่าเราทำลายพื้นที่ดินออกไปเหลืออยู่ประมาณ 28-30% ของพื้นที่ประเทศ เมื่อพื้นที่เหล่านั้นถูกทำลายไป ความหลากหลายทางชีวภาพหายไป ถ้ามองเอาไปใช้ประโยชน์อะไรเปอร์เซ็นต์ที่เอาออกไปตั้ง 80% นอกนั้นเป็นที่โล่งว่าง ถ้าเราดูที่ประเทศจีนเขาใช้ประโยชน์พื้นที่ถึงขอบถนนเลยในการใช้ประโยชน์ ดังนั้นเขามีอะไรที่เอามาใช้ได้ แต่เราก็ไม่สนใจว่าในท้องไร่ท้องนามีการจัดการนั้นมีความหลากหลายอยู่มากมาย คุณก็เอาดินไปถึงถมเลยโดยที่ไม่คิดอะไรแต่ก็ไม่มีใครว่า เรารู้ว่ากรุงเทพมหานครขยายไปเรื่อยถมความหลากหลายทางชีวภาพของท้องไร่ท้องนา พันธุ์พืชที่ขึ้นอยู่เฉพาะถ้าให้ขึ้นอยู่บนยอดเขาพืชขึ้นไม่ได้หรอกจะให้ขึ้นในน้ำลึกก็ขึ้นไม่ได้เหมือนกันเพราะมันอยู่ในท้องนาสัมพันธ์กันอย่างนี้ พืชเหล่านี้อาจเป็นยารักษาโรค เราถมไปเรื่อยเรายังไม่ได้ทำอะไร ขณะนี้เป็นจุดหนึ่งที่ประเทศไทยเราอาจจะไม่มองเรื่องที่ใหญ่เป็นเรื่องใหญ่ แต่มองเรื่องที่ไม่ใหญ่

กลายเป็นเรื่องใหญ่ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้เป็นสิ่งที่น่าคิดว่า จะทำอะไรที่ให้มีทิศทาง

เราดูที่บอนอาจจะมาจากเมืองไทยป่าเมืองไทยแล้ว นำมาตากแห้ง ความแปลกของบอนเมื่อตัดหัวออกมาแล้ว เป็นสีขาวสีแดงพันธุกรรมมันเป็นอย่างไร ทำไมพอตัดซีกนี้ กลายเป็นสีนี้พอตัดอีกซีกก็เป็นอีกสีหนึ่ง ในหัวของมันยีนส์ ของมันไม่ได้กระจายทั่วหัว อันนี้ก็ไม่ทราบอาจจะต้องถาม ท่านอาจารย์ว่าทำไมต้องเป็นอย่างนั้น เพราะว่าถ้าเราเอา เนื้อคนตรงใบหูไปแล้วนำไปเพาะเลี้ยงมันก็ออกมาเป็นคน เหมือนเรา แต่บอนทำไมถึงมีความแปลกอย่างนั้น ดังนั้น สิ่งในธรรมชาติยังมีอะไรอีกเยอะที่เราจะคิด และความ หลากหลายเหล่านี้จะนำมาใช้ประโยชน์ ประเทศไทยไม่ใช่ ร่ำรวย ประชาชนเราก็ยังจนอยู่ความหลากหลายทางชีวภาพ ของเราก็ยังมีเราก็ใช้ และเราต้องมีการแบ่งกับผู้อื่น เมื่อ เขาทวงพืชหรือสัตว์เขากลับ พันธุกรรมกลับ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ ความหลากหลายในประเทศไทยหมด เพราะว่าของแท้ของ เรามีอยู่เท่าไร และเราต้องรีบมีการจัดการกับสิ่งเหล่านี้

ผศ.ดร. สุรวิษ วรรณไกรโรจน์ :

สิ่งที่ประธานได้พูดและ ผศ.ดร.มล. อโณทัย ได้พูด สิ่งหนึ่งที่เราในที่นี่ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการที่จะต้องคิดให้ หนักในประเด็นที่ว่าความน่าเชื่อถือของนักวิชาการต่อสังคม ที่ท่านได้พูดไปเมื่อสักครู่ว่าสังคมดูเหมือนจะฟัง NGOs มากกว่านักวิชาการ ภาครัฐ ผมว่าตรงนี้ต้องเป็นโจทย์ใหญ่ อันหนึ่งที่เราจะต้องกลับไปคิดว่าเราจะทำอะไรให้สังคม เชื่อมั่นในตัวเรามากกว่านี้ มันต้องวิเคราะห์ก่อนว่าทำไม ประชาชนถึงไม่เชื่อเรา เพราะว่าข้าราชการจำนวนหนึ่งหรือ เปล่าที่เป็นใต้อาณัติของนักการเมืองหรือเป็นเพราะอะไร ทำไมถึงมีความรู้สึกและความเชื่ออย่างนั้น และเราจะมี วิธีการอย่างไรที่จะมาแก้ไข ถ้าเราทุ่มเททำงานแบบคุณสืบ นาคะเสถียร สังคมยอมรับอย่างนั้นจะเกิดขึ้นได้หรือไม่ อันนี้ต้องเป็นโจทย์ที่พวกเราต้องนำกลับไปคิด เพราะว่าเรา จะปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไปไม่ได้เราจึงต้องช่วยกันนำกลับไปคิด ในแบบประเมินให้จัดทำ network ขึ้นมา ไม่ใช่ว่าคิด แค่วันนี้แต่ต้องช่วยกันนำกลับไปคิดและสร้างพลังอันนั้นเกิด ขึ้นมาให้ได้ มันไม่ต้องเป็น academy of science อย่างที่ ผศ.ดร.มล. อโณทัย ว่าก็ได้ คือ ไม่ต้องเป็นองค์กรที่เป็น ตัวตนแบบนั้นก็ไม่ได้ แต่พวกเราทำเป็น network ที่มีพลังขึ้น มาสักวันน่าจะทำได้ เพราะว่าส่วนหนึ่งมาจากความจริงใจที่มีต่อการอนุรักษ์ซึ่งอนุรักษ์จริงๆ ถ้าเรามีความจริงใจตรงนั้น มีความจริงใจตรงนั้นมีความตั้งใจบริหารจัดการตรงนั้น

ดร. สุจิตรา จางตระกูล :

มีหลายประเด็นด้วยกันคือ

ที่พูดถึง NGOs ว่าทำไมประชาชนฟัง NGOs มากกว่า การฟังจากหลายเรื่องที่มีปัญหาเกิดขึ้นในประเทศ ไทยส่วนใหญ่ที่ดึงใจประชาชนได้ คือ NGOs ปกป้อง ประเทศไทยบอกว่าทุกอย่างที่ภาครัฐจะทำให้ประเทศเกิด ผลเสียหายสิ่งนี้ทำให้ได้ใจประชาชนไป

ปัญหาว่าทำไมถึงไม่ฟังรัฐบาลเพราะว่ารัฐบาล มีหน่วยงานหลายหน่วยงานทำในเรื่องเดียวกัน แต่ไม่ได้ ทำเป็นองค์กรรวม ไม่มีทีมงานเป็นทีมคณะเดียวกันเวลาพูด พูดคนละทางประชาชนจึงไม่ฟัง ดังนั้นเราจึงต้องหาจุดอ่อน ตรงนี้ คือเรื่องทุกอย่างที่เป็นเรื่องเดียวกันแล้วทำหลายๆ หน่วยงานต้องมีการทำเป็นทีมเวิร์กซึ่งเมื่อออกสื่อต้องพูด อย่างเดียวกัน ขณะเดียวกันประชาชนไม่เข้าใจกฎกติกาใน ปัจจุบันว่าเราจะต้องไม่สามารถหลีกเลี่ยงโซเชียล ไม่สามารถ หลีกเลี่ยงอนุสัญญา และอีกหลายอนุสัญญาซึ่งมันจะต้อง มีกติกาต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประชาชน ไม่เข้าใจคิดแต่ว่าประเทศไทยจะเสียหายจะสูญเสียประโยชน์ คิดอยู่แค่นั้นซึ่งเป็นสิ่งดีคือรักประเทศ หน้าที่เราคือให้ ความรู้ประชาชนเท่านั้นเองต้องเปิดเวทีออกสื่อเยอะๆ ความไม่รู้ก็คือกลัวจึงต้องให้ความรู้ไปเรื่อยๆ เมื่อไรให้ ความรู้จนถึงเขารู้ตัวเองแล้วไม่ว่ากระแสะอะไรถูกขึ้นมาชนิดนี้ NGOs บั่นเรื่องขึ้นมาเขาก็จะเข้าใจ หน้าที่เราคือต้องให้ ความรู้กับประชาชนซึ่งต้องใช้เวลาและก็หลายสื่อด้วยกัน

จากที่ฟังมาจากผู้บรรยายตั้งแต่เช้าถึงตอนนี มีหลายท่านให้ข้อคิดหลายอย่างหลายประเด็น และท่านได้ บอกว่าน่าจะทำแล้วยังทำไม่ได้ ถ้าจะให้การประชุมครั้งนี้ เกิดประโยชน์ผู้จัดต้องรวบรวมประเด็นที่ท่านวิทยากรที่ ทรงคุณวุฒิแนะนำแล้วทำไมถึงทำไม่ได้ นำมาประมวลและ เสนอรัฐบาลว่ามันควรจะต้องทำ หลายประเด็นอย่าง ศ.ดร. ธีรชัย ได้พูดหลายประเด็นซึ่งน่าสนใจซึ่งจะย้อนกลับมาถึง เรื่องการอนุรักษ์พืช โดยทั่วไปไม่ว่าเวทีโลกหรือที่ไหน ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องชนิดเป็นหลักแต่ไม่ค่อย เน้นถึงเรื่องสถานภาพซึ่งทำค่อนข้างยากแต่ต้องทำ และ ท่านก็พูดถึงเรื่องปัจจัยสิ่งแวดล้อมซึ่งสำคัญ ถึงเราจะได้ใจ ประชาชนไม่ไปถูกรุกอะไรแต่ถ้าสภาพแวดล้อมเปลี่ยนสังคม พืชนั้นก็หายไปตรงนั้นต้องให้ความรู้และต้องแก้ไข และ สถานภาพอีกอันหนึ่งก็คือว่าการสืบพันธุ์ธรรมชาตินี้ ก็สำคัญ ถึงแม้บอกว่าเรามีชนิดนี้อยู่เป็นจำนวนมากแต่ถ้า ไม่มี new generation ไม่มีหลาย generation อยู่ โอกาส เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ก็มีถึงแม้มีอยู่เยอะ ซึ่งตรงนี้ทางด้าน นักนิเวศวิทยาต้องมาช่วยด้วย ขณะเดียวกันนักพันธุศาสตร์ ก็ต้องช่วยประเมินความหลากหลายทางพันธุกรรมซึ่งสามารถ

มองในภาพอนาคตได้ และต้องรวมทีมเข้าด้วยกันไม่ใช่
นักอนุกรมวิธานอย่างเดียว

เรื่องที่ ผศ.ดร.มล. อโณทัย ได้พูดถึง
academy ดิจันเห็นด้วยและประเทศจีนก็ทำมานานและ
เขาถึงประสบผลสำเร็จ academy forestry เขาทำ ไม่ใช่
ทำ forestry และก็นั่นไปอีกว่า forestry ด้านไหนลึกลงไป
อีกทุกๆ ด้านเขาเจาะลึกไปถึงแต่ละเรื่องให้แตกฉานไป ถ้า
เราไม่ทำได้อย่างเขาเราสามารถตั้งทีมเป็น working group
ที่เราสนใจเฉพาะเรื่อง และให้มันแตกฉานในทุกด้านโดย
เจาะลึกที่ชนิดพันธุ์พืชหรืออะไรสักอย่างซึ่งน่าจะทำได้

ดร. วรตลย์ แจ่มจำรูญ :

อยากจะเรียนถามหลายๆ ท่านในที่ประชุมซึ่งมาจาก
หลายหน่วยงานและมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของ
GSPC ในทั้ง 16 เป้าหมาย บางเป้าหมายมีการดำเนินการ
ไปได้ค่อนข้างสมบูรณ์แต่บางเป้าหมายค่อนข้างจะมีปัญหาอยู่
จึงอยากให้ที่ประชุมแสดงความคิดเห็นเจาะไปในราย
เป้าหมายว่าในแต่ละเป้าหมายนั้นเราควรจะทำ 16 เป้าหมาย
ไว้ หรือควรที่จะเพิ่มเติมเป้าหมายอย่างอื่นอย่างไรดีขึ้นไปด้วย
เพราะว่าอาจจะเห็นว่าควรจะมีประเด็นเป้าหมายระดับประเทศ
ที่ควรที่จะเพิ่มเติมเข้าไป เราจะได้ภาพชัดเจน เพราะว่าในส่วน
ของตัวเป้าหมายระดับประเทศนั้นในขณะนี้ยังไม่มี ตอนนี
คือเรากำลังลือตามตัวของแผนตัวใหญ่ของโลก แต่ในเมื่อ
เรายังไม่กำหนดเป้าหมายเราไม่สามารถกำหนดตัวชี้วัดหรือ
ว่าเป้าหมายอื่นๆ ออกมาได้ ในปัจจุบันเราไม่แน่ใจว่าทั้งหมดนี้
เราต้องรับทั้งหมดทั้ง 16 เป้าหมายหรือไม่ อยากจะให้ที่
ประชุมช่วยแสดงความคิดเห็นตรงประเด็นนี้ด้วย

ดร. เสริมลาภ วสุวัต :

การประชุมครั้งนี้เราตั้งชื่อการประชุมว่าการดำเนินงาน
ตามกลยุทธ์ทั่วโลกในการอนุรักษ์พันธุพืช และเมื่อไรเราจะมี
การประชุมการอนุรักษ์พันธุพืชของประเทศไทยบ้าง ผม
ขออนุญาตยกตัวอย่างเมื่อเดือนกรกฎาคมประมาณวันที่
24-25 กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิญผมเข้าร่วม
ประชุมพิจารณาเรื่องนโยบายการวิจัยการพัฒนาด้าน
วิทยาศาสตร์ ผมก็เขียนบันทึกถามเขาไปว่าสมมติว่าในอนาคต
ถ้าประเทศจีนและประเทศสหรัฐอเมริกาเขาโกรธหรือเกลียด
ประเทศไทยแล้วเขาไม่ส่งถั่วเหลือง แป้งสาลีมาขายใน
ประเทศไทยและเราจะทำอย่างไร ไม่มีคำตอบ ผมขอฝาก
คำถามไว้ที่นี้ด้วยว่าเราต้องหาคำตอบไว้ในอนาคตว่าถ้าหากว่า
เขาไม่ส่งถั่วเหลืองไม่ส่งพืชที่เขาปลูกในประเทศไทยและเรา
ผลิตเองในประเทศไทยไม่ได้ ที่เราใช้ประโยชน์อยู่นี้เขาไม่
เอามาให้เราและเราจะอยู่ได้อย่างไร จุดก็คือว่าขอให้ช่วยกัน
คิดหาพืชพื้นเมืองของประเทศไทยเอามาทดลองเอามาใช้
ประโยชน์แทนพืชที่เราต้องสั่งเข้ามาใช้ในอนาคตให้กับ

ลูกหลานให้กับเด็ก คิดกันล่วงหน้าเถอะเพราะว่าเราไม่เคย
คิดเรื่องนี้กันเลย ผมพูดมาหลายๆ ครั้งที่ผมเข้าร่วมประชุม
อีกประการหนึ่งเรื่องของก๊าซไฮโดรเจนให้รู้ไว้ว่าคนที่คิด
ถึงเรื่องนี้และคิดที่จะให้ทำเรื่องนี้คือ อาจารย์ระพี สาคริก
ของเรานี่เอง ท่านเป็นคนแรกที่คิดถึงเรื่องนี้ และก็ขอให้
พวกเราไปศึกษากันมาในสมัยที่ท่านเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไม่มีใครรู้และไม่มีใครพูดถึง
เลย ดังนั้นผมจึงขอมายูต ฒ ตรงนี้ ก็ขอฝากเรื่องนี้ไว้
แค่นี้ขอบคุณมากครับ

รศ.ดร. อุทิศ กุญอินทร์ :

ขอขอบคุณท่านอาจารย์เสริมลาภที่ได้พูดถึง แต่ก็ยังมี
หลายอย่างที่เรามองในระดับประเทศหรือระดับนักวิชาการ
ด้วยกัน บางอย่างผมคิดว่าเราไม่ได้กลัวว่าทำไม่ได้เราทำได้
พันธุกรรมเราก็มีนักวิชาการที่เก่ง หลายอย่างเราคิดว่าทำได้
แต่ว่าสิ่งที่มันไม่เกิดมันเป็นปัญหาสังคม เราไม่ต้องดูไกลกว่า
ที่เราจะผลิตกระดาษหรืออะไรได้ในสมัยก่อนเขาเรียกว่าค่า
เสียกระดาษ เขานำไปส่งคนส่งกระดาษเข้ามาเขาเป็น
นักการเมืองเขาเป็นคนที่ใหญ่โตเขาบอกว่าไม่ให้ทำไม่ให้
อนุมัติเรื่องนี้ไม่ให้อนุมัติเรื่องนั้น ถึงเรามีนักวิชาการเต็มที
เราก็ทำได้ เพราะฉะนั้นอันนี้เป็นเรื่องของสังคมแต่พอมาน
ตอนนี้กระดาษหนังสือพิมพ์เท่านั้นที่เราผลิตไม่ได้ถ้า
กระดาษเขียน A4 เราส่งออกไปขายที่ประเทศอเมริกา
ปีหนึ่งเราสามารถทำรายได้เข้าประเทศประมาณ 60,000 กว่า
ล้านบาท เรามีเทคโนโลยีเรามีวิชาการแต่บางอย่างองค์กร
ของประเทศไทยยังเกิดไม่ได้ที่จะให้วิชาการเหล่านั้นออกมา
ในรูปของ production หรือรูปบริษัทขึ้นมา สิ่งนี้ก็เป็น
ปัญหาอย่างหนึ่งสำหรับประเทศไทยที่ว่าความหลากหลาย
ทางชีวภาพที่เรามีแต่เราไม่สามารถไปไรต์ให้มันออกมาเป็น
ผลประโยชน์ได้ ในหลายเรื่องของเกษตรและสัตว์ตั้งหลาย
อย่างเราดูว่าเราพูดกันแต่เรื่องกว้างปามาราวๆ ลัก 10 ปี
กว้างปายังไม่ได้มีฟาร์มเลี้ยงออกมาอย่างจริงจังเลย จะะเข้
ทำมาตั้งนานแล้วจนคนเลี้ยงจะเข้ขายจนร่ำรวยไปแล้วแต่
กว้างปายังเลย อีกตั้งหลายอย่างเช่น เสือจำได้ขายออกไปแค่
100 ตัว ก็โดนเสือกัดเป็นจำนวนมาก เพราะฉะนั้นเราติดกัน
ตรงไหนความเข้าใจของคนและรัฐบาลการมอง เรามองเพื่อ
การพัฒนาประเทศจริงหรือ ดังนั้นความหลากหลายทาง
ชีวภาพของประเทศไทยผมว่ายังไม่ได้ใช้เต็มที่ เราดูเรามี
องค์การเภสัชแต่ตอนนี้การวิจัยเรื่องยา จากยาสมุนไพรจอง
เราเราก้าวไปแคไหนอันนี้เป็นหน้าที่โดยตรงที่ต้องผลักดัน
เรามีพันธุ์พืชอยู่มากมายเรามีพันธุ์เข้รออยู่มากมาย แต่
การพัฒนาความหลากหลายตรงนั้นออกไปใช้เราก็กังไม่ค้อย
เต็มที่เท่าไร รัฐบาลก็รัฐบาลก็มองผลผลิตที่ได้ 2-3 อย่าง
ก็ยังไม่สามารถยีนได้ที่ทำรายได้เหมือนกับกลุ่มประเทศ

สแกนดิเนเวียที่ชายาเราเป็นหลัก ของเราเองมีความหลากหลายเต็มที่แต่ทำไมเรากลับกลายเป็นประเทศที่ผลิตยาออกมาขายจนประเทศพวกนั้นต้องยอมเรา อันนี้เป็นอีกอันหนึ่งที่รัฐบาลก็น่าจะมองความหลากหลายของเราอยู่ในป่ามากมายแต่การแปรรูปออกมาเพื่อประโยชน์นั้นยังไม่เต็มที่เลย ผมเคยสอนและเคยพานักเรียนชีววิทยาโอลิมปิกที่เข้ามาแข่งขันในประเทศไทยขึ้นไปที่เขาใหญ่ อาจารย์ที่ตามนักเรียนมาเดินไปเอาถุงใส่ดินบนเขาใหญ่ พอมาถึงสำนักงานผมบอกหัวหน้าว่าคุณต้องประกาศว่าใครที่เก็บอะไร เช่น ดิน ใบไม้ฝูๆ อะไรที่ใส่ไว้ถุงพลาสติกหรือในเป้ขอให้เอาคืนให้หมด ถามว่าทำไมที่เขาต้องการเพราะเขาหวังว่าเชื้อราบางชนิดสามารถสกัดเอายาออกมาสู้โรคเอดส์หรือโรคมะเร็งได้ เพราะฉะนั้นเราเองอยู่ในถิ่นที่คนอื่นมองว่าเรามีความหลากหลายทางชีวภาพสูง แต่เราก็ห้ามพยายามแตะเสีย

จนทำอะไรไม่ได้เลย คนอื่นจะมาแตะเราก็ไม่ให้เก็บไว้เช่นนั้น ผมคิดว่าเราคงต้องมีความคิดในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพเสียใหม่ในประเทศไทย ถ้าเราร่วมมือกับเขา ผลประโยชน์ที่ได้จะต้องแบ่งปันเท่าไรเพื่อไม่ให้เสียเปรียบเขา แต่เราจะมาหยุดไม่ให้เขามาวิจัยมาวิเคราะห์นั้นผมคิดว่าไม่ใช่ทางที่ดี วันนี้เราก็ได้อะไรมาเยอะในเรื่องของพืชและผมก็คิดว่า สผ. ก็คงจะดำเนินการ เราก็ไม่รู้ว่าเราเขียนมาและทำรายงานจะเสนอต่อใครเพราะรัฐบาลไหนเราก็ยังไม่รู้ ก็ให้ สผ. เตรียมไว้ก่อน และหวังว่าต่อไปเราคงจะได้พูดกันถึงเรื่องสิ่งมีชีวิตกลุ่มอื่นนอกจากพืชที่นโยบายของอนุสัญญาที่กำหนดไว้ อย่างเรื่องของสัตว์หรือพืชต่างๆ ก็คงจะได้มีเวทีคุยกันและให้ความคิดกับรัฐบาลเรา ทั้งนี้สร้างสมดุลแรงผลักดันในทิศทางที่ผิดให้มันมาในที่ถูกต้อง

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

การดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

วันอังคารที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2549

ณ โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

นางสาวกัญญาพรไพส และ สหกรณ์
เลขที่ 3 ถนนราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

คุณหญิงประไพศรี พิทักษ์ไพโรจน์
ที่ปรึกษาปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
โทรศัพท์ 0-2282-4254, 08-9922-1075 โทรสาร 0-2281-0686
e-mail: khunying_prapais@yahoo.com

กรมการข้าว
ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

นางวิชชชดา รัตนากาญจน์
กลุ่มวิชาการ สำนักวิจัยและพัฒนา
โทรศัพท์ 0-2579-3693 โทรสาร 0-2561-1732
e-mail: rwitchuda@hotmail.com

กรมวิชาการเกษตร
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

นายวิชา ธิติประเสริฐ
ผู้อำนวยการสำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร
สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร
โทรศัพท์ 0-2579-8576 โทรสาร 0-2579-5084

นางสาวณัฐหทัย เอพานิช
สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110
โทรศัพท์ 0-2904-6885 โทรสาร 0-2904-6885 ต่อ 555

ดร. ทรงพล สมศรี
สถาบันวิจัยพืชสวน
โทรศัพท์ 0-2940-5484 โทรสาร 0-2561-4667
e-mail: songpolsom@yahoo.com

ดร. สมทรง โชติชื่น
สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110
โทรศัพท์ 0-2904-6885 ต่อ 125
โทรสาร 0-2904-6885 ต่อ 555
e-mail: somsongch@hotmail.com

ดร. วีรณา สิ้นสวัสดิ์ ฟอเรอร์
ผู้ประสานงานโครงการอนุรักษ์เชื้อพันธุกรรมพืชไร่
สถาบันวิจัยพืชไร่
โทรศัพท์ 0-2579-3939 ต่อ 243 โทรสาร 0-2561-3486
e-mail: veeranalein@yahoo.com

นางจงวัฒนา พุ่มหิรัญ
สถาบันวิจัยพืชสวน
โทรศัพท์ 0-2940-5484 โทรสาร 0-2561-4667
e-mail: jongwattana@yahoo.com

นางเบญจวรรณ จำรูญพงษ์
กองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2940-7214 โทรสาร 0-2561-4665

นายมานิตย์ ใจฉกรรจ์
กองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2940-5687 โทรสาร 0-2940-5687

นายอุดมวิทย์ ไวยการ
สถาบันวิจัยพืชไร่
โทรศัพท์ 0-2579-3930 ต่อ 238

นางสุภาภรณ์ สาขาติ
สถาบันวิจัยพืชสวน
โทรศัพท์ 0-2940-5484 โทรสาร 0-2561-4667
e-mail: sachati08@yahoo.com

นายปราโมทย์ ไตรบุญ
กองคุ้มครองพันธุ์พืช
โทรศัพท์ 0-2940-5628 โทรสาร 0-2940-5628 ต่อ 112
e-mail: zingiber44@hotmail.com

นางสาวอัสนี ส่งเสริม
สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ
ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110
โทรศัพท์ 0-2904-6885 โทรสาร 0-2904-6885 ต่อ 555

กรมส่งเสริมการเกษตร
2143/1 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

นางอรชรวรรณ วิชัยลักษณ์
ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการผลิตไม้ดอกไม้ประดับ
สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
โทรศัพท์ 0-2940-6104, 08-9490-2241
e-mail: ovichailak@hotmail.com

นางสาวกัญญาพรไพส และ สหกรณ์
กรมการข้าว
61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

นายสุภรัตน์ สาราญ
กองแผนงาน
โทรศัพท์ 0-2561-4292-3 ต่อ 673 โทรสาร 0-2561-4842
e-mail: ssamran43@yahoo.com

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

ศ.ดร. ธวัชชัย สันติสุข
นักพฤกษศาสตร์อาวุโสและที่ปรึกษาสำนักหอพรรณไม้
สำนักหอพรรณไม้
โทรศัพท์ 0-2561-4292-3 ต่อ 814

ดร. ก้องกานดา ชยามฤต

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผน 9ชช.

สำนักหอพรรณไม้

โทรศัพท์ 0-2561-4292-3 ต่อ 465

นางสาวสุจิตรา จางตระกูล

สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช

โทรศัพท์ 0-2561-4292-3 ต่อ 440, 441 โทรสาร 0-2579-9576

e-mail: suchitra@m Mozart.inet.co.th

ดร. วรดลย์ แจ่มจำรูญ

หัวหน้าสวนพฤกษศาสตร์สากลภาคใต้ (ทุ่งค่าย)

สวนพฤกษศาสตร์สากลภาคใต้ (ทุ่งค่าย) จังหวัดตรัง

ถนนตรัง-ปะเหลียน ตำบลทุ่งค่าย อำเภอย่านตาขาว

จังหวัดตรัง 92140

โทรศัพท์ 0-7528-0166 โทรสาร 0-7528-0166

e-mail: voradol@yahoo.com

คุณเบ็ญจะ ตรีสาร

หัวหน้าสวนรุกขชาติคูเมือง

สวนรุกขชาติคูเมือง หมู่ 6 ตำบลห้วยชัน

อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี 16110

โทรศัพท์ 0-3650-5063, 08-1303-4721 โทรสาร 0-3650-5204

e-mail: khumeung@hotmail.com

นายพงษ์ศักดิ์ พลเสนา

สวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันออก (เขาหินซ้อน)

จังหวัดฉะเชิงเทรา ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม

จังหวัดฉะเชิงเทรา 24120

โทรศัพท์ 0-3859-9113 โทรสาร 0-3859-9113

e-mail: p_phonsena@yahoo.com

นายธวัช ดิงหละ

สวนพฤกษศาสตร์เขาช่อง จังหวัดตรัง

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)

19 ถนนพระเจิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง

จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์ 08-1978-1951

นายนิรัตน์ จินตนา

กลุ่มงานการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืชป่า

กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา

โทรศัพท์ 0-2561-4292-3 ต่อ 438 โทรสาร 0-2561-4838

นางสาวกัลยา ภัทรศิริฤกษ์

สำนักหอพรรณไม้

โทรศัพท์ 0-2561-4292-3 ต่อ 814

e-mail: kanlaya0559@hotmail.com

นายอุกฤษฏ์ เขียมเจริญ

สวนรุกขชาติหนองตาอยู่ จังหวัดชลบุรี

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 ถนนสุขุมวิท

ตำบลศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 20110

โทรศัพท์ 08-1591-1985 โทรสาร 0-3832-2481

นายทวี ลือชา

สวนรุกขชาติรักษะวาริน จังหวัดระนอง

อำเภอเมือง จังหวัดระนอง 85000

โทรศัพท์ 08-9474-4572 โทรสาร 0-7782-8074

นางสาวปัทมา ยกกลิ่น

สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดี ภาคกลาง จังหวัดราชบุรี

อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150

โทรศัพท์ 08-6163-1871

นางบังอร คุ่มเกิด

สวนรวมพรรณไม้ป่า 60 พรรษา มหาราชินี ภาคกลาง

จังหวัดราชบุรี

อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150

โทรศัพท์ 08-6409-5702

องค์การสวนพฤกษศาสตร์

เลขที่ 100 หมู่ 9 ถนนแม่ริม-สะเมิง ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม

จังหวัดเชียงใหม่ 50180

ดร. สุญาณี เวสสุบุตร

หัวหน้าสำนักวิชาการ-วิจัย

โทรศัพท์ 0-5384-1201 โทรสาร 0-5384-1242

e-mail: vessabut@yahoo.com

นางภาวิณี กุ่มเพชร

โทรศัพท์ 0-5384-1221 โทรสาร 0-5329-9754

e-mail: pawinee@qsbg.org

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

เทคโนโลยีสารสนเทศ โทรสาร 0-2577-9999 ต่อ 1503 โทรสาร 0-2577-9991

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120

นายภาณุมาศ จันทรสุวรรณ

โทรศัพท์ 0-2577-9999 ต่อ 1503 โทรสาร 0-2577-9991

e-mail: bhanushine@yahoo.com

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

111 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถนนพหลโยธิน

ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120

นางอุไรพรรณ ปรากฏอดมทรัพย์

โทรศัพท์ 0-2564-7000 โทรสาร 0-2564-7001-5

e-mail: uraipan@tmc.nstda.or.th

นางสาวกัลยารัตน์ รัตนะจิตร์

โทรศัพท์ 0-2564-7000 ต่อ 1406 โทรสาร 0-2564-7001-5

e-mail: kanlayarat@tmc.nstda.or.th

กระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

928 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

นางศรีสุภา จันทรศิลป์

โทรศัพท์ 0-2392-5951 โทรสาร 0-2392-0508

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

254 (อาคารสถาบัน 2) ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน

กรุงเทพฯ 10330

ดร. แสงจันทร์ ลิ้มจิรกาล

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม

โทรศัพท์ 0-2218-8218 โทรสาร 0-2218-8210

e-mail: lsangcha@chula.ac.th

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร

กรุงเทพฯ 10900

รศ.ดร. อุตติ กุญชรินทร์

ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิ

ในคณะกรรมการในคณะอนุกรรมการอนุรักษ์สัตว์ป่าด้วย

ความหลากหลายทางชีวภาพ

ผศ.ดร. ดวงใจ สุขเฉลิม

ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์

โทรศัพท์ 0-2579-0176 ต่อ 518, 08-6311-3243

โทรสาร 0-2942-8107

e-mail: ffordcs@ku.ac.th

ผศ. สรัญญา วัชรไธย
ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2940-5626, 08-1170-2501 โทรสาร 0-2940-5627
e-mail: fscisyv@ku.ac.th

ผศ.ดร. สุรวีช วรรณไกรโรจน์
ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร
โทรศัพท์ 08-1901-2930 โทรสาร 0-2579-1951 ต่อ 112
e-mail: surawit.w@ku.ac.th

นางสุรียา ดันติวิวัฒน์
หัวหน้าภาควิชาพฤกษศาสตร์
ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2940-5626 โทรสาร 0-2940-5627
e-mail: fscisyv@ku.ac.th

ดร. นัตริชัย เงินแสงสรวย
ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์

นางสาวศิริรัตน์ วรคชาติ
ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 08-9159-3196
e-mail: aumaeng@yahoo.com

นางสาวภราดร สามสูงเนิน
ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 08-1879-2097
e-mail: jingjok61@hotmail.com

นางสาวภัทรินทร์ นันทมนตรี
ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 08-6020-1660
e-mail: pattarinn@yahoo.com

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ 50200

รศ.ดร. ชูศรี ไตรสนธิ
ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-5394-3346 โทรสาร 0-5389-2259
e-mail: ctrisonthi@yahoo.com

นางสาวสุนทรี กรโสภาเลิศ
ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 08-9288-1818
e-mail: kornochalart@yahoo.com

นางสาวสุดจิต มานะจิตต์
ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 08-1530-8264
e-mail: iris100@hotmail.com

มหาวิทยาลัยมหิดล
272 ถนนพระราม 6 แขวงพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

ดร. ทยา เจนจิตติกุล
ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2201-5232 โทรสาร 0-2354-7172
e-mail: setjj@mahidol.ac.th

มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

ผศ.ดร. บริบูรณ์ ดีฐกมล
ที่ปรึกษาโครงการวิจัยฯ ด้านสิ่งแวดล้อม
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2310-8413 โทรสาร 0-2310-8413
e-mail: bthitakamol@yahoo.com

ผศ. ทศนีย์ ดีฐกมล
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2310-8413 โทรสาร 0-2310-8413
e-mail: thitakamol_t@hotmail.com

ผศ. รัจนา ชินพิทักษ์
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2310-8392 ต่อ 215, 08-1617-0880
โทรสาร 0-2319-7380
e-mail: ratjana@gmail.com

คุณกวินนาถ บัวเรือง
ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 08-9210-1168 โทรสาร 0-2310-8416
e-mail: b_kawinnat@hotmail.com

นายเวชศาสตร์ พลเยี่ยม
ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2310-8395 โทรสาร 0-2310-8395
e-mail: wetchsart@hotmail.com

นางสาวปิยามาศ สังข์ทอง
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2310-8413 โทรสาร 0-2310-8413
e-mail: piyamat_envi@hotmail.com

นายณัฐพล กำพลศิริ
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-2310-8413 โทรสาร 0-2310-8413
e-mail: natta_benn@hotmail.com

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
15 ถนนกาญจนวนิชย์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

ผศ.ดร. กิติเชษฐ์ ศรีดิษฐ์
ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-7428-8525 โทรสาร 0-7421-2917
e-mail: kitichate.s@psu.ac.th

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
85 ถนนมาลัยแมน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

นางสาวเยาวลักษณ์ ทองสิมา
โปรแกรมวิชาชีววิทยาประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
โทรศัพท์ 0-3426-1065, 08-1830-5879 โทรสาร 0-3426-1065
e-mail: yaowaluck@npru.ac.th, tyaowaluck@hotmail.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏสระบุรี
340 ถนนสุนทรารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000

ผศ. เนตรนภา รัตน์โพธานันท์
ประธานโปรแกรมวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
โทรศัพท์ 08-6869-2779 โทรสาร 0-4427-2939
e-mail: nrattanapotanan@yahoo.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุรินทร์
422 ถนนมรุพงษ์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

คุณจากรวรรณ สิงห์ม่วง
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
โทรศัพท์ 0-3851-5828, 0-3853-5427-8 ต่อ 5128,
08-9230-5471 โทรสาร 0-3851-5828
e-mail: singmuang@yahoo.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000
นางสุวิมล นาเพ็ญ
โทรศัพท์ 0-4564-3600-6, 08-1967-6497
โทรสาร 0-4564-3607
e-mail: suvimol@sskru.ac.th

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
295 ถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

นางสาวหฤทัย เหมะธูลิน
ศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
โทรศัพท์ 08-1009-4116 โทรสาร 0-2244-5455
e-mail: hh_grass@yahoo.com, meanhh@hotmail.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
1 ถนนอุทองนอก แขวงวิหระ เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

นายประทีป มีวัฒนา
โทรศัพท์ 0-2243-2246 ต่อ 315, 365 โทรสาร 0-2243-6863
e-mail: drprattheep@gmail.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
เลขที่ 2 ถนนราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

ดร. สุพรรณิ อะโอเก
คณะวิทยาศาสตร์
โทรศัพท์ 0-4535-2000
e-mail: supannee1117@hotmail.com

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
88/7 ซอยติวานนท์ 14 ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000

นางจรรย์ บันสิทธิ์
ห้องปฏิบัติการพฤกษศาสตร์ สถาบันวิจัยสมุทรา
โทรศัพท์ 0-2589-9850-8 ต่อ 99371 โทรสาร 0-2589-9866
e-mail: jaree@dmsc.moph.go.th, jaree5052@yahoo.com

นายศักดิ์วิชัย อ่อนทอง
สถาบันวิจัยสมุทรา
โทรศัพท์ 0-2589-9850 ต่อ 99400 โทรสาร 0-2589-9866
e-mail: kaitan2828@yahoo.com

โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบาย
การจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (BRT)
ชั้น 5 อาคารสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
(สวทช.) 73/1 ถนนพระรามที่ 6 เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

คุณถาวร สาริมานนท์
โทรศัพท์ 0-2644-8154 โทรสาร 0-2644-8106
e-mail: sarimanon@yahoo.com

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระรชาดำริ
สวนจิตรลดา
ถนนราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303

ดร. ปิยรัชฎ์ เจริญทรัพย์
โทรศัพท์ 0-2282-1850 โทรสาร 0-2282-0665
e-mail: piyarat@rspg.org

นางสาวอรุณรัตน์ มีกิจเจริญโรจน์
โทรศัพท์ 0-2-282-0665 โทรสาร 0-2282-0665
e-mail: aroonratm@hotmail.com

นายขจรศักดิ์ วรประทีป
โทรศัพท์ 0-2282-0665 โทรสาร 0-2282-0665
e-mail: botman@rspg.org

บริษัท อิมารา ซีดส์ จำกัด
177/1 หมู่ 11 ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย
จังหวัดเชียงราย 57180

ผศ.ดร.มล. อโณทัย ชุมสาย
ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพัฒนา และประธานกรรมการบริหาร
โทรศัพท์ 0-5378-6245, 08-1992-6075
โทรสาร 0-5378-6245, 0-5365-6169
e-mail: amatha@access.inet.co.th

สมาคมบอนสีแห่งประเทศไทย

พันโทวินัย พุกศรีสุข
รองหัวหน้ากองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ 1
กรมการสัตว์ทหารบกและนาวิกสมาคมฯ
57 หมู่ 5 ตำบลเกาะสำโรง อำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี 71000
โทรศัพท์ 08-1763-5316 โทรสาร 0-3456-4012

นายเสริม พงศ์ทอง
อุปนายกสมาคมฯ
โรงเรียนปทุมวิไล ถนนปทุมสัมพันธ์ ตำบลบางปรอก
อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12660
โทรศัพท์ 0-2581-6773 โทรสาร 0-2584-6712

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
16/151 เมืองทองธานี ถนนบอนด์สตรีท ตำบลบางพูด
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

นางสาวภัทรินดา แสงมหะหมัด
โทรศัพท์ 0-2503-3333 ต่อ 510 โทรสาร 0-2504-4826-8
e-mail: adnartap@tei.or.th

สมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทย
ห้อง 732 ชั้น 7 อาคารสถาบันคั้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

นายไตรทิพย์ อยู่สินธ์
รักษาการผู้จัดการสมาคม
โทรศัพท์ 0-2955-1710 โทรสาร 0-2955-1712
e-mail: admin@thasta.com

สมาคมพืชสวนแห่งประเทศไทย
ตึกสมาคมพืชสวนแห่งประเทศไทย บริเวณสถาบันวิจัยพืชสวน
กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
รศ.ดร. วิจิตร วังโน
โทรศัพท์ 0-2940-6578 โทรสาร 0-2940-6579
e-mail: hsst@hsstth.org

สมาคมเมล็ดพันธุ์แห่งประเทศไทย
ตู้ ปณ. 1016 ปณฝ. เกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10903

นายพิพัฒน์ แก้วปลั่ง
เลขาธิการสมาคม
โทรศัพท์ 0-2940-6393 โทรสาร 0-2940-6394
e-mail : seedasso@loxinfo.co.th

สวนหลวง S.9
ถนนสุขุมวิท 103 (อุดมสุข) แขวงหนองบอน เขตประเวศ
กรุงเทพฯ 10260

นางจิรายุพิน จันทรประสงค์
โทรศัพท์ 0-2328-1391 โทรสาร 0-2328-1394

คุณวีรญา บุญเตี้ย
โทรศัพท์ 0-2328-1391 โทรสาร 0-2328-1394
e-mail: veeraya_mod@hotmail.com

ชื่อมวลชน
นางสาวเมธินี รุจิเมธากาส
โทรศัพท์ 11

นายเมธี ขำดี
โทรศัพท์ 11

นายชาติชาย สุวรรณโสภา
โทรศัพท์ 5 บริษัท โปรอิมเมจ จำกัด
1403 ศรีวิภา ทาวน์ อิน ทาวน์ ถนนลาดกระบัง 94
แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
โทรศัพท์ 0-2559-0055-8, 08-7997-6075
โทรสาร 0-2559-3266

นางสาวมณฑา ศิริสมบุญ
โทรศัพท์ช่อง 9
โทรศัพท์ 08-14244787

นายพลจักร พัตรपाल
โทรศัพท์ช่อง 9

คุณอัคนีย์
โทรศัพท์ช่อง 9
โทรศัพท์ 08-4103-2569

คุณพรรณิ
หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก
โทรศัพท์ 0-2317-2143

ผู้ทรงคุณวุฒิ

นายพิภพ จันทนารังการ
ข้าราชการบำนาญ
137/6 ซอยรามอินทรา 39 (จามจุรี 3) หมู่ที่ 7 แขวงท่าแร้ง
เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220
โทรศัพท์ 0-2552-6478

ดร. เสริมลาภ วสุวัต
ข้าราชการบำนาญ
ปางอุบล 25 ซอยติวานนท์ 46 ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0-2591-5601 โทรสาร 0-2952-4392

คุณหญิงสุชาดา ศรีเพ็ญ
ข้าราชการเกษียณอายุ (ผู้เชี่ยวชาญด้านพรรณไม้หน้า)
61/417 กฤษदानนคร 25 ถนนประชาชื่นใจ คลองสามวา
กรุงเทพฯ 10510

ดร. สงกรานต์ จิตรากร
ข้าราชการบำนาญ กรมวิชาการเกษตร
111/114 มณีรินทร์พาร์ค ซอยท่าอิฐ ถนนรัตนนิเวศ
ตำบลไทรมา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 1100
โทรศัพท์ 08-1809-3142
e-mail: song_chit@yahoo.com

ดำเนินงานโดยสมาคมเทพนิรมิตสยามสมาคมและสิ่งแวดล้อม
60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 พญาไท กรุงเทพฯ 10400

ดร. สิริกุล บรรพพงศ์
ผู้อำนวยการสำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6637 โทรสาร 0-2625-6638
e-mail: sirikul@onep.go.th

นางสาวสิตา ผลโกล
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2625-6638
e-mail: sita@onep.go.th

นางสาวภัทรภรณ์ ไสมนัส
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6564 โทรสาร 0-2625-6638
e-mail: pataraporn@onep.go.th

นายอนุมาศ สรรพคุณานนท์
กองสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ
โทรศัพท์ 0-2265-6570

นายชัยชัย ศิลปะสุนทร
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2625-6638
e-mail: chaisilp@onep.go.th

นางสาวเทพอารี จึงสถาปัตย์ชัย
สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
โทรศัพท์ 0-2265-6610 โทรสาร 0-2265-6610
e-mail: p_arree@yahoo.com

นางสาวรุจิรา ขวัญสกุล
กองติดตามประเมินผล
โทรศัพท์ 0-2265-6542

นายภูริทรศน์ ศรีบุตดา
สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
โทรศัพท์ 0-2265-6626 โทรสาร 0-2265-6626
e-mail: srebudda@hotmail.com

นางสาวดวงดาว สัยยะสิทธิ์พานิช
สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
โทรศัพท์ 0-2265-6593 โทรสาร 0-2265-6594

นางสาวสมมา โพธิ์คำ
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6638 โทรสาร 0-2265-6638

นางสาววรรณาด ตั้งอัยทอง
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6640 โทรสาร 0-2265-6640
e-mail: t_woranad@onep.go.th

นางสาวศศิธร ศิริเสรี
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2265-6638
e-mail: s_sasitorn@onep.go.th

นางสาวพรรณิ พานทอง
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2265-6638
e-mail: p_pannee@onep.go.th

นางสาวอภิญญา วงษ์สุวรรณ
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2265-6638
e-mail: a_apinya@onep.go.th

นางสาวนฤมล กฤษณชาติ
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2265-6638
e-mail: k_narumon@onep.go.th

นายฐิติพงษ์ ธีระประเสริฐ
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2265-6638
e-mail: t_thitipong@onep.go.th

นายปิยะ ภัยไญ
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2265-6638
e-mail: p_piya@onep.go.th

นางสาวนฤมล ไบพัด
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2265-6638
e-mail: b_narumol@onep.go.th

นางสาวสองใจ มานิตยกุล
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6639 โทรสาร 0-2265-6638

นางสาวกณิกนันต์ คชเดช
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6636 โทรสาร 0-2265-6638

นายขวัญชัย ผลพันธ์ทิน
สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
โทรศัพท์ 0-2265-6636 โทรสาร 0-2265-6638

รายงานการประชุม การดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย	สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 60/1 ซอยพิบูลย์วัฒนา 7 ถนนพระราม 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ 0 2265 6639 โทรสาร 0 2265 6638 http://www.onep.go.th http://chm-thai.onep.go.th
สงวนลิขสิทธิ์	2550. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
การอ้างอิง	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2550. รายงานการประชุมการดำเนินงานตามกลยุทธ์ทั่วโลกสำหรับการอนุรักษ์พืช. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 64 หน้า
ISBN	978-974-286-215-2
พิมพ์ครั้งแรก	มิถุนายน 2550
บรรณาธิการ	สิริกุล บรรพพงศ์ สิตา ผลโภาค พรรณี พานทอง
ประสานงาน	ศศิธร ศิริเสวี
ออกแบบและจัดพิมพ์โดย	บริษัท อินทิเกรตเต็ด โพรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด โทรศัพท์ 0 2158 1312-6 โทรสาร 0 2158 1319